

UCHWAŁA Nr
RADY MIASTA GOZDNICA

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030”

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 i 1572) uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030”, stanowiącą załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Gozdnica.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Miasta Gozdnica

z dnia 2024 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GOZDNICA 2024-2030

Gozdnica, 2024

Opracowanie:

Wstęp	4
1. Wprowadzenie	5
1.1 Uwarunkowania prawne	5
1.2 Metodyka opracowania Strategii	6
1.3 Komplementarność	8
Spójność Strategii ze strategią rozwoju województwa	9
Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	11
Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi	16
1.4 Charakterystyka gminy Gozdnicza	19
1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy	21
Aspekty społeczno-demograficzne	21
Aspekty gospodarcze	22
Aspekty przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe	22
1.6 Analiza SWOT	23
2. Część strategiczna	25
2.1 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku	25
2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia	26
2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	40
2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	45
2.5 Rezultaty planowanych działań	52
3. System wdrażania Strategii	56
3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii	56
3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	58
3.3 Finansowanie Strategii	59
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej	65
Sfera społeczna	66
Sfera gospodarcza	95
Sfera przestrzenno-środowiskowa	105
Wyniki badań ankietowych	114
Załącznik nr 2 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030	121

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 stanowi dokument strategiczny, który opracowano w celu określenia polityki rozwoju gminy na najbliższe lata. Stanowi ona bowiem wsparcie dla władarzy gminy w zakresie zarządzania jej zasobami i potencjałami, uwzględniając występujące na jej terenie bariery rozwojowe. Dokument powstał zgodnie z zasadami modelu partycypacyjno-eksperckiego – w proces jej powstania zaangażowano przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Gozdnicy, mieszkańców gminy i ekspertów zewnętrznych.

Dokument składa się z trzech głównych części. W pierwszej omówiono uwarunkowania prawne i założenia rozwojowe na poziomie regionalnym i krajowym, a także przedstawiono kluczowe przesłanki, które kształtują interwencję strategiczną. Podstawą jej opracowania była diagnoza, która umożliwiła przedstawienie aktualnej sytuacji gminy oraz zidentyfikowanie głównych problemów i potencjałów rozwojowych. Strategia, jako dokument o charakterze partycypacyjno-eksperckim, powstała w wyniku szerokiej konsultacji społecznej. W ramach jej opracowania przeprowadzono ankiety wśród mieszkańców gminy oraz zorganizowano warsztaty strategiczne, co pozwoliło na wzbogacenie diagnozy o istotne informacje z perspektywy lokalnej społeczności. Na podstawie wyników diagnozy stworzono część strategiczną dokumentu, w której sformułowano wizję Gminy Gozdnicza na rok 2030 oraz określono cele i kierunki działań, które mają prowadzić do osiągnięcia zamierzonego stanu. Ostatnia część dokumentu opisuje system wdrażania strategii, w tym podstawowe mechanizmy realizacji, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji, a także potencjalne źródła finansowania działań.

Niniejsza strategia jest dokumentem, który wyznacza główny kierunek dalszego rozwoju gminy oraz stanowi istotne wsparcie dla władz samorządowych w strategicznym zarządzaniu potencjałami i zasobami oraz w sprawnym reagowaniu na występujące problemy. Zakłada się, że realizacja założeń strategii przyczyni się do usprawnienia funkcjonowania gminy oraz do wzrostu jakości życia jej mieszkańców.

Niniejsza strategia wyznacza kluczowy kierunek dalszego rozwoju gminy, stanowiąc istotne wsparcie dla władz samorządowych w strategicznym zarządzaniu zasobami i potencjałami oraz w skutecznym reagowaniu na pojawiające się problemy. Realizacja założeń strategii przyczyni się do usprawnienia funkcjonowania gminy oraz poprawy jakości życia jej mieszkańców.

1. Wprowadzenie

1.1 Uwarunkowania prawne

Podstawę prawną do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 stanowi Uchwała nr II/7/24 Rady Miasta Gozdnica z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii, w tym trybu konsultacji (Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2024 r. poz. 1477).

Struktura niniejszej strategii uwzględnia zapisy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności¹:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
 - a) zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
 - b) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - c) kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
 - d) zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688),
 - e) zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
 - f) kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
 - g) zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
 - h) zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - i) zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,

¹ Art. 10e pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.)

- j) zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 ze zm.), wraz z zakresem planowanych działań,
 - obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań,
 - system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy finansowe i źródła finansowania.

Niniejsza strategia zawiera wszystkie obligatoryjne elementy, uwzględniając uwarunkowania gminy w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dokument składa się z części tekstowej i graficznej zawierającej model struktury funkcjonalno-przestrzennej. Model ten stanowi ilustrację dla polityki rozwoju zawartej w rozdziale strategicznym.

1.2 Metodyka opracowania Strategii

Analiza desk reseach	Analiza <i>desk research</i> obejmuje analizę danych zastanych - ogólnodostępnych danych zawartych w dokumentach diagnostycznych i planistycznych w wymiarze lokalnym i regionalnym, w tym między innymi raportach o stanie gminy, ogólnodostępnych opracowaniach oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Analizie poddano również zbiory danych statystycznych, które gromadzi Bank Danych Lokalnych GUS, Urząd Miejski w Gozdnicy, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gozdnicy, Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu.
Badania ilościowe	Partycypacja społeczna w dokumentach strategicznych jest niezwykle ważna, gdyż pozwala na poznanie nie tylko opinii mieszkańców na temat funkcjonowania gminy, ale również umożliwia rozpoznanie ich potrzeb, widocznych deficytów oraz oczekiwań. Dzięki temu możliwe jest trafne wypracowanie założeń strategicznych, kierunków działań oraz przedsięwzięć do realizacji. W celu poznania opinii mieszkańców zdecydowano się na przeprowadzenie ankiety w formie papierowej i elektronicznej w czerwcu 2024 r. W badaniu udział wzięło 208 mieszkańców, którzy zostali poproszeni o ocenę funkcjonowania gminy w poszczególnych obszarach tematycznych, wskazanie jej mocnych i słabych stron oraz przewag konkurencyjnych.

Badania jakościowe	Badania tego typu przyjęły formę warsztatów moderowanych przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER. Zostały przeprowadzone w celu zebrania pogłębionych informacji na temat zachodzących zmian oraz uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na gminę Gozdnicza. Badania przeprowadzono w czerwcu 2024 r. wśród urzędników, radnych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych oraz zainteresowanych mieszkańców.
Analiza SWOT	Celem analizy SWOT jest usystematyzowanie zebranych wcześniej informacji, które podzielono na cztery grupy: określające wewnętrzne czynniki (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia rozwojowe), mające wpływ na rozwój Gminy Gozdnicza. Analiza SWOT stanowiła punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju zawartych w dokumencie.
Opracowanie wizji i misji	Na podstawie diagnozy i analizy SWOT nakreślono misję gminy, będącą ogólnym kierunkiem działań władz gminy oraz wizję stanowiącą opis pożądanego stanu gminy w perspektywie długookresowej.
Sformułowanie celów rozwoju i kierunków działań	Cele i kierunki działań stanowią kluczową część strategii rozwoju. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wyodrębniono trzy obszary planowania: sferę społeczną, gospodarczą oraz przestrzenną. Wypracowane cele i kierunki działań stanowią plan interwencji, którego realizacja przyczyni się do osiągnięcia docelowego stanu gminy w 2030 r., wyrażonego w wizji.
Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi zilustrowanie kluczowych założeń Strategii, poprzez schematycznie przedstawienie docelowego obrazu gminy w perspektywie 2030 roku, uwzględniając kluczowe uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne. Za jego pomocą zaprezentowano główne elementy interwencji strategicznej, a jego forma graficzna przyczynia się do łatwiejszego odbioru określonych kierunków rozwoju i wypracowanej wizji.
Opracowanie części wdrożeniowej	W tej części skupiono się na mechanizmach monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Ponadto, w tym rozdziale zawarto informacje na temat podmiotów zaangażowanych w realizację strategii, ich roli oraz zasady współpracy, a także potencjalnych źródeł finansowania realizacji założeń strategii.

Konsultowanie i opiniowanie projektu strategii	W oparciu o przepisy, projekt strategii podlega konsultacjom społecznym, w wymiarze horyzontalnym i wertykalnym. Podmiotami uprawnionymi do zaopiniowania strategii były sąsiednie gminy i ich związki, lokalni partnerzy społeczno-gospodarczy, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie we Wrocławiu, Zarząd Województwa Lubuskiego, a także mieszkańcy, którzy wyrazili chęć zgłoszenia swoich uwag do projektu strategii.
Przeprowadzenie procedury środowiskowej	Jest to ostatni etap prac nad strategią. Zapisy strategii podlegają weryfikacji przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wielkopolskim, którzy wskazują czy zaproponowane w dokumencie przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu i czy jednak koniecznym jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3 Komplementarność

Rozdział odnosi się do art. 10f. ust. 2. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.): *Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.*

Cele strategii rozwoju gminy powinny być spójne z założeniami rozwojowymi dokumentów wyższego szczebla, co pozwala na dopełnianie i uzupełnianie działań realizowanych w ramach dokumentów obowiązujących na poziomie krajowym, regionalnym oraz zachowanie wysokiego poziomu spójności realizowanej polityki rozwojowej. Niniejsza strategia jest komplementarna wobec zapisów dokumentów takich jak m.in.:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego,
- Regionalny Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z prognozą rozwoju do roku 2030,
- Wojewódzki plan transformacji województwa lubuskiego na lata 2022-2026,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030.

Spójność Strategii ze strategią rozwoju województwa

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (SRWL 2030, Strategia wojewódzka) została przyjęta uchwałą nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r. przez Sejmik Województwa Lubuskiego. Jest to kluczowy dokument strategiczny na poziomie regionalnym, wyznaczający strategiczne cele i kluczowe kierunki działań oraz przewidywane instrumenty ich realizacji w rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej dekadzie. Dokument ten pełni fundamentalną rolę w opracowywaniu strategii rozwoju dla miast i gmin województwa. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 określa wizję, która zostaje osiągnięta poprzez realizację celu głównego, celów strategicznych, operacyjnych i przypisanym do nich kierunków działań. Zaplanowany schemat interwencji opiera się przede wszystkim na wyznaczeniu ścieżki rozwoju poprzez zastosowanie wszechstronnych rozwiązań, kładących nacisk na rozwój w wymiarze społecznym mieszkańców, działań ukierunkowanych na zrównoważoną i nowoczesną gospodarkę, spójność przestrzenną i infrastrukturalną. W SRWL 2030 ujęto również zagadnienia związane z racjonalnym podejściem do korzystania z zasobów środowiska naturalnego oraz zapewnienia mieszkańcom wysokiej dostępności i jakości usług publicznych, zapobiegający wykluczeniu społecznemu. Główny cel strategii brzmi: *Inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców.*

W SRWL 2030 obejmuje cztery cele strategiczne, do których przypisano cele operacyjne i kierunki działań, których realizacja ma wesprzeć dążenia do urzeczywistnienia wizji regionu w 2030 r. Poniższa tabela przedstawia logikę interwencji strategicznej na poziomie wojewódzkim.

Tabela 1 Cele strategiczne i operacyjne strategii wojewódzkiej

Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna	1.1 Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji 1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku 1.3 Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy 1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu 1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji 1.6 Rozwój potencjału turystycznego 1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych
Cel strategiczny 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi	2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi 2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów 2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej

Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna regionu	3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego 3.2 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej 3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego 3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu 3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich
Cel strategiczny 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę	4.1 Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna 4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa 4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu 4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym 4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Gozdnicza lata 2024-2030 wykazuje komplementarność wobec zapisów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 w każdym z wymienionych wcześniej celów strategicznych, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Komplementarność Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030
Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna	Cel 2. Podniesienie poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez wspieranie kluczowych branż i dywersyfikację struktury gospodarczej
Cel strategiczny 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi	Cel 1. Wspieranie kapitału społeczno-gospodarczego Gozdnicy poprzez zapewnianie wysokiej jakości życia w gminie
Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna regionu	Cel 3. Dążenie do zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego gminy poprzez odpowiedzialne rozwijanie infrastruktury i podnoszenie standardu przestrzeni oraz ochronę środowiska
Cel strategiczny 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę	Cel 1. Wspieranie kapitału społeczno-gospodarczego Gozdnicy poprzez zapewnianie wysokiej jakości życia w gminie
	Cel 2. Podniesienie poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez wspieranie kluczowych branż i dywersyfikację struktury gospodarczej
	Cel 3. Dążenie do zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego gminy poprzez odpowiedzialne rozwijanie infrastruktury i podnoszenie standardu przestrzeni oraz ochronę środowiska

Źródło: opracowanie własne.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3. pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy *określa w szczególności obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094), wraz z zakresem planowanych działań.*

Zgodnie z Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 ze zm.) obszary objęte strategiczną interwencją to: „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), w SRWL 2030 wyróżniono na poziomie krajowym dwa typy obszarów strategicznej interwencji (OSI):

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

W odniesieniu do problemów i potencjałów rozwojowych województwa, w strategii wyznaczono również OSI na poziomie regionalnym:

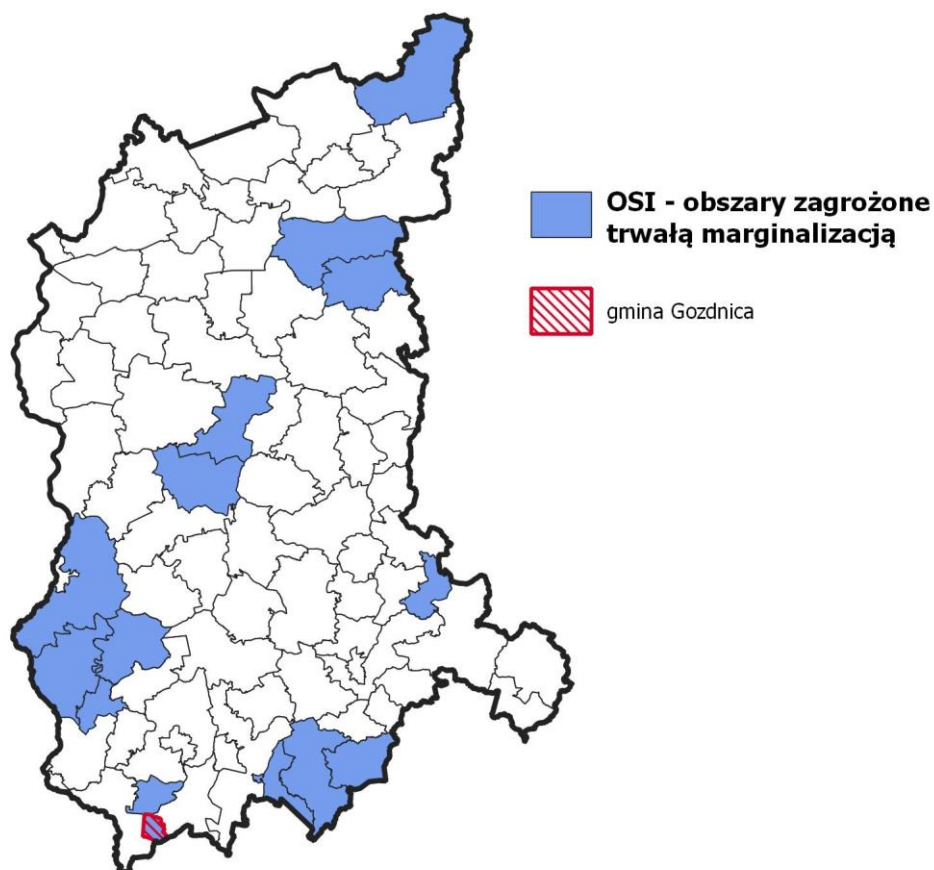
- Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich – Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry,
- Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych,
- Obszary wiejskie,
 - a) obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej,
 - b) obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych,
- Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich,
- Obszary przygraniczne (strefa I i II),
- Obszary zagrożone powodzią.

Gmina Gozdnica wpisuje się w Obszary Strategicznej Interwencji zarówno na poziomie krajowym: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, jak i na poziomie regionalnym: Obszary wiejskie (gminy o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej), Obszary przygraniczne (II strefa), Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich (ZIT, IIT)².

² Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Na terenie województwa lubuskiego wyznaczono 15 gmin zaliczanych do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Gmina Gozdnicza zaliczona została do ww. obszarów ze względu na nagromadzenie na terenie gminy problemów społecznych. Obszary wskazane z poziomu krajowego jako OSI, obligatoryjnie będą wspierane za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów³.

Grafika 1 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Wśród celów dedykowanych obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją w Strategii wojewódzkiej wskazano:

- inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby,
- poprawę dostępu do usług publicznych,
- uzupełnienie infrastruktury technicznej,
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej,
- nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym,
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych,
- poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych.

³ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Wskazane wyżej działania są zgodnie z działaniami ujętymi w KSRR 2030.

Według założeń Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, cały obszar województwa objęty jest OSI Obszary przygraniczne, przy czym rozróżnia się tutaj dwie strefy – I obejmującą 10 gmin położonych bezpośrednio przy granicy z Niemcami oraz II obejmujący przygraniczne podregiony: gorzowski i zielonogórski. Gmina Gozdnicza znajduje się w II strefie.

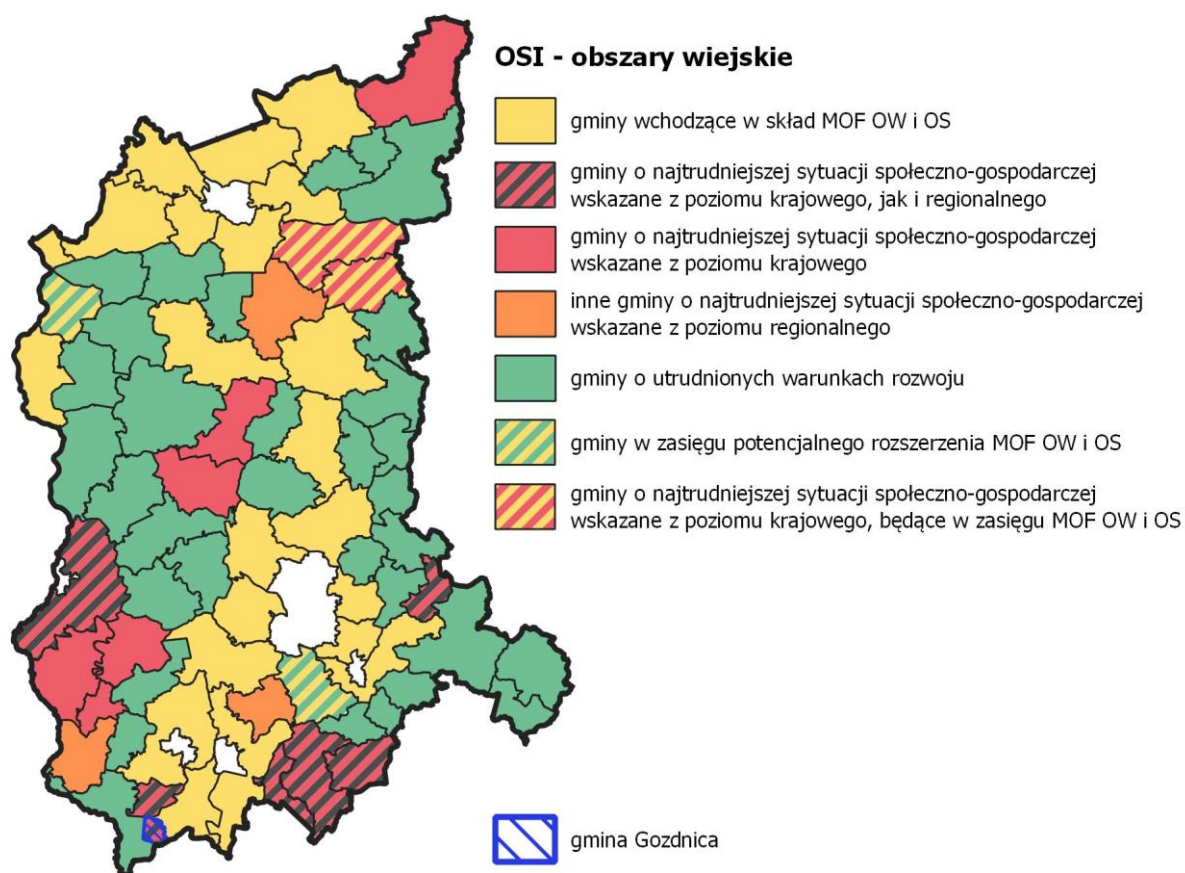
Grafika 2 OSI Obszary przygraniczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Ponadto, w SRWL, Gmina Gozdnicza jest wskazana wśród gmin o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Jest to związane z jej peryferyjnym położeniem oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną.

Grafika 3 OSI Obszary wiejskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

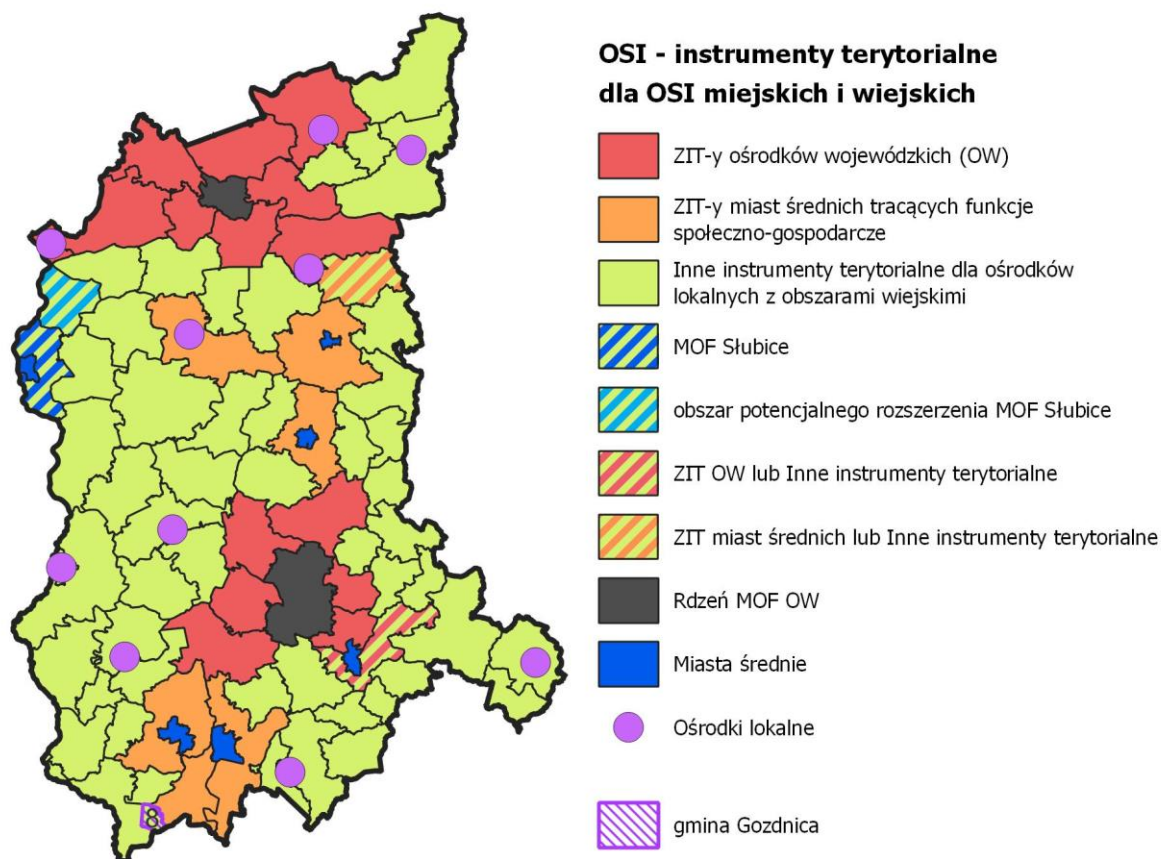
Interwencja skierowana do tego OSI zakłada:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;

- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);
- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

W perspektywie finansowanej na lata 2021-2027 przewidziano wsparcie dla OSI miejskich i wiejskich województwa lubuskiego w postaci instrumentów terytorialnych. Instrumenty te mogą być realizowane we współpracy między ośrodkami lokalnymi i obszarami wiejskimi i połączonymi z nimi funkcjonalnie obszarami. Wszystkie gminy, które nie są częścią miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, wraz z miastami (ośrodkami lokalnymi), mogą realizować nowe instrumenty przeznaczone głównie dla partnerstw lokalnych (tzw. „małe ZIT-y”). W Strategii wojewódzkiej, potencjalny zasięg instrumentami terytorialnymi dla OSI miejskich i wiejskich przedstawiono w formie graficznej – na rysunku gmina Gozdnicza została zaliczona do Innych instrumentów terytorialnych dla ośrodków lokalnych z obszarami wiejskimi.

Grafika 4 OSI Instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Strategia Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 jest spójna z dokumentami wskazanymi w Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.), a konkretnie z art. 315 i art. 326 dotyczących procesów gospodarowania wodami, które wskazują na konieczność uwzględnienia ich w strategii rozwoju gminy. Niniejsza strategia jest spójna z zapisami dokumentów takich jak:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Plan gospodarowania wodami stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Gozdnicza leży w obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Środkowej Odry. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z II aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry⁴, przedstawiające wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie gminy. Zapisy planu dostępne są na stronach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Tabela 3 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW600009168679	Czerna Mała	PN - Potok lub strumień nizinny/ NAT - naturalna część wód	zły	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW600011174599	Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	RzN - Rzeka nizinna/NAT - naturalna część wód	zły	zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Poniżej przedstawiono nazwy działań podstawowych wyróżnionych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, które zostały przypisane do JCWP na terenie Gminy Gozdnicza.

Tabela 4 Działania podstawowe i uzupełniające przypisane do JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWP	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
RW600009168679	• Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. • Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.	• Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. • Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP.

⁴ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335)

Kod JCWP	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
RW600011174599	Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.	- Realizacja wybranego wariantu udrożnienia cieku - działanie inwestycyjne. - Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. - Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. - Opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej.

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Gmina położona jest w obrębie dwóch części wód podziemnych (JCWPd). Monitoring JCWPd nr 77 oraz nr 92 przeprowadzony w dorzeczu Odry w 2019 r. określił ich stan chemiczny i ilościowy jako dobry⁵. Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWPd nie wykazują zagrożenia nieosiągnięcia. W granicach gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnicza.

Tabela 5 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW600077	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
GW600092	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry przypisano trzy działania podstawowe do JCWPd znajdujących się w obrębie gminy.

Tabela 6 Działania podstawowe i uzupełniające przypisane do JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWPd	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
GW600077	- Ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)⁶. - Opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP).	- Spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni. - Analiza możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych. - Wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP.
GW600092		

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

⁵ Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027”, Załącznik 3.5 – Dorzecze Odry

⁶ Działanie dla JCWPd GW600077 zostało zrealizowane. Obszar ochronny dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 został ustanowiony Rozporządzeniem nr 23 Wojewody Lubuskiego i Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnicza (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2023 r. poz. 131)

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Nadrzędnym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań minimalizujące zidentyfikowane zagrożenia. PZRP podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art.173 ust. 19 Prawa wodnego. W dniu 24 lutego 2023 r. wszedł w życie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. (Dz. U. 2023 r. poz. 335), które stanowi aktualizację dotychczasowego PZRP.

W dokumencie tym wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z obowiązującymi Mapami zagrożenia powodziowego⁷, na terenie Gminy Gozdnicza nie zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W oparciu o Mapę ryzyka powodziowego⁸, gmina Gozdnicza nie jest objęta wysokim prawdopodobieństwem ryzyka powodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest dokumentem planistycznym skupiającym się na zjawisku suszy. Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukację i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Gminy Gozdnicza przedstawia się następująco:

- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa I – słabo zagrożone;
- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa II - umiarkowanie zagrożone; niewielki fragment w części południowo-zachodniej – klasa III – silnie zagrożone
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa I - słabo zagrożone; niewielki fragment w części południowo-zachodniej – klasa II – umiarkowanie zagrożone
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa IV - ekstremalnie zagrożone.

⁷ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZIP

⁸ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMRP

Według łącznego zagrożenia suszą, w większości tereny Gminy Gozdnicza są zagrożone wystąpieniem suszy w stopniu niskim. Niewielki fragment w części południowo-zachodniej wskazuje na umiarkowane zagrożenie suszą.

W odniesieniu do celów Planu przeciwdziałania skutkom suszy, zaleca się realizację działań z zakresu gospodarki wodnej, związanych ze zwiększeniem retencji wodnej:

- na terenach zurbanizowanych, poprzez tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych;
- na terenach rolnych poprzez tworzenie zadrzewień śródpolnych, pasów buforowych, zachowanie oraz wykorzystanie morfologii terenów rolniczych dla odtworzenia śródpolnych oczek wodnych, mokradeł, bagien, torfowisk, stref przybrzeżnych rzek oraz zbiorników wodnych, utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp, stoków o znacznym nachyleniu (zadarnionych stref buforowych) w celu ochrony przed erozją, spowolnienia lub rozproszenia spływu wód powierzchniowych oraz wzmacniania retencji wodnej gleb, zrównoważone nawożenie - prawidłowe gospodarowanie nawozami naturalnymi bezpośrednio wpływa na poprawę dostępności wody, wzbogacanie gleby w próchnicę - najbardziej istotną cechą gleb z wysoką zawartością próchnicy jest ich znaczący wpływ na zwiększenie odporności na stres suszy rolniczej roślin bytujących na takim stanowisku, zwiększenie udziału Trwałych Użytków Zielonych (TUZ) w ogólnym areale terenów rolniczych.

Wdrożenie podobnych działań jest możliwe poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych – z tego względu w Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 uwzględniono realizację zadań na rzecz retencji wodnej w ramach kierunku działań 3.3. oraz określono związane z tym zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.

1.4 Charakterystyka gminy Gozdnicza

Gozdnica to gmina miejska położona w południowej części województwa lubuskiego, w powiecie żagańskim. Od północy graniczy z gminą Łłowa, od północnego zachodu z gminą Wymiarki, od południowego zachodu z gminą Przewóz oraz od południa z gminą Węgliniec. Zajmuje powierzchnię 24 km², którą w 2022 r. zamieszkiwało 2 780 osób.

Grafika 5 Położenie Gminy Gozdnicza w województwie lubuskim

Źródło: opracowanie własne

Gozdnica posiada długą, sięgającą średniowiecza historię. Otrzymała prawa miejskie ok. 1285 r. i na przestrzeni dziejów rozwijała się jako ośrodek rzemieślniczy w oparciu o m.in. ważny szlak kupiecki przebiegający przez miasto, aż po prężny rozwój przemysłu ceramicznego na bazie lokalnych złóż gliny. To właśnie rozpoczęcie działalności dużych zakładów ceramiki budowlanej w mieście w ogromnej mierze warunkowało dynamiczny rozwój Gozdnicy w XIX w. i ostateczne przywrócenie jej w 1967 r. utraconych wcześniej praw miejskich.

1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy

Aspekty społeczno-demograficzne

W latach 2013-2022 na terenie Miasta Gozdnica odnotowano spadek liczby mieszkańców aż o 15,0%, na co wpływ miał utrzymujący się ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Mieszkańcy Gozdnicy przeprowadzają się do większych miejscowości, m.in. do Żagania i Zielonej Góry. W Gozdnicy zauważa się odpływ ludzi młodych, którzy wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy i na studia – odpływ mieszkańców jest jednym z głównych problemów społecznych. Wynika to nie tylko z zebranych danych statystycznych, ale również z odpowiedzi osób biorących udział w badaniu ankietowym realizowanym na potrzeby strategii – niemal połowa respondentów wskazała bowiem, że w przyszłości planuje przeprowadzkę.

W mieście występuje problem starzenia się społeczności lokalnej – proces ten zachodzi szybciej niż w powiecie żagańskim i województwie lubuskim, co wynika głównie ze wspomnianej migracji ludzi młodych. Coraz wyższa liczba seniorów powoduje zwiększone zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i medyczne na terenie miasta. Warto podkreślić, że w ostatnich latach najczęstszą przyczyną otrzymania pomocy społecznej w Gozdnicy była niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Obecna oferta usług opiekuńczych i medycznych nie jest wystarczająca. Występuje problem z zapewnieniem odpowiedniej opieki medycznej na terenie Gozdnicy, ponieważ brakuje lekarzy – nie tylko specjalistów ale także tych pierwszego kontaktu. Brak odpowiedniej opieki zdrowotnej znacząco obniża komfort życia mieszkańców Gozdnicy, szczególnie osób w podeszłym wieku. Aspekt ochrony zdrowia jest najgorzej ocenianym elementem funkcjonowania miasta przez mieszkańców Gozdnicy, co potwierdza konieczność rozwoju oferty medycznej.

Główną instytucją kulturalną na terenie miasta jest Dom Kultury w Gozdnicy, który oferuje szereg zajęć skierowanych do różnych grup wiekowych. Mimo to istniejąca oferta nie jest wystarczająca, gdyż duża część respondentów jest zdania, że dostępność i atrakcyjność oferty kulturalnej jest niska. Na dostępność kultury wpływa m.in. infrastruktura, która wymaga poprawy – obiekty kulturalne powinny zostać przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz odpowiednio wyposażone. Warto wspomnieć, że atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego była drugim najczęściej wskazywanym kierunkiem działań, które powinny rozważyć władze Gozdnicy.

W obszarze kultury szczególny potencjał dotyczy pracowni ceramicznej i wydarzeń związanych z ceramiką, co wynika z dziedzictwa przemysłowego Gozdnicy. Miasto dawniej było jednym z głównych ośrodków wyrobu ceramiki – ceramika stanowi niewykorzystany potencjał kulturowy i turystyczny. Obecna baza noclegowo-turystyczna jest niewystarczająca – brakuje przede wszystkim hoteli

i obiektów gastronomicznych. Zdaniem mieszkańców w mieście brakuje także muzeum ceramiki, które prezentowałoby bogatą historię gozdnickiego przemysłu ceramicznego.

Aspekty gospodarcze

Na rolniczy charakter Gozdnicy wskazuje wzrost powierzchni gruntów rolnych w ostatnim dziesięcioleciu. W Gozdnicy działa jedna firma zatrudniająca powyżej 50 osób, która zajmuje się wydobywaniem złóż, głównie łąw, glin i innych kruszyw używanych do wyrobu materiałów budowlanych i ceramiki. W ostatnich latach wzrosła liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON – głównie jednoosobowych działalności gospodarczych, co wynika z niskiej atrakcyjności lokalnego rynku pracy. Duża część mieszkańców Gozdnicy pracuje w okolicznych gminach – m.in. Gminie Łłowa, Mieście Żagań, Mieście Żary. Ponadto część mieszkańców pracuje za granicą, z uwagi na bliskość granicy polsko-niemieckiej.

Odsetek bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym był niski – mniejszy na tle powiatu i województwa. Dane te dotyczą jednakże bezrobotnych zarejestrowanych w PUP – realne bezrobocie na terenie miasta może być wyższe, na co wskazują odpowiedzi respondentów na temat rynku pracy. Bezrobocie i brak miejsc pracy było drugą najczęściej wskazywaną w badaniu ankietowym słabą stroną miasta. Stworzenie nowych miejsc pracy i pozyskanie inwestorów było natomiast wskazywane najczęściej jako przedsięwzięcie, które władze Gozdnicy powinny zrealizować w najbliższym czasie. Gmina dysponuje terenami inwestycyjnymi, jednakże z uwagi na obecność form ochrony przyrody mogą występować ograniczenia w prowadzeniu niektórych inwestycji.

Aspekty przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe

Miasto Gozdnicza położone jest w makroregionie Niziny Śląsko-Łużyckiej, w mezoregionie Bory Dolnośląskie. Około 67% powierzchni miasta stanowią tereny leśne, a blisko 58% powierzchni miasta jest objęte ochroną przyrodniczą – m.in. tereny należące do Obszaru Chronionego Krajobrazu Bory Dolnośląskie. Istotnym atutem miasta są złoża surowców, głównie tych wykorzystywanych do produkcji ceramiki. Ankietowani mieszkańcy dobrze oceniają dostępność przyrody w najbliższym otoczeniu oraz stan środowiska naturalnego.

Bariery rozwojowe wynikające z peryferyjnego położenia gminy na mapie województwa i kraju niwelowane są w pewnym stopniu przez dobrze rozwiniętą infrastrukturę drogową. Przez miasto przebiegają drogi wojewódzkie, łączące je z większymi miastami, takimi jak Żagań czy Zielona Góra. Sieć transportową gminy tworzą przede wszystkim drogi wojewódzkie nr 300 relacji Łłowa - Gozdnicza oraz nr 350 relacji Łęknica-Bolesławiec. Najbliższa stacja kolejowa zlokalizowana jest w sąsiedniej Gminie Łłowa - linia nr 282 Miłkowice-Jasień. Gozdnicza jest zaliczana do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, z uwagi m.in.: na niewielką liczbę mieszkańców, peryferyjne położenie, ograniczoną

dostępność komunikacyjną. Miasto znajduje się także w obszarze przygranicznym. Położenie gminy w pasie przygranicznym z jednej strony stanowi o jej ograniczonej dostępności komunikacyjnej, jednak z drugiej stwarza możliwości do rozwoju współpracy transgranicznej i sprzyja m.in. lokalizowaniu baz obsługi logistycznej.

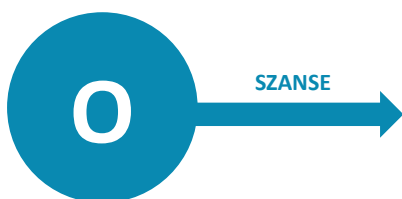
1.6 Analiza SWOT

- Środowisko naturalne – wysoka lesistość, położenie w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Bory Dolnośląskie
- Dobrze rozwinięty system szkolnictwa i opieki nad dziećmi
- Dobrze rozwinięte zaplecze kulturalne i rekreacyjne - działalność Domu Kultury i Pracowni Ceramicznej, dostępność terenów o potencjale rekreacyjnym
- Dziedzictwo materialne i niematerialne – obiekty zabytkowe, tradycje związane z branżą ceramiki budowlanej
- Tożsamość lokalna – związana m.in. z przemysłem ceramicznym
- Dostępność terenów inwestycyjnych
- Dostępność terenów pod zabudowę mieszkaniową
- Obowiązujący, prorozwojowy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
- Stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa, zwłaszcza sieć wodociągowa

- Wyludnianie się miasta – spadek liczby mieszkańców o 15% w latach 2013-2022, niekorzystne prognozy demograficzne
- Starzenie się społeczności lokalnej – związane z ujemnym przyrostem naturalnym i saldem migracji
- Niska dostępność komunikacyjna – oddalenie od głównych szlaków transportowych
- Konieczność rozwoju oferty medycznej – mieszkańcy źle oceniają dostęp do lekarzy, szczególnie specjalistów
- Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze skierowane do seniorów i osób z niepełnosprawnościami
- Deficyty lokalnego rynku pracy
- Niski poziom dywersyfikacji lokalnej gospodarki

- Pozyskanie środków zewnętrznych, w tym unijnych, na realizację zamierzeń inwestycyjnych
- Współpraca transgraniczna, m.in. w ramach Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr
- Dogodne warunki do rozwoju branży przetwórstwa rolno-spożywczego, gospodarki leśnej, logistyki i transportu
- Potencjał do rozwoju funkcji turystycznych miasta
- Położenie tuż przy granicy z Niemcami
- Budowa dróg rowerowych łączących Gozdnicę z okolicznymi gminami
- Dogodne warunki do wdrażania rozwiązań OZE

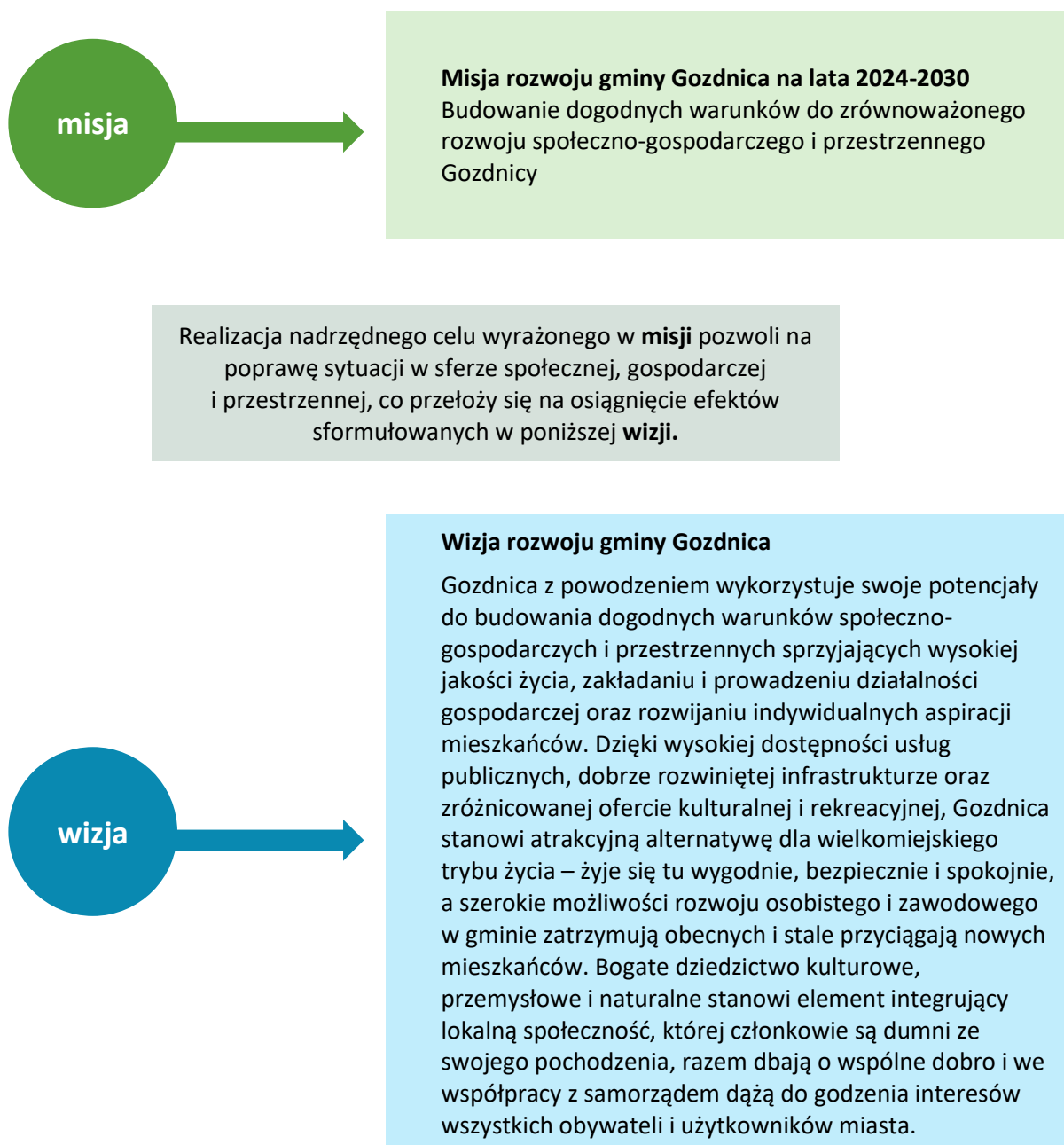

- Postępująca migracja – głównie osób młodych, do większych ośrodków miejskich
- Prognozowane pogłębianie się niekorzystnych tendencji demograficznych – starzenia się społeczeństwa i depopulacji
- Wysoka inflacja, stały wzrost cen
- Niepewna sytuacja geopolityczna związana z wojną na Ukrainie
- Kryzys klimatyczny i związane z tym ryzyko występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych

2. Część strategiczna

2.1 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku

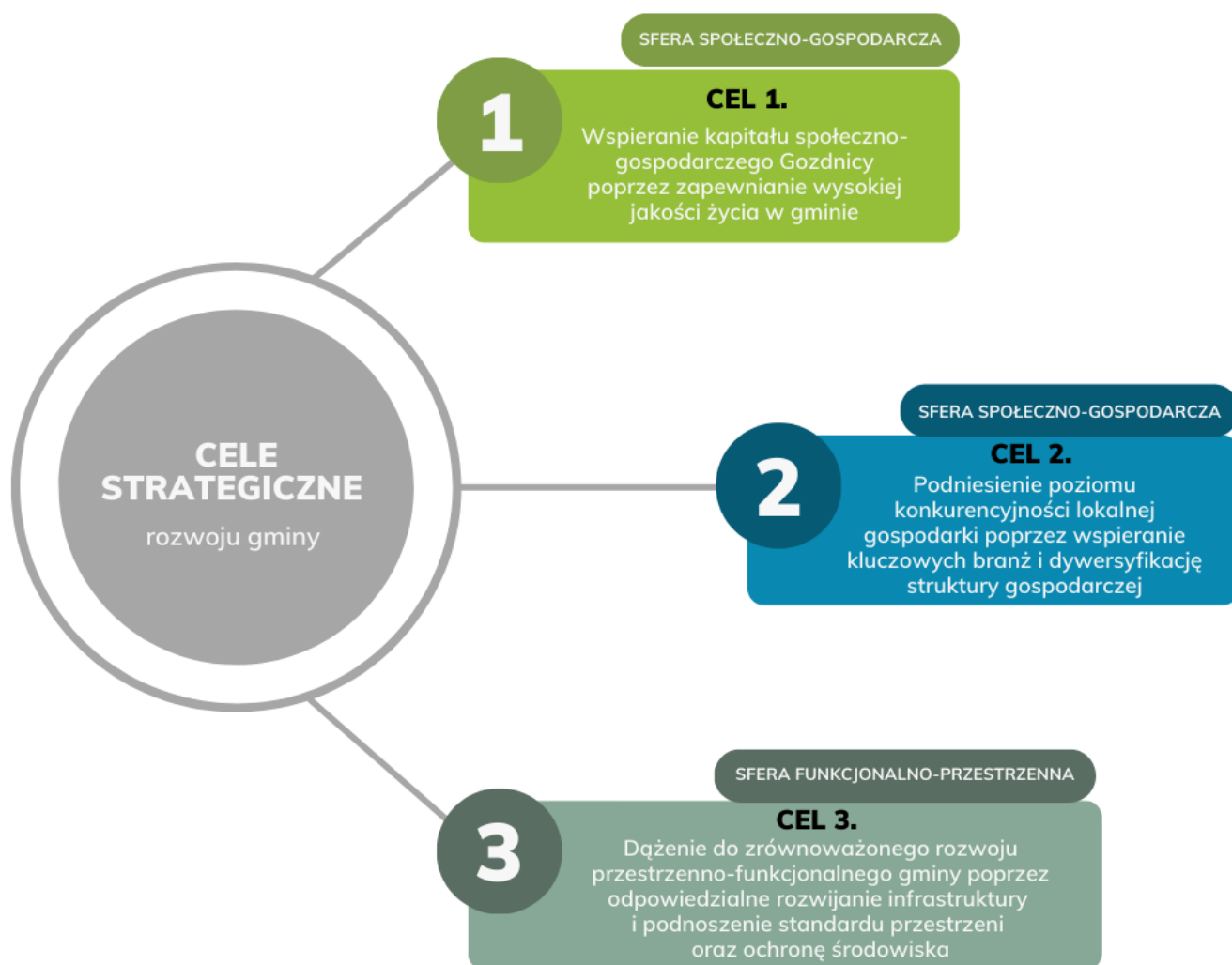
W celu określenia głównego kierunku, w jakim będzie zmierzała polityka rozwojowa Gozdnicy, sformułowano misję stanowiącą nadrzędny cel przyświecający działaniom samorządu, lokalnej społeczności i innym interesariuszom. Jest to swego rodzaju deklaracja, określająca główne intencje i wartości, którymi kieruje się gmina w procesie swojego rozwoju.

2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia

Rozdział odnosi się do art. 10e. ust. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności *cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym i kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych*.

Aby osiągnąć pożądany obraz Gminy Gozdnicza i spełnić oczekiwania szerokiej grupy interesariuszy, wypracowano trzy cele strategiczne, obejmujące kluczowe sfery funkcjonowania gminy: społeczno-gospodarczą i przestrzenno-środowiskową.

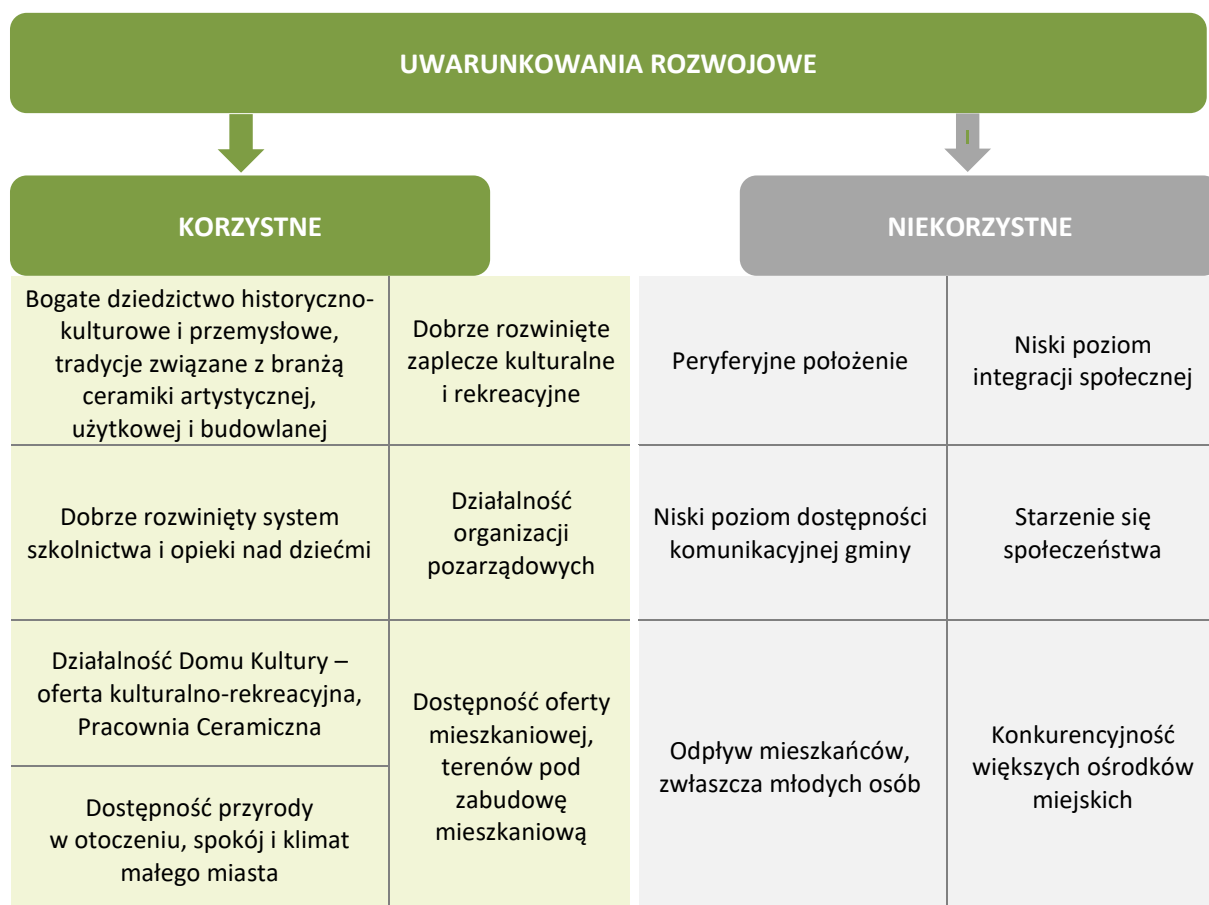

SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Obecną sytuację społeczno-gospodarczą Gozdnicy oraz jej dalszy rozwój pod tym kątem warunkują przede wszystkim wyzwania związane ze zmianami struktury demograficznej i migracjami ludności. Peryferyjne położenie gminy niekorzystnie wpływa na jej atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną, co ogranicza jej dalszy rozwój, do którego niezbędne są zarówno wpływy finansowe z inwestycji, jak i silna społeczność, która buduje wartość gminy. Z analiz sytuacji społecznej Gozdnicy wynika, że jednym z kluczowych

problemów jest odpływ mieszkańców, przede wszystkim młodych osób, co w połączeniu z postępującym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa wpływa na obniżenie potencjału kapitału ludzkiego i społecznego gminy. Niski poziom dostępności komunikacyjnej i konkurencyjność oferty większych ośrodków, takich jak Żagań (przede wszystkim pod kątem usług opieki medycznej), Zielona Góra (zwłaszcza oferty kulturalnej) oraz Wrocław (oferta edukacyjna – studia wyższe) niekorzystnie wpływają na poziom atrakcyjności Gozdnicy.

Wśród potencjałów Gozdnicy mających wpływ na jej rozwój wymienić można natomiast dobrze rozwinięte zaplecze infrastrukturalne, stwarzające możliwości rozbudowywania i podnoszenia jakości oferty usług publicznych. Ponadto, istotnym czynnikiem rozwojowym gminy jest prężna działalność organizacji pozarządowych, a także silna tożsamość Gozdnicy bazująca na dziedzictwie historyczno-kulturowym i przemysłowym oraz przyrodniczym. W gminie działa np. pracownia ceramiczna Domu Kultury – jest to sekcja ceramiczna dla dzieci (mały ceramik) oraz sekcja ceramiczna dla dorosłych (mistrz ceramiczny), która kultywuje tradycje gozdnickiej ceramiki artystycznej, zachowując pamięć o dziedzictwie miasta i promując jego zasoby. Pracownia stanowi swoisty inkubator dla okolicznych twórców oraz sprzyja poznawaniu i rozwijaniu pasji mieszkańców, co również stanowi potencjał do dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

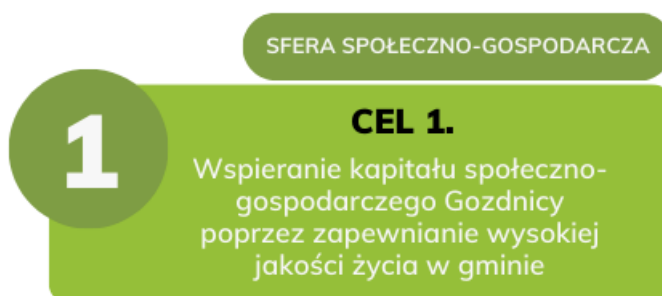
Cel 1. Wspieranie kapitału społeczno-gospodarczego Gozdnicy poprzez zapewnianie wysokiej jakości życia w gminie

W odniesieniu do wyzwań stojących przed Gozdnicą związanych ze zmianami struktury demograficznej i migracjami ludności, wypracowano cel ukierunkowany na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Kluczowym elementem interwencji w tym obszarze będzie wspieranie kapitału społecznego i ludzkiego poprzez gwarantowanie wysokiej jakości życia w gminie, co przełoży się nie tylko na podniesienie jej atrakcyjności osiedleńczej i wzmocnienie lokalnej społeczności, ale również tym samym podniesienie potencjału gospodarczego.

W ramach pierwszego celu strategicznego zaplanowano realizację działań związanych z podnoszeniem jakości i zwiększaniem dostępności podstawowych usług publicznych (kierunek działań 1.1.) oraz rozwijaniem polityki społecznej (kierunek

działań 1.2.), a także wspieraniem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej (kierunek działań 1.3.).

Podstawą interwencji będzie **usprawnianie systemu usług publicznych** tak, aby wszyscy mieszkańcy mieli dostęp do wysokiej jakości oferty odpowiadającej na potrzeby i oczekiwania zarówno rodzin z dziećmi, jak i osób samotnych, w tym również osób ze szczególnymi potrzebami. Działania te będą realizowane równocześnie z **rozwijaniem gminnej polityki społecznej** ukierunkowanej na zapewnienie wsparcia przedstawicielom wszystkich grup wiekowych i społecznych. Istotnym elementem jest również **wspieranie uczestnictwa w życiu gminnym** wszystkich mieszkańców, co będzie możliwe dzięki wzmacnianiu dialogu z samorządem oraz angażowanie ich w planowanie i realizację kluczowych przedsięwzięć tak, aby polityka rozwojowa gminy przynosiła korzystne rezultaty dla szerokiego grona interesariuszy. Podstawą takich działań będzie **aktywizacja lokalnej społeczności** i integracja mieszkańców wokół wspólnego dziedzictwa związanego z tradycjami przemysłowymi, w tym poprzez promocję i kultywowanie tradycji ceramicznych w formie organizowanych wydarzeń i np. rozwijanie działalności sekcji ceramicznej gozdnickiego Domu Kultury. **Budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej** wśród mieszkańców będzie oparte na współdziałaniu i angażowaniu różnych grup społecznych w życie gminne, co przełoży się na zacieśnianie więzi międzyludzkich oraz zwiększanie stopnia przywiązania mieszkańców do swojego miejsca zamieszkania.

Kierunek działań 1.1. Zwiększanie dostępności i podnoszenie jakości usług publicznych

- Rozwijanie oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jej jakości i atrakcyjności, m.in. poprzez rozbudowę/modernizację infrastruktury oświaty, w tym budowę nowej hali sportowej, oraz zagwarantowanie środków na działalność młodzieżowej sekcji miejscowego klubu sportowego, a także doposażenie szkół w multimedialne pomoce naukowe
- Zwiększanie możliwości spędzania czasu wolnego dla mieszkańców w różnym wieku poprzez rozwijanie oferty kulturalnej, rekreacyjno-sportowej i rozrywkowej zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców reprezentujących wszystkie grupy wiekowe i społeczne
- Zapobieganie zjawisku wykluczenia komunikacyjnego poprzez zwiększanie dostępności usług transportu i komunikacji publicznej
- Działania ukierunkowane na poprawę dostępności do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych na terenie gminy
- Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie, w tym poprzez rozbudowę systemu monitoringu miejskiego oraz lobbowanie za przywróceniem posterunku policji w Gozdnicy
- Wspieranie dostępu do usług elektronicznych i usprawnianie przepływu informacji
- Podnoszenie jakości funkcjonowania instytucji publicznych, w tym podnoszenie kompetencji cyfrowych ich pracowników
- Podnoszenie potencjału technicznego i organizacyjnego instytucji kultury, w tym m.in. rozwój oferty Gozdnickiego Domu Kultury oraz modernizacja obiektu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gozdnicy lub budowa/modernizacja i adaptacja nowego obiektu na jej potrzeby
- Rozwój mieszkalnictwa – tworzenie atrakcyjnej oferty mieszkaniowej i wypracowanie strategii promocyjnej zachęcającej do osiedlania się w gminie
- Inicjowanie i zacieśnianie współpracy międzygminnej w zakresie komplementarnego rozwoju oferty usług oraz realizacji partnerskich przedsięwzięć ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia w regionie

Kierunek działań 1.2. Rozwój polityki społecznej

- Upowszechnianie ustawicznej edukacji dorosłych nakierowanej na osoby czynne zawodowo oraz seniorów
- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, w tym m.in. przemocy w rodzinie, problemom alkoholowym i narkomanii
- Rozwój infrastruktury i pełnienie zadań na rzecz ludności wymagającej wsparcia, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych oraz rodzin i osób samotnych w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych

- Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, w tym rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego z uwzględnieniem miejsc dla dzieci oraz zapewnianie wsparcia asystenta rodziny
- Wdrażanie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń dla młodzieży, w tym problemów zdrowia psychicznego, zagrożeń związanych z używkami
- Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowia, promocja zdrowego stylu i trybu życia
- Rozwój usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci poprzez rozbudowę oferty żłobków i przedszkoli
- Rozwój usług opiekuńczych dostosowanych do potrzeb starszych i chorych mieszkańców oraz członków ich rodzin, godzących życie zawodowe z opieką nad osobą chorą / niesamodzielną, w tym m.in. rozwijanie usług asystenckich, opieki wytchnieniowej
- Rozbudowa infrastruktury służącej seniorom, stanowiącej również miejsce integracji międzypokoleniowej, w tym. m.in. stworzenie klubu seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Kierunek działań 1.3. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej

- Podejmowanie działań i wspieranie inicjatyw służących budowaniu tożsamości lokalnej i przywiązania mieszkańców do gminy, bazujących na dziedzictwie ceramicznym
- Upowszechnianie wśród mieszkańców lokalnego dziedzictwa oraz edukacja w zakresie kultywacji tradycji związanych ze sztuką ceramiczną, w tym w oparciu o działalność pracowni ceramicznej Domu Kultury oraz współpracę z Zespołem Szkolno-Przedszkolnym, kontynuacja i rozwijanie Ogólnopolskich Plenerów Ceramicznych oraz uzupełnianie ich oferty o letnie warsztaty ceramiczne dla młodzieży
- Utworzenie tzw. Biblioteki pamięci – miejsca budującego tożsamość lokalną w oparciu o dziedzictwo Gozdnicy, angażującego lokalną społeczność poprzez dokumentowanie i pielęgnowanie elementów dziedzictwa historyczno-kulturowego i przemysłowego
- Prowadzenie działań na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych
- Kształtowanie wśród uczniów postawy proobywatelskiej i wspieranie ich zaangażowania w procesy rozwojowe społeczności lokalnej, m.in. poprzez wspieranie działalności samorządów uczniowskich, promocję wolontariatu uczniowskiego, organizację młodzieżowego budżetu obywatelskiego
- Wspieranie uczestnictwa w życiu gminnym mieszkańców wszystkich grup społecznych
- Wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych
- Wzmacnianie współpracy samorządu ze stowarzyszeniami, fundacjami i organizacjami pozarządowymi
- Podniesienie potencjału technicznego i organizacyjnego organizacji pozarządowych działających na terenie gminy

- Wzmocnienie dialogu samorządu z mieszkańcami
- Organizacja wydarzeń integrujących lokalną społeczność – w tym m.in. imprez plenerowych, koncertów, gier miejskich, spacerów edukacyjnych, warsztatów opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych gminy, spotkań z Honorowym Obywatelom Miasta
- Prowadzenie konsultacji społecznych i innych działań aktywizujących lokalne środowisko

SFERA GOSPODARCZA

Gozdnica na przestrzeni dziejów stanowiła – i wciąż stanowi – zagłębie przemysłu ceramicznego, gdzie rozwijały się niemal wszystkie gałęzie: Fabryka Porcelany, cegielnie, dachówczarnie, garncarnie, fajansarnie, kaflarnie, kamionkownie. To właśnie działalność dużych zakładów ceramiki budowlanej w mieście w ogromnej mierze warunkowała jego dynamiczny rozwój przypadający przede wszystkim na XIX i XX w. Potencjał ten wynika z dostępności złóż kopalin (glin i kruszyw używanych do produkcji materiałów budowlanych). Poza tradycjami przemysłowymi, Gozdnicza dysponuje dogodnymi warunkami do wzmacniania konkurencyjności gospodarki pod kątem innych branż, w tym przede wszystkim przetwórstwa rolno-spożywczego, gospodarki leśnej i drzewnej oraz logistyki i transportu. Kierunki te mogą stanowić podstawę do dywersyfikacji struktury gospodarczej gminy, a tym samym poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy poprzez gwarantowanie szerokich możliwości rozwoju zawodowego według indywidualnych preferencji mieszkańców. Dane GUS wskazują, że poziom bezrobocia rejestrowanego w gminie jest stosunkowo niski, jednak z badań jakościowych i ilościowych wynikają pewne problemy na rynku pracy, co związane jest nie tylko z aspektem gospodarczym, ale również społecznym. Część niepracujących osób nie decyduje się bowiem na rejestrację jako bezrobotny, co wpływa na ich sytuację ekonomiczną oraz często wiąże się z problemami społecznymi.

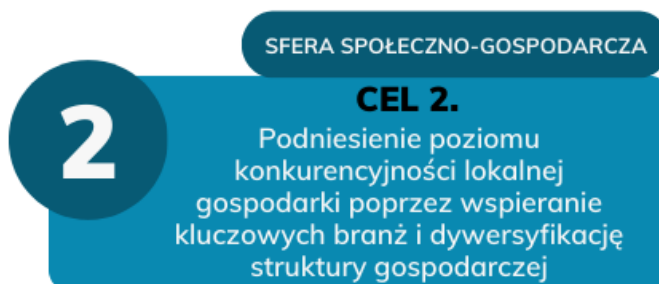
UWARUNKOWANIA ROZWOJOWE**KORZYSTNE****NIEKORZYSTNE**

Dziedzictwo przemysłowe, tradycje związane z branżą ceramiki artystycznej, użytkowej i budowlanej	Dostępność terenów inwestycyjnych	Zjawisko bezrobocia, zwłaszcza nierejestrowanego	Niski poziom dywersyfikacji lokalnej gospodarki
Położenie tuż przy granicy z Niemcami, bliskość autostrad A4 i A18	Potencjał kapitału ludzkiego i społecznego – kwalifikacje mieszkańców	Niekorzystna sytuacja kobiet i seniorów na rynku pracy	Ograniczona dostępność satysfakcjonujących miejsc pracy w opinii mieszkańców
Atrakcyjność turystyczna – walory przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i przemysłowe	Dogodne warunki do rozwoju branży przetwórstwa rolno-spożywczego, gospodarki leśnej, logistyki i transportu		

Cel 2. Podniesienie poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez wspieranie kluczowych branż i dywersyfikację struktury gospodarczej

W ramach drugiego celu strategicznego zaplanowano realizację działań związanych z poprawą sytuacji na lokalnym rynku pracy (kierunek działań 2.1.) oraz stymulowaniem przedsiębiorczości i poprawą atrakcyjności inwestycyjnej gminy (kierunek działań 2.2.),

a także budowaniem i promocją marki Gozdniczy oraz rozwojem jej funkcji turystycznych (kierunek działań 2.3.).

Podstawą interwencji będzie wykorzystanie kluczowych potencjałów gminy związanych z jej bogatym dziedzictwem ceramicznym oraz dogodnymi warunkami do rozwoju przedsiębiorczości w celu poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz podnoszenia konkurencyjności Gozdniczy w regionie. Zaplanowane działania obejmują zatem zarówno **rozwijanie oferty inwestycyjnej** skierowanej do dużych przedsiębiorców z różnych sektorów, jak i **wspieranie mniejszych lokalnych firm** i mieszkańców prowadzących własną działalność. Poza interwencją ukierunkowaną na **rozwój sektora przetwórstwa rolno-spożywczego i logistyki** zaplanowano również **rozwój funkcji turystycznych** gminy. Gozdnicza znana jest bowiem jako Miasto Ceramików, które potrafi wykorzystywać swoje walory np. poprzez tworzenie tras turystycznych czy gier miejskich bazujących na materialnym dziedzictwie przemysłowym. Gozdnicza, jako jedno z największych w Polsce zagłębi ceramicznych, mogłaby starać się o włączenie miasta do Europejskiego Szlaku Ceramiki UNESCO, co nie tylko sprzyjałoby ochronie i promocji jego niezwykle bogatego dziedzictwa, ale również stworzyłoby możliwości jego rozwoju dzięki przyznawanemu wsparciu europejskiemu. Ponadto, ze względu na położenie i kształt granic administracyjnych, Gozdnicza stanowi swoiste serce Borów Dolnośląskich, co również warunkuje wysoki poziom atrakcyjności gminy pod kątem turystycznym. W działaniach promocyjnych warto zatem podkreślać dostępność atrakcji turystycznych, nie tylko w obrębie miasta, ale również w jego okolicy (np. Park Mużakowski, Park Rododendronów w Kromław, Goerlitz, uzdrowskie miejscowości po stronie czeskiej i niemieckiej).

Kierunek działań 2.1. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

- Organizacja i wspieranie organizacji szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia wsparcia rekrutacyjnego

- Podejmowanie działań nakierowanych na dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie doradztwa zawodowego w szkołach
- Inicjowanie spotkań edukacyjnych dedykowanych planowaniu kariery zawodowej, obejmujących np. prezentacje lokalnych firm, ich dorobku, oferty rekrutacyjnej w celu zachęcania mieszkańców do podejmowania pracy w lokalnych przedsiębiorstwach
- Aktywizacja uczestników rynku pracy, w tym przede wszystkim wspieranie osób o szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy – m.in. kobiet i seniorów

Kierunek działań 2.2. Stymulowanie przedsiębiorczości i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy

- Wspieranie mieszkańców w zakresie zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, promocja postawy przedsiębiorczej oraz samozatrudnienia
- Rozwijanie oferty terenów inwestycyjnych, uzbrajanie dostępnych terenów w podstawową infrastrukturę techniczną
- Przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej w postaci ulg i zachęt dla przedsiębiorców oraz zapewnienie wsparcia przedsiębiorcom na kluczowych etapach procesu inwestycyjnego i w kwestiach proceduralnych
- Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i manufaktur, promowanie gozdnickich produktów i usług wśród mieszkańców gminy oraz na rynkach krajowych i międzynarodowych
- Wykorzystanie walorów przyrodniczych i elementów dziedzictwa historyczno-kulturowego i ceramicznego gminy do rozwoju oferty turystycznej
- Wspieranie inicjatyw z zakresu rozwoju sektora przetwórstwa rolno-spożywczego
- Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu – budowanie partnerstw lokalnych pomiędzy organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem
- Wspieranie współpracy lokalnych przedsiębiorstw z Instytucjami Otoczenia Biznesu w celu wzmocnienia ich konkurencyjności i zapewnienia warunków do rozwoju

Kierunek działań 2.3. Budowa i promocja marki Gozdnicy oraz rozwój funkcji turystycznych

- Promocja miasta i budowanie jego pozytywnego wizerunku, w tym w oparciu o promocję gozdnickiego dziedzictwa ceramicznego oraz lokalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych
- Rozwój turystyki kulturowej – wspieranie i promowanie lokalnych artystów i ich twórczości, w tym organizacja Ogólnopolskich Plenerów Ceramicznych, wystaw i warsztatów ceramicznych
- Rozwój turystyki wypoczynkowej – promocja lokalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych, w tym m.in. Gaju Klementyny jako Małego Mużakowa, Borów Dolnośląskich i cennych siedlisk fauny i flory
- Dążenie do włączenia Gozdnicy do Europejskiego Szlaku Ceramiki UNESCO

- Nawiązywanie współpracy z partnerskimi miastami w zakresie wzajemnej promocji dziedzictwa i wspierania rozwoju
- Opracowanie i dystrybucja materiałów promocyjnych Gozdnicy z uwzględnieniem kluczowych atrakcji turystycznych – zabytków, lokalnych produktów, walorów przyrodniczych
- Wspieranie lokalnych przedsiębiorców z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym wspieranie rozwoju lokali gastronomicznych i obiektów noclegowych
- Budowa Muzeum Ceramiki Gozdnickiej
- Rozbudowa zaplecza turystycznego, w tym m.in. punktów informacji turystycznej, pieszych i rowerowych szlaków turystycznych i tematycznych związanych z dziedzictwem historyczno-kulturowym, ceramicznym i przyrodniczym gminy
- Rozbudowa katalogu atrakcji turystycznych w gminie, w tym m.in. budowa wieży widokowej czy rekultywacja Kopalni Gozdnicza poprzez zagospodarowanie terenu na funkcje turystyczne, np. poprzez zaprojektowanie największego w Europie dendroglifu w kształcie serca

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Aktualna struktura funkcjonalno-przestrzenna Gozdnicy oraz jej dalszy rozwój determinowany jest

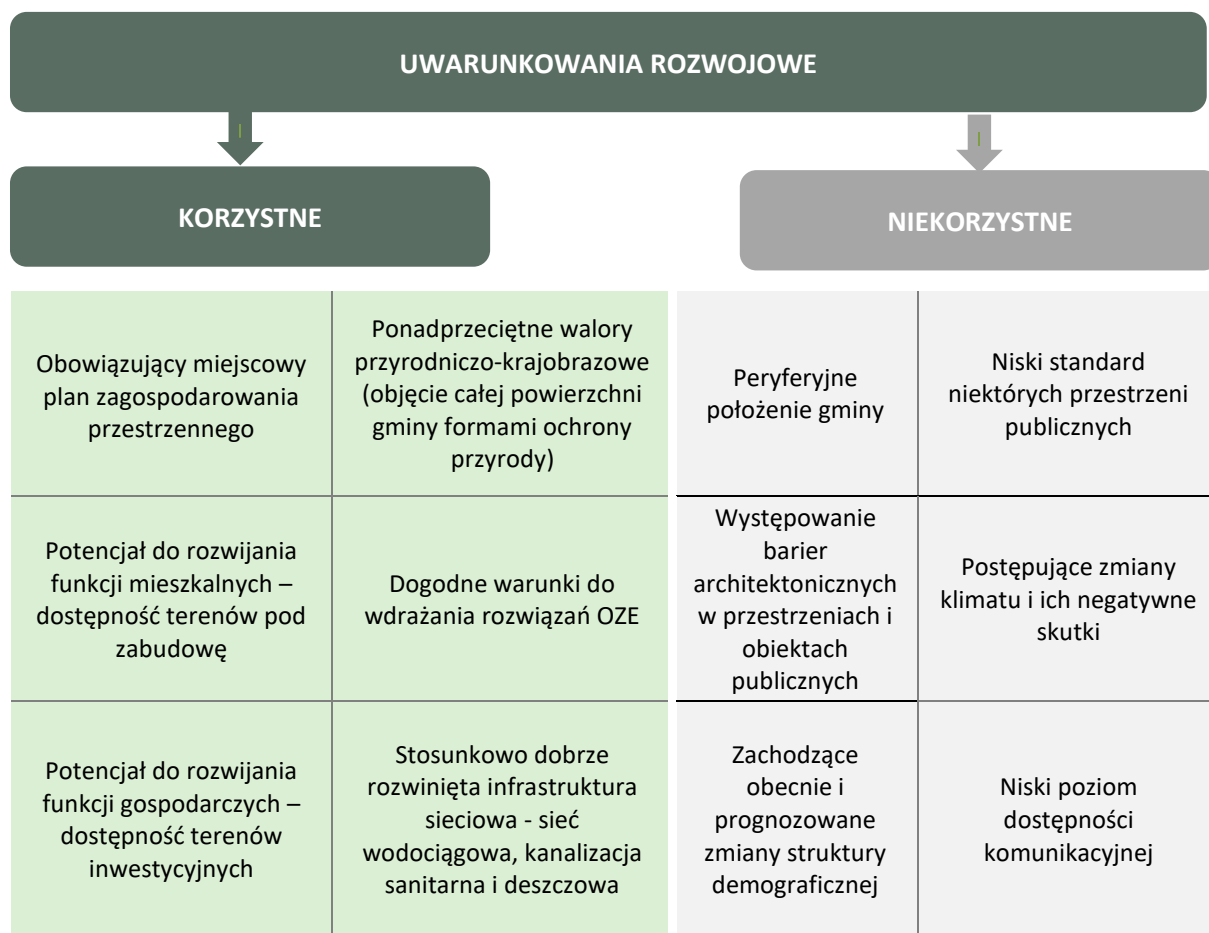
przede wszystkim przez jej położenie i wynikające z niego aspekty warunkujące możliwości rozbudowy infrastruktury czy intensyfikacji funkcji mieszkaniowych czy przemysłowych. Gmina zlokalizowana jest bowiem w obrębie rozległych kompleksów leśnych (Bory Dolnośląskie) oraz innych cennych przyrodniczo terenów, które ze względu na swoje ponadprzeciętne walory objęte są formami ochrony przyrody. Obecność rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych czy obszarów Natura 2000 z jednej strony stanowi o atrakcyjności miasta pod kątem osiedleńczym i turystycznym, jednak z drugiej ogranicza możliwości rozwoju zabudowy ze względu na konieczność zachowania ich często w niezmienionym stanie. Ochrona cennych przyrodniczo terenów, w tym wszelkich terenów zieleni jest szczególnie istotna ze względu na postępujące zmiany klimatu i ich negatywne skutki w postaci ekstremalnych zjawisk pogodowych wpływających m.in. na poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

Z analizy danych statystycznych za lata 2013-2022 wynika, iż populacja Gozdnicy zmniejszyła się, co związane było przede wszystkim z utrzymującym się ujemnym przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji. Te negatywne tendencje wiążą się ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa – gmina odnotowuje coraz wyższy udział seniorów w populacji, co z kolei implikuje konieczność dostosowywania oferty usług i infrastruktury do ich specyficznych wymagań. Wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz odpowiednio przystosowane mieszkania, gwarantujące komfort i bezpieczeństwo życia osobom starszym, często schorowanym czy nie w pełni sprawnym. Z tego względu w gminie identyfikuje się potrzebę rozwijania zabudowy mieszkaniowej, która sprostą zmianom struktury demograficznej lokalnej społeczności. Nowa zabudowa i odpowiednio

kształtowana polityka mieszkaniowa może być również elementem stymulującym wzrost społeczno-gospodarczy gminy. Skuteczne wykorzystanie dostępnych terenów pod zabudowę wraz z modernizacją i rozwijaniem sieci infrastruktury technicznej przyczyni się do poprawy atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy, co z kolei przełoży się na przyciągnięcie nowych mieszkańców i stymulowanie kapitału pracy.

Cały teren gminy objęty jest obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego, w którym określono prorozwojowe warunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej. Sprzyja to efektywnemu wykorzystywaniu dostępnej przestrzeni i zasobów oraz zachowaniu ładu przestrzennego. Poza bogatą ofertą korzystnych cenowo i atrakcyjnie położonych działek do zabudowy jednorodzinnej, gmina dysponuje terenami inwestycyjnymi przeznaczonymi na lokalizowanie większych przedsiębiorstw. Biorąc pod uwagę peryferyjne położenie Gozdnicy, jej mieszkańcy mają jednak nieco ograniczony dostęp do usług wyższego rzędu oferowanych przez większe miasta, co wpływa na poziom atrakcyjności osiedleńczej gminy.

W związku z bogatą historią Gozdnicy i związanym z nią dziedzictwem ceramicznym, istotną rolę w przestrzeni publicznej miasta odgrywają obiekty zabytkowe oraz detale architektoniczne pochodzące z lokalnych cegielni czy dachówczarni, stanowiące ważny element tożsamości kulturowej. Ze względu na ich wysoką wartość kulturową i edukacyjną, niezbędne jest ich zachowanie dla przyszłych pokoleń oraz wykorzystanie zabytkowych obiektów do pełnienia funkcji społecznych czy turystycznych. Dostępne w Gozdnicy przestrzenie publiczne również stanowią potencjał do rozwijania oferty turystycznej, sprzyjając przy tym zacieśnianiu więzi społecznych – założenia parkowe czy tereny rekreacyjno-sportowe pełnią bowiem ważną rolę w życiu społecznym gminy.

Cel 3. Dążenie do zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego gminy poprzez odpowiedzialne rozwijanie infrastruktury i podnoszenie standardu przestrzeni oraz ochronę środowiska

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

3

CEL 3.

Dążenie do zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego gminy poprzez odpowiedzialne rozwijanie infrastruktury i podnoszenie standardu przestrzeni oraz ochronę środowiska

W odniesieniu do kluczowych problemów i potencjałów Gozdnicy, wypracowano interwencję ukierunkowaną na zrównoważony rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy w warunkach zmieniającego się klimatu oraz

z uwzględnieniem kluczowych uwarunkowań środowiskowych i funkcjonalnych.

Zaplanowane działania dotyczą przede wszystkim poprawy standardu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (kierunek działań 3.1.), rozwoju infrastruktury technicznej i poprawy stanu technicznego obiektów gminnych (kierunek działań 3.2.) oraz ochrony środowiska i adaptacji gminy do zmian klimatu (kierunek działań 3.1.).

Głównym założeniem dla realizacji trzeciego celu strategicznego jest wypracowywanie prorozwojowej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i gwarantowanie dogodnych warunków do życia, pracy

i prowadzenia działalności gospodarczej na jej terenie. Służyć temu będą działania ukierunkowane na **harmonijne rozwijanie funkcji mieszkaniowych i gospodarczych** gminy wraz z komplementarnym **rozwojem niezbędnej infrastruktury technicznej**, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego i zmierzaniu do adaptacji Gozdnicy do zmian klimatycznych. W dobie kryzysu klimatycznego niezwykle istotne jest bowiem nie tylko realizowanie inwestycji związanych ze **zwiększaniem odporności terenów i infrastruktury** na jego skutki, ale również podejmowanie działań mających na celu **minimalizowanie negatywnego wpływu człowieka na środowisko**, w tym m.in. ograniczanie emisji zanieczyszczeń do gleby, wód i powietrza.

Kierunek działań 3.1. Poprawa standardu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

- Efektywne wykorzystywanie dostępnej przestrzeni i zasobów
- Rozwijanie funkcji mieszkaniowych gminy, w tym zwiększanie terenów pod nowoczesną zabudowę mieszkaniową wraz z harmonijnym rozwojem infrastruktury technicznej
- Utrzymanie ładu przestrzennego poprzez ograniczanie konfliktów przestrzennych i przeciwdziałanie niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy
- Rozwijanie systemu komunikacyjnego w celu zapewnienia dostępności przestrzennej i czasowej podstawowych usług
- Podnoszenie jakości istniejących terenów zielonych i parkowych, pielęgnowanie zieleni oraz tworzenie założeń parkowych sprzyjających rekreacji i wypoczynkowi mieszkańców, w tym m.in. rewitalizacja Plant Gozdnickich, Bulwaru nad strugą Młyniczną
- Uzupełnianie przestrzeni publicznej o elementy małej architektury, w tym ceramiczną rzeźbę ogrodową (np. tworzoną przez artystów w ramach Ogólnopolskiego Pleneru Ceramicznego), ławki, wiaty, tętnie i inne miejsca odpoczynku skierowane m.in. do seniorów i innych osób ze szczególnymi potrzebami
- Poprawa standardu i dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami
- Modernizacja, przebudowa i nadanie nowych funkcji nieużytkowanym budynkom i lokalom, w tym m.in. renowacja i adaptacja obiektów przemysłowych oraz starego dworca kolejowego czy Zakładowej Remizy Strażackiej, Kapliczki Katechetycznej (dawny kościół św. Wawrzyńca) do pełnienia nowych funkcji
- Modernizacja, przebudowa i nadanie nowych funkcji nieużytkowanym/zdegradowanym przestrzeniom, w tym m.in. zagospodarowanie terenu po byłym basenie na funkcje rekreacyjno-sportowe, rewitalizacja skweru na Placu Wolności
- Modernizacja i zagospodarowanie terenów zieleni w celu stworzenia sieci przyjaznych przestrzeni publicznych i ciągów spacerowych, w tym m.in. modernizacja Alei Sybiraków jako Gozdnickich Plant wraz z wydłużeniem ich do bulwaru nad strugą Młyniczną

- Rozwijanie sieci lokalnych centrów społecznych poprzez zagospodarowywanie przestrzeni publicznych i nadawanie im funkcji społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych, integracyjnych, w tym m.in. zagospodarowanie terenów na lokalnych osiedlach, przywrócenie parkowego charakteru terenom przy Domu Kultury i pełne przeniesienie funkcji handlowych na Targowisko Miejskie
- Uzupełnianie przestrzeni publicznych o elementy nawiązujące do tożsamości Gozdnicy, w tym m.in. organizacja ogólnopolskich/międzynarodowych Plenerów Ceramicznych - wystaw ceramiki artystycznej, użytkowej i budowlanej, tworzenie ceramicznych tabliczek adresowych, oznakowanie budynków związanych z historią gozdnickiej ceramiki
- Dbanie o standard i estetykę przestrzeni publicznych
- Współpraca z Nadleśnictwem Wymiarki m.in. w zakresie wyznaczania obszarów lasów o zwiększonej funkcji społecznej i ich zagospodarowywania

Kierunek działań 3.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i poprawa stanu technicznego obiektów gminnych

- Rozwijanie wydajnej i zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej poprzez modernizację sieci kanalizacyjnej oraz urządzeń wodno-kanalizacyjnych
- Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg gminnych wraz z infrastrukturą okołodrogową
- Budowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz wyznaczanie dróg dla rowerów w ciągach dróg gminnych w celu stworzenia dogodnych i bezpiecznych warunków do przemieszczania się po terenie gminy oraz gwarantowania połączeń rowerowych z sąsiednimi gminami
- Współpraca z Zarządem Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze oraz Starostwem Powiatowym w Żaganiu oraz w zakresie inwestycji i remontów na drogach wojewódzkich i powiatowych w celu poprawy ich standardu i podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Poprawa standardu i dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym budynku Urzędu Miejskiego w Gozdnicy i obiektach jednostek organizacyjnych, eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami
- Zachowanie, restauracja, konserwacja i udostępnianie obiektów zabytkowych na cele społeczne, kulturalne i turystyczne
- Dążenie do objęcia ochroną obiektów o wyjątkowych walorach historyczno-kulturowych poprzez wpis do rejestru lub ewidencji zabytków
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym m.in. sal gimnastycznych i hal sportowych, terenów rekreacyjnych
- Modernizacja infrastruktury szkolnej i przyszkolnej oraz rozwijanie ich funkcji edukacyjnych i rekreacyjnych

- Wspieranie rozwoju zaplecza sportowego i rekreacyjnego na potrzeby mieszkańców i turystów, w tym m.in. modernizacja i doposażanie terenów rekreacyjnych
- Współpraca z podmiotami prywatnymi na rzecz zapewniania wysokiej dostępności szerokopasmowej sieci internetowej oraz usług telekomunikacyjnych dla mieszkańców i przedsiębiorców

Kierunek działań 3.3. Ochrona środowiska i adaptacja gminy do zmian klimatu

- Likwidacja istniejących oraz zapobieganie powstawaniu nowych dzikich wysypisk śmieci
- Modernizacja i rozwijanie bazy lokalowej OSP, zapewnienie nowoczesnego sprzętu dla OSP oraz utrzymanie wysokiego stopnia gotowości bojowej
- Wspieranie transportu nisko- i zeroemisyjnego w celu ograniczenia liniowej emisji zanieczyszczeń
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i poprawa ich efektywności energetycznej
- Rozszerzenie i upowszechnienie systemu wsparcia dla mieszkańców chcących wymienić źródło ciepła na ekologiczne (m.in. systemy dopłat do wymiany źródła ciepła)
- Działania na rzecz naturalnej małej retencji wodnej i promowanie retencionowania wody
- Prowadzenie działań informacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców, m.in. poprzez promocję oszczędzania wody, informowanie o szkodliwości wykorzystania do ogrzewania wyrobów do tego niewłaściwych
- Wdrażanie rozwiązań dla zapewnienia termicznego komfortu mieszkańców i ograniczenia zjawiska miejskiej wyspy ciepła np. poprzez wprowadzanie zieleni wysokiej i niskiej na placach, likwidacja batonowych nawierzchni na rzecz trawników
- Realizacja działań ukierunkowanych na poprawę warunków bezpieczeństwa, w tym zapobieganie m.in. zagrożeniom pożarowym

2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności *model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy*.

W odniesieniu do zaplanowanej interwencji strategicznej dla gminy Gozdnicza opracowano model jej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz zdefiniowano ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w najbliższych latach. Jako nadrzędny cel rozwoju gminy do 2030 roku określono budowanie dogodnych warunków do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego Gozdnicy. Aby osiągnąć cele zapisane w wizji rozwoju, konieczne jest zarówno odpowiednie kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, jak i realizacja działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia lokalnej społeczności. W związku z tym sformułowano wytyczne dotyczące zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozwoju systemów komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej, które zilustrowano za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

Analiza kluczowych uwarunkowań objęła: obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną, układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego i obszary wymagające ochrony w gminie Gozdnicza.

Struktura sieci osadniczej i główne elementy infrastruktury społecznej

Miasto Gozdnicza położone jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego i graniczy z gminami: Iłowa, Przewóz, Węgliniec oraz Wymiarki. Tereny osadnicze miasta skupiają się w południowo-wschodniej części gminy. Główny obszar usługowy wykształcił się na Placu Wolności stanowiącym historycznie Rynek oraz wzdłuż ulicy łączącej dawny dworzec kolejowy z Placem Wolności, stanowiącym główną oś urbanistyczną miasta. W centrum dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, natomiast zabudowa wielorodzinna koncentruje się pomiędzy strefą przemysłową a obszarem usług ogólnomiejskich. Największy zakład produkcyjny znajduje się w zachodniej części obszaru zabudowanego miasta. Tereny rolnicze wraz z zabudową zagrodową zajmują stosunkowo niewielki obszar i skoncentrowane są we wschodniej części miasta. W granicach gminy wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej zespołu urbanistycznego obejmującą obszar miasta: wzdłuż ulicy Ceramików, w rejonie ulic Kolejowej i Fabrycznej i w rejonie Placu Wolności.

Główne elementy infrastruktury społecznej zlokalizowane są w centrum miasta: Urząd Miejski, Dom Kultury wraz z Biblioteką Publiczną, Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z klubikiem dziecięcym dla dzieci do lat 3, Zespół Szkolno-Przedszkolny, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa i Przedszkole Miejskie. Obiekty sportowe występują w południowej części miasta przy ul. Leśnej i ul. Sportowej.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa implikuje konieczność dostosowywania oferty usług oraz infrastruktury społecznej i technicznej do potrzeb seniorów. Wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz odpowiednio przystosowane mieszkania, gwarantujące komfort i bezpieczeństwo życia osobom starszym, często schorowanym czy nie w pełni sprawnym. Z tego względu w gminie identyfikuje się potrzebę rozwijania zabudowy mieszkaniowej, która sprostą zmianom struktury demograficznej lokalnej społeczności. Gmina dysponuje odpowiednimi terenami, które mogą zostać przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową. Możliwe jest dogęszczanie zabudowy w centralnej części gminy, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, oraz zabudowy wielorodzinnej koncentrującej się między strefą przemysłową a obszarem usług ogólnomiejskich. Ponadto, w gminie dostępne są tereny o charakterze wiejskim, z luźną zabudową zagrodową. Istnieje zatem potencjał do rozwijania nowych osiedli mieszkaniowych, stanowiących ofertę dla osób poszukujących spokojnego miejsca do życia, z dostępem do terenów zielonych. Co więcej, rozwijanie atrakcyjnej oferty mieszkaniowej jest szczególnie istotne pod kątem zaplanowanej interwencji strategicznej na najbliższe lata. Zakłada się bowiem, że realizacja zaplanowanych w Strategii przedsięwzięć przełoży się na poprawę poziomu atrakcyjności gminy pod kątem osiedleńczym i inwestycyjnym, a tym samym wzrost liczby mieszkańców i funkcjonujących w gminie przedsiębiorstw. W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego, niezbędna jest koordynacja działań w każdym z tych wymiarów.

System powiązań przyrodniczych

Centrum miasta otoczone jest lasami stanowiącymi naturalną barierę przestrzenną dla powiązań zewnętrznych. Na obszarze gminy występują formy ochrony przyrody, takie jak:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Bory Dolnośląskie (PLB020005) pokrywający całą gminę, niezaznaczony na rysunku modelu,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – Wilki nad Nysą (PLH080044),
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – Przygiełkowiska Koło Gozdnicy (PLH080055),
- Obszar chronionego krajobrazu „Bory Dolnośląskie”,
- Użytek ekologiczny „Tokowisko”.

Przez znaczną część gminy przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – Bory Dolnośląskie będący częścią Korytarza Zachodniego. Podstawową sieć hydrograficzną gminy tworzą cieki: Czernica,

Łopatnik, Młyniczna i Pienia stanowiąca lokalny ciąg ekologiczny. Gmina znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 315 Chocianów – Gozdnicza. Na terenie gminy znajdują się również urządzenia melioracji wodnych – sieć drenarska oraz rowy melioracyjne⁹.

Główne korytarze i elementy sieci transportowych

Miasto Gozdnicza położone jest w strefie przygranicznej pogranicza polsko-niemieckiego. Podstawową sieć transportową Gozdnicy tworzą:

- drogi wojewódzkie: DW 300 (Iłowa - Gozdnicza) oraz DW 350 (Bolesławiec - Łęknica),
- droga powiatowa 1081F (Lutynka - Wymiarki - Gozdnicza),
- drogi gminne.

Sieć tę uzupełniają drogi wewnętrzne zapewniające dostęp m.in. do gospodarstw rolnych i zakładów pracy. Miasto powiązane jest z otoczeniem drogami wojewódzkimi z pobliskimi miejscowościami: Iłową, Przewozem i Ruszowem. W granicach gminy zlokalizowana jest także Baza Lotnicza wykorzystywana przez służby leśne.

Istotnym elementem komunikacji w wymiarze lokalnym są drogi rowerowe, które docelowo powinny być realną alternatywą transportu samochodowego. Obecnie brak jest w mieście ciągów rowerowych. Zgodnie z Koncepcją szlaków rowerowych w województwie lubuskim planowany jest szlak rowerowy Szklana Pętla łączący gminy: Gozdnicza, Iłowa, Wymiarki i Przewóz.

Główne elementy infrastruktury technicznej

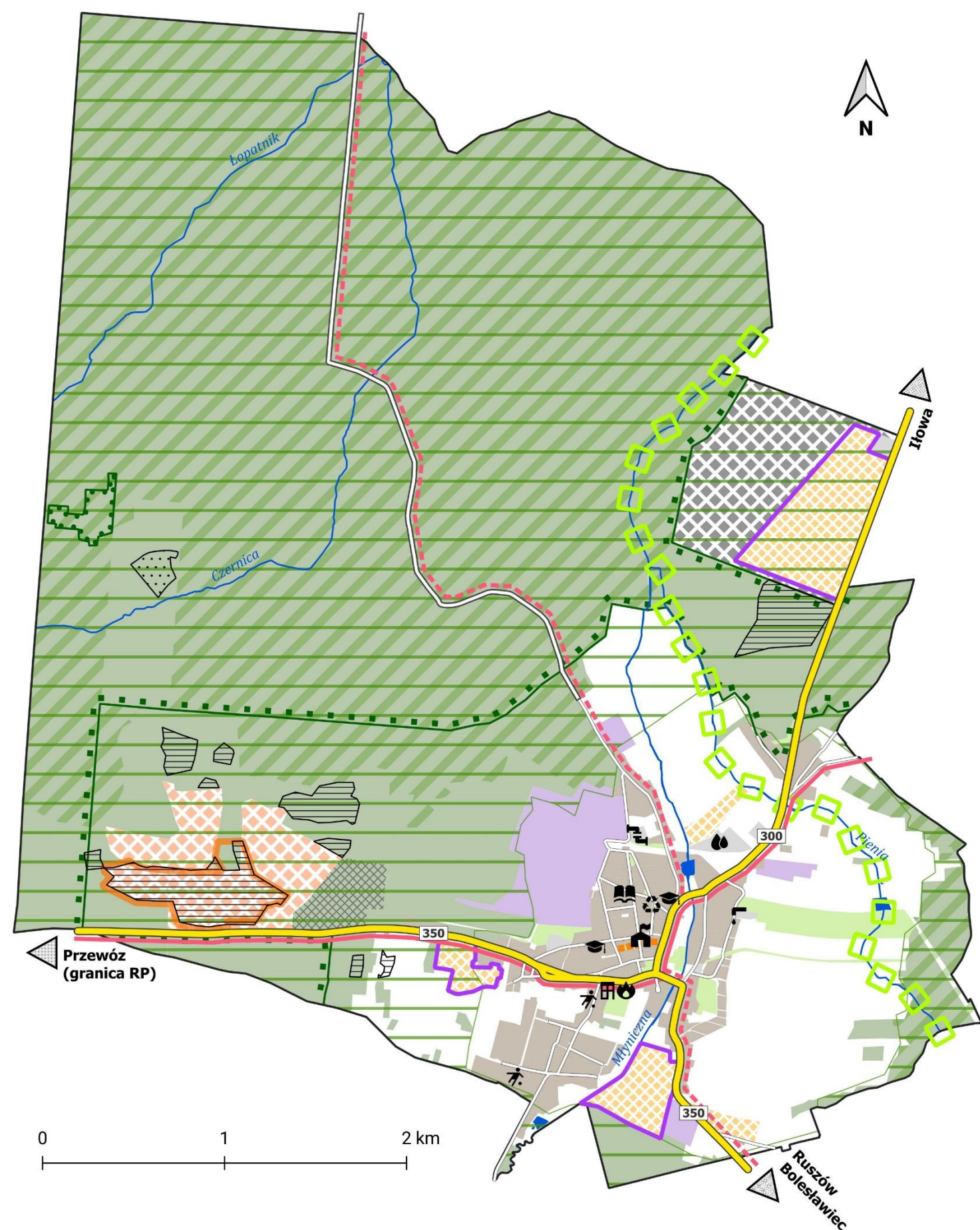
Aktualny stopień uzbrojenia terenów oraz obsługi obszarów zabudowanych gminy można uznać za zadowalający w zakresie zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków komunalnych oraz zaopatrzenia w energię elektryczną. Dostawa energii elektrycznej w gminie realizowana jest za pośrednictwem napowietrznej linii średniego napięcia 20 kV z rozdzielni 110/20 kV w Wymiarkach. Miasto zaopatrywane jest w wodę z ujęcia o wydajności 2000 m³/d zlokalizowanego na północ od terenów zabudowanych miasta. Siecią kanalizacyjną objęte jest ok. 95% gminy, ścieki komunalne kierowane są do oczyszczalni ścieków w Gozdnicy. Odpady komunalne trafiają do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Marszowie. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w centrum miasta. Na terenie gminy istnieje także sieć gazowa, z której

⁹ Stosownie do art. 205 ustawy Prawo wodne, utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych.

korzysta obecnie 1/3 mieszkańców miasta. W północnej części obszaru zabudowanego ma powstać stacja skroplonego gazu ziemnego.

Na terenie gminy wyznaczono szereg obszarów pod budowę farm fotowoltaicznych. Większość z tych terenów predysponowana jest także do zabudowy produkcyjnej. Pozostałe tereny inwestycyjne zlokalizowane są przy ulicach Kościuszki i Zgorzeleckiej.

Na obszarze gminy udokumentowano 11 złóż kopalin, w tym dziesięć z nich to złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej i jedno złożo żwirów i piasków. Dla złoża surowców ilastych „Gozdnica” ustanowiono obszar i teren górniczy „Gozdnica VI” z koncesją na wydobycie do 2032 roku. Teren gminy został wskazany także jako obszar perspektywicznego występowania złóż węgla brunatnego (zasoby prognostyczne i perspektywiczne).

**STRUKTURA
SIECI OSADNICZEJ**

- granica gminy
- tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami
- tereny produkcyjne
- tereny rolnicze wraz z zabudową rolną

**SYSTEM POWIĄZAŃ
PRZYRODNICZYCH**

- cieki
- wody powierzchniowe
- las
- tereny do rekultywacji
- tereny zieleni, w tym cmentarzy i ogrodów działkowych
- krajowy korytarz ekologiczny
- lokalny korytarz ekologiczny
- obszar chronionego krajobrazu
- użytek ekologiczny
- specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000
- udokumentowane złoża piasków i żwirów
- udokumentowane złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej

**GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY
SIECI TRANSPORTOWYCH**

- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- szlak rowerowy Szklana Pętla
- pozostałe szlaki rowerowe
- główny ciąg pieszy
- łądowisko

**GŁÓWNE ELEMENTY
INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ**

- oczyszczalnia ścieków
- stacja gazowa
- punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)
- ujęcie wody
- tereny infrastruktury technicznej
- tereny dla farm fotowoltaicznych
- tereny działalności górniczej
- teren górniczy
- tereny inwestycyjne

**GŁÓWNE ELEMENTY
INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ**

- Urząd Miejski
- Dom Kultury i Biblioteka Publiczna
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Ochotnicza Straż Pożarna
- placówka oświatowa
- obiekt sportowy

2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności *ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie*.

Głównym wyzwaniem planowania rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy jest prawidłowe rozpoznanie, klasyfikacja i uporządkowanie dostępnych zasobów przestrzeni, a następnie umiejętne ich wykorzystanie w całym procesie. W celu maksymalizacji korzyści i osiągnięcia oczekiwanych rezultatów, należy zapewnić komplementarność realizowanych działań i zadbać o to, aby wynikały one z identyfikowanych w gminie aktualnych i prognozowanych problemów i potrzeb. Kluczowe jest również zachowanie spójności z założeniami krajowej i wojewódzkiej polityki przestrzennej, określonymi między innymi w obowiązującej Strategii rozwoju województwa lubuskiego 2030¹⁰.

Podstawową zasadą polityki przestrzennej jest zachowanie ładu przestrzennego, co realizowane jest poprzez prowadzenie efektywnej i racjonalnej gospodarki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania. Ma to na celu stworzenie harmonijnej całości, uwzględniającej w uporządkowany sposób różnorodne uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz estetyczne. Zasada ta jest ściśle powiązana z ideą zrównoważonego rozwoju, który zakłada integrację działań politycznych, gospodarczych i społecznych, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi przyrodniczej oraz trwałości procesów naturalnych. Taki rozwój ma na celu zapewnienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń. W ten sposób zasada ta kształtuje ład przestrzenny, zapewniając odpowiednie relacje estetyczne, funkcjonalne i ekonomiczne, zarówno w zagospodarowaniu terenów zurbanizowanych, jak i w interakcjach między środowiskiem naturalnym a działalnością człowieka.

Poniżej określono kluczowe kierunki zmian i zasady w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Gozdnica, w odniesieniu do wypracowanej w ramach Strategii wizji jej rozwoju w perspektywie 2030 r.

¹⁰ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r.

KIERUNKI ZMIAN

1. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

- Rozwój funkcji mieszkaniowej i działalności produkcyjno-usługowej jako funkcji podstawowych oraz rolnictwa, leśnictwa i turystyki jako funkcji uzupełniających.
- Zwiększanie udziału nowych form budownictwa mieszkaniowego w odniesieniu do szczególnego zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową, w tym wprowadzanie rozwiązań zwiększających dostępność architektoniczną obiektów.
- Rozwój zabudowy, w tym wprowadzanie nowej zabudowy, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego oraz z uwzględnieniem zasad służących adaptacji do zmian klimatu.
- Rozwój podstawowej struktury osadniczej gminy w oparciu o istniejące układy przestrzenne, z koncentracją zabudowy oraz uzupełnianiem jej ciągów, w tym poprzez modernizację, przebudowę i nadawanie nowych funkcji niewykorzystywanym budynkom, lokalom i przestrzeniom.
- Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności, w tym osób ze szczególnymi potrzebami oraz dążenie do niwelowania barier architektonicznych i komunikacyjnych ograniczających dostęp do przestrzeni i obiektów tej grupy społecznej.
- Ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy na terenach szczególnie cennych przyrodniczo i atrakcyjnych krajobrazowo.
- Prowadzenie działalności produkcyjnej, składowej i magazynowej oraz usługowej zgodnie z przeznaczeniem podstawowym lub uzupełniającym terenów, na których jest zlokalizowana. Odseparowywanie uciążliwej działalności w przypadku sąsiedztwa z terenami mieszkaniowymi i przestrzeniami publicznymi, ogrodeniem pasem zieleni izolacyjnej zimotrwałej, w sposób skutecznie zapobiegający wykroczeniu uciążliwości poza granice terenu inwestycji w szczególności ze względu na wytwarzany hałas, wibracje, drażniące wonie lub światło o dużym natężeniu, lub ze względu na rodzaj tej działalności - jeśli mógłby on obniżyć jakość środowiska zamieszkania.

2. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Systemy komunikacji

- Kształtowanie systemu komunikacyjnego i sieci dróg gminnych z uwzględnieniem komunikacyjnych powiązań międzygminnych i regionalnych gwarantowanych przez drogi wojewódzkie nr 300 i 350.

- Sukcesywna modernizacja dróg gminnych oraz realizacja działań ukierunkowanych na usprawnienie ruchu drogowego i zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom ruchu drogowego poprzez stosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych.
- Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie ruchu drogowego na jakość i komfort życia mieszkańców oraz jakość środowiska naturalnego.
- Rozwijanie infrastruktury rowerowej jako infrastruktury uzupełniającej sieć komunikacyjną.

Infrastruktura techniczna

- Modernizacja, wymiana i rozbudowa istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz sukcesywny rozwój nowych obiektów, urządzeń i sieci uzbrojenia technicznego.
- Sukcesywne uzbrajanie terenów przeznaczonych pod zabudowę w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną i elektroenergetyczną.
- Przebudowa, rozbudowa i budowa zaopatrzenia w wodę w oparciu o istniejący system wodociągu komunalnego zasilanego z ujęć wodnych z dopuszczeniem własnych ujęć wody.
- Rozbudowa i przebudowa funkcjonującego systemu zaopatrzenia w wodę dla pokrycia obecnych i prognozowanych potrzeb bytowych, użytkowych i przeciwpożarowych w powiązaniu z miejską siecią wodociągową.
- Przebudowa, rozbudowa i budowa sieci kanalizacyjnej w oparciu o zbiorczy system kanalizacji sanitarnej wprowadzający ścieki do miejskiej oczyszczalni ścieków komunalnych, z dopuszczeniem indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na terenach nieskanalizowanych.
- Doprowadzanie gazu w oparciu o istniejącą sieć gazową oraz rozbudowę i przebudowę w oparciu o sieć gazową niskiego i średniego ciśnienia.
- Zaspokajanie potrzeb odbiorców w oparciu o istniejącą infrastrukturę telekomunikacyjną oraz poprzez rozbudowę lub budowę nowych obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych.
- Zaspokajanie potrzeb grzewczych i innych potrzeb energetycznych w oparciu o energię elektryczną, paliwa gazowe, lekki olej opałowy, odnawialne źródła energii (np. energia słoneczna, geotermalna) oraz inne indywidualne źródła grzewcze z wykorzystaniem paliw bezemisyjnych lub o niewielkiej intensywności emisji, spełniających wymagania standardów jakości powietrza.

Infrastruktura społeczna

- Dalszy rozwój podstawowych usług publicznych oraz dążenie do zapewnienia ich dobrej dostępności czasowej i przestrzennej.
- Rozwijanie oferty edukacyjnej oraz podnoszenie jej jakości i atrakcyjności.

- Rozwój terenów wypoczynku, sportu i rekreacji, w tym dążenie do zapewnienia tych terenów w zasięgu pieszego dojścia i dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.

ZASADY

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu:

- Należy dążyć do utrzymania istniejącej ochrony obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i kulturowych oraz obejmowania ochroną najcenniejszych obszarów i obiektów przyrodniczych.
- Stosowanie ekologicznych technologii i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym dążenie do stosowania w celach grzewczych paliw gwarantujących zachowanie dopuszczalnych stężeń lub wartości odniesienia emitowanych zanieczyszczeń w powietrzu.
- Należy dążyć do ograniczania wprowadzania szkodliwych substancji do środowiska lub emisji energii, a także oddziaływania na środowisko w odniesieniu do hałasu, wibracji, promieniowania, zanieczyszczenia powietrza, wód i gleby.
- Stosowanie przy realizacji nowej zabudowy oraz zabudowy istniejącej poddawanej remontom, przebudowie, rozbudowie i nadbudowie materiałów lokalnych, tradycyjnych, harmonijnie wkomponowanych w otoczenie.
- Dla terenów na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 „Zbiornik Chocianów Gozdnicza” obowiązują ograniczenia i zakazy związane z ochroną zasobów wód podziemnych, określone w przepisach odrębnych¹¹.
- Należy dążyć do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez podejmowanie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych i terenach rolnych, w tym m.in. poprzez tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
- Dla terenów położonych w granicach w obszarach Natura 2000 i obszaru Chronionego Krajobrazu obowiązują zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia określone w ustawach i rozporządzeniach wynikające wprost z faktu ustanowienia obszaru ochronnego.
- Dla zabudowy mieszkaniowej realizowanej w ramach przeznaczenia uzupełniającego na terenach o innym przeznaczeniu, należy dążyć do stosowania rozwiązań technicznych ograniczających uciążliwość emisji hałasu, w celu zapewnienia dopuszczalnych poziomów hałasu.

¹¹ Obszar ochronny dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 został ustanowiony Rozporządzeniem nr 23 Wojewody Lubuskiego i Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2023 r. poz. 131).

- Należy dążyć do zwiększania powierzchni terenów zieleni, w tym poprzez kształtowanie ciągów zieleni wysokiej wzdłuż istniejących i planowanych odcinków dróg ponadlokalnych. Uzupełnianie istniejących i wprowadzanie nowych form zieleni musi odbywać się z wykorzystaniem rodzimego składu gatunkowego.
- Dla stref ochrony ekspozycji w gminie obowiązuje zachowanie panoramy miasta z ul. Żagańskiej, ul. Zgorzeleckiej i z ul. Dębowej oraz zachowanie panoramy punktów widokowych poprzez zakaz wprowadzania obiektów wysokich, reklam wielkogabarytowych.
- Należy dążyć do ograniczenia przesłaniania obiektów eksponowanych w osiach widokowych posiadających walory kulturowe i wartości zabytkowe.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- Wszelkie działania dotyczące obiektów i obszarów posiadających wpis do rejestru zabytków winny być prowadzone w oparciu o wytyczne właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków i zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją.
- Należy dążyć do ochrony historycznych terenów zieleni na terenie gminy, w szczególności ochrony starodrzewu.
- W odniesieniu do obiektów zabytkowych należy dążyć do ochrony ich historycznej formy i substancji oraz ograniczać działania mające wpływ na ich wartości historyczne.
- Dla strefy ochrony konserwatorskiej zespołu urbanistycznego miasta obowiązuje zachowanie układu i charakteru otoczenia wraz z zielenią i ukształtowaniem terenu.
- Obowiązuje nakaz ochrony historycznych nazw własnych obiektów i obszarów lub funkcji - m. in. Stary Ratusz (ul. Traugutta 16), Dom Cechu Garncarzy (ul. Kościelna 1).
- Należy przeciwdziałać degradacji otoczenia obiektów zabytkowych przez dewastację i nieodpowiednie użytkowanie.

3. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)

Na terenie gminy nie identyfikuje się potrzeb w zakresie wyznaczania terenów pod budowę obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

4. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego:

- Inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane w gminie Gozdnicza na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, podejmowanych zgodnie z procedurą, którą określają aktualne przepisy.

- Należy dążyć do zachowania zgodności pomiędzy inwestycją celu publicznego a intensywnością i formami zagospodarowania otaczającego obszaru.
- Należy dążyć do minimalizowania ewentualnych zagrożeń powodowanych przez inwestycję celu publicznego.

5. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:

- Urządzenia wytwarzające energię należy lokalizować na terenach i obiektach, dla których określono taką możliwość w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub wynika to z przepisów ogólnych.
- Podczas fazy realizacji i eksploatacji inwestycji związanej z farmami fotowoltaicznymi należy dążyć do zachowania warunków środowiskowych poprzez stosowanie specjalistycznych technologii, urządzeń i rozwiązań technicznych.
- Należy dążyć do ograniczania wielkopowierzchniowych inwestycji w rejonie występowania stanowisk roślin chronionych lub ich zabezpieczenia zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody.

6. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Należy ograniczać lokalizację inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ewentualna lokalizacja inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko winna uwzględniać potencjalnie szkodliwy wpływ na otoczenie.

7. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- W odniesieniu do lasów, należy utrzymać ich użytkowanie leśne z wyłączeniem obszarów przeznaczonych pod zabudowę w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego wraz z użytkowaniem w ramach zrównoważonej gospodarki leśnej oraz spełniania funkcji społecznych lasu.
- Użytki zielone należy chronić przed degradacją i dewastacją poprzez użytkowanie rolnicze zgodne z ich naturalnym przeznaczeniem – zachowywanie użytków w stanie naturalnym, nie przeznaczając ich na grunty orne, ani pod zabudowę.
- Należy dążyć do zachowania istniejących zadrzewień i zakrzewień na terenach rolnych.

8. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji:

- Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji należy dostosowywać do współczesnych standardów funkcjonalno-przestrzennych z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności oraz wzmacniać efektywność eksploatacyjną infrastruktury technicznej w sposób nie oddziałujący znacząco na środowisko.
- Istniejące tereny eksploatacji złóż surowców należy eksploatować zgodnie z uzyskaną koncesją oraz rekultywować według ustaleń zatwierdzonej dokumentacji rekultywacyjnej.

2.5 Rezultaty planowanych działań

Poniżej przedstawiono katalog wskaźników, które będą podlegały monitoringowi w celu określenia poziomu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030. Dzięki monitoringowi możliwa będzie ocena rezultatów planowanych działań oraz stwierdzenie, czy wyznaczone w strategii cele strategiczne zostały osiągnięte.

Dla każdego ze wskaźników określono oczekiwaną tendencję, a więc sposób, w jaki będzie się zmieniała wartość wskaźnika (wzrost/spadek) w wyniku realizacji założeń Strategii. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – są to bowiem dane odnotowywane rokrocznie w statystyce publicznej (BDL GUS). Dzięki temu ich monitoring będzie ciągły i pozwoli na porównanie jego wyników w dłuższej perspektywie (również w latach poprzedzających wdrożenie Strategii). Dla pozostałych wskaźników nie przyjęto wartości bazowych ze względu na fakt, iż do momentu opracowania Strategii (2024 r.), w jej ramach nie zostały podjęte działania umożliwiające ich określenie – realizacja zadań, których dotyczą dane wskaźniki, rozpocznie się bowiem dopiero po przyjęciu Strategii i od tego momentu prowadzony będzie monitoring.

Cel 1. Wspieranie kapitału społeczno-gospodarczego Gozdnicy poprzez zapewnianie wysokiej jakości życia w gminie

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa jakości życia w Gozdnicy,
- poprawa sytuacji demograficznej i społecznej gminy,
- wzrost dostępności wysokiej jakości usług publicznych,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego wśród mieszkańców gminy,
- integracja mieszkańców i ich większe zaangażowanie w sprawy gminy.

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
1.1. Zwiększanie dostępności i podnoszenie jakości usług publicznych	Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych	82,2%	wzrost	BDL GUS
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój e-usług	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
	Liczba uczestników imprez organizowanych przez ośrodki kultury na 1000 mieszkańców	680,5	Wzrost	BDL GUS
1.2. Rozwój polityki społecznej	Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	102,6% ¹²	Wzrost	BDL GUS
	Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową	23,1 ¹³	Wzrost	BDL GUS
1.3. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz integracji społecznej	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,3	wzrost	BDL GUS

¹² Dane za 2022 r.

¹³ Dane za 2022 r.

Cel 2. Podniesienie poziomu konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez wspieranie kluczowych branż i dywersyfikację struktury gospodarczej

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy,
- wzrost poziomu przedsiębiorczości w Gozdnicy,
- rozwój funkcji turystycznych gminy.

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
2.1. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	1,2%	spadek	BDL GUS
2.2. Stymulowanie przedsiębiorczości i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	53	Wzrost	BDL GUS
	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	109	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działań 2.3. Budowa i promocja marki Gozdnicy oraz rozwój funkcji turystycznych	Liczba przeprowadzonych akcji promujących ofertę turystyczną gminy	-	wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy

Cel 3. Dążenie do zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego gminy poprzez odpowiedzialne rozwijanie infrastruktury i podnoszenie standardu przestrzeni oraz ochronę środowiska

Oczekiwane rezultaty:

- poprawa standardu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ochrona cennych walorów środowiskowych gminy,
- zwiększenie poziomu adaptacji gminy do zmian klimatu,
- poprawa walorów estetycznych i funkcjonalności przestrzeni i obiektów użyteczności publicznej.

Kierunki działań	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
3.1. Poprawa standardu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych występujących w przestrzeni gminy	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
	Liczba nowo utworzonych lub rozwiniętych terenów rekreacyjnych	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
3.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej i poprawa stanu technicznego obiektów gminnych	Długość nowych lub zmodernizowanych ciągów pieszych, rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie gminy	-	Wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
	Długość nowych lub zmodernizowanych dróg gminnych	-	wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy
3.3. Ochrona środowiska i adaptacja gminy do zmian klimatu	Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem ¹⁴	0,65%	Wzrost	BDL GUS
	Liczba kampanii informacyjnych oraz akcji edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	-	wzrost	Urząd Miejski w Gozdnicy

¹⁴ Wskaźnik obejmuje powierzchnię zieleni urządzonej, tj. parków, zieleńców, zieleni ulicznej i terenów zieleni osiedlowej oraz cmentarzy i lasów gminnych.

3. System wdrażania Strategii

Rozdział odnosi się do art. 10e ust. 3 pkt 8 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, a także ramy finansowe i źródła finansowania (art. 10e ust. 9 pkt. 3).

System zarządzania strategią składa się z procesów, których realizacja wymaga zaangażowania podmiotów oraz jednostek o różnych kompetencjach. Podział realizacji działań zaplanowanych w strategii zapewni ciągłość prowadzonych prac oraz maksymalizację ich efektywności. Jest on również konieczny ze względu na zróżnicowany poziom oraz zakres odpowiedzialności podmiotów. System zarządzania strategią składa się ze ściśle powiązanych ze sobą i oddziaływujących na siebie elementów:

- Formułowanie i aktualizowanie strategii;
- Wdrażanie strategii;
- Monitoring i ewaluacja rezultatów strategii.

3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Realizacja strategii

- Przygotowanie projektu – Burmistrz Miasta Gozdnicza przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Gozdnicy, w uzgodnieniu z Radą Miasta (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców).
- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Burmistrz Miasta Gozdnicza przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Gozdnicy i instytucji samorządowych.
- Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbingsowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Burmistrz Miasta Gozdnicza.
- Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych, w ramach których realizowane będą założenia strategiczne – wyspecjalizowane komórki Urzędu Miejskiego w Gozdnicy oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
- Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Gozdnicy, Rada Miasta.

- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik Gminy Gozdnica, Burmistrz Miasta Gozdnica, Rada Miasta.
- Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Burmistrz Miasta Gozdnica, przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego w Gozdnicy wraz z jednostkami organizacyjnymi.
- Nadzór nad realizacją projektów rozliczenia, raporty – merytoryczne komórki Urzędu Miejskiego w Gozdnicy.

Procedura monitorowania

- Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie.
- Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji.
- Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale Rezultaty planowanych działań.
- Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

Ewaluacja

- Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania strategii – w 2027 r. (ewaluacja on-going) i 2030 r. (ewaluacja ex-post).
- Ewaluacja ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). Dzięki temu możliwe jest podnoszenie jakości działań, udoskonalenie bieżącej interwencji czy podejmowanie decyzji dotyczących aktualizacji/modyfikacji dokumentu.
- Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.
- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Miasta przez Burmistrza Gozdnicy wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnienia zawartości dokumentu.

Aktualizacja

- Zmiany w Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica lata 2024-2030 dokonywane będą uchwałą Rady Miasta na wniosek Burmistrza.

- Przed podjęciem uchwały wymagane jest wydanie stosownej opinii przez komisję ds. opracowania strategii.
- Aktualizacja dokonywana będzie w uzasadnionych przypadkach, w szczególności w związku ze zmianami uwarunkowań rozwoju (m.in. społecznych, gospodarczych, prawnych, przestrzennych czy politycznych) na terenie gminy, bądź w jej otoczeniu.
- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2027 i 2030. Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia w zakresie aktualizacji na kolejne lata wdrażania Strategii.
- Decyzja o aktualizacji dokumentu będzie dokonywana przez Burmistrza Miasta Gozdnic we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w Gozdnicy. Burmistrz przedstawiać ją będzie do przyjęcia Radzie Miasta .

3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Gozdnic na lata 2024-2030 stanowi zasadniczy dokument planistyczny obowiązującym w gminie. Prezentuje cele strategiczne i kierunki jej rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wśród dokumentów wykonawczych funkcjonujących w gminie (lub będących w trakcie opracowywania) można wymienić m.in.: dokumenty z zakresu planowania przestrzennego – studium (plan ogólny), miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gminne programy wspierania polityki społecznej, programy ochrony środowiska.

Zawarte w strategii cele i kierunki działań należy realizować przy pomocy dokumentów wykonawczych, które powinny być sporządzane według poniższych zasad:

- dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie oraz zawierać podstawowe informacje o dokumencie i wyjaśnienie trudnych pojęć oraz wykaz użytych skrótów,
- każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom zgodnie z wytycznymi dotyczącymi prowadzenia konsultacji, wskazanymi w ustawach i obowiązujących przepisach, jak i wytycznymi obowiązującymi w gminie,
- w każdym dokumencie wykonawczym stanowiącym instrument realizacji założeń Strategii powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań,
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

3.3 Finansowanie Strategii

Skuteczna realizacja założeń *Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030* wymagać będzie zróżnicowanych źródeł finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Obowiązkiem samorządu gminy jest poszukiwanie wszelkich źródeł, narzędzi i metod realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, w tym pozyskiwanie dofinansowania ze źródeł zewnętrznych.

Do potencjalnych źródeł finansowania zadań wskazanych w strategii należą:

- Środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego – regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy;
- Środki budżetu państwa;
- Środki funduszy celowych;
- Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027;
- Inne środki z budżetu Unii Europejskiej z programów takich jak m.in.:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) - dotyczące finansowania projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu;
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) - fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki;
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) - odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia;
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) - dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST;
 - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE) - fundusze przeznaczone na szkolenia dla beneficjentów korzystających ze środków Funduszy Europejskich, działania informacyjno-promocyjne oraz rozwój systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych.
- Inne środki publiczne.

Ponadto, do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego mogą zostać wykorzystane środki prywatne.

Biorąc pod uwagę wydatki inwestycyjne Gminy Gozdnica w ciągu ostatnich pięciu lat, czyli w okresie od 2018 r. do 2022 r., szacuje się, że łączna wartość wydatków ponoszonych na realizację Strategii w okresie jej obowiązywania (w latach 2024-2030) wyniesie około 29 521 139,68 mln zł¹⁵. Szacunki będą precyzowane w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową.

3.4. Ewaluacja ex-ante

Ewaluacja ex-ante projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica 2024-2030 jest konsekwencją zapisów zawartych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W wyżej wymienionej ustawie ustawodawca zawarł w art. 10a ust. 2 zapis, iż *podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem*.

Celem ewaluacji ex-ante jest zatem analiza i ocena zasadności Projektu Strategii w podstawowych obszarach badawczych – trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii.

W ramach poniższej analizy:

- sprawdzono zgodność projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 z wymogami ustawowymi,
- dokonano jego oceny pod kątem trafności i poprawności zawartych w niej zapisów,
- oceniono spójność wewnętrzną i zewnętrzną,
- poddano ocenie potencjalną efektywność celów i kierunków interwencji.

Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowane zostały w kolejnych akapitach.

Kompletność

Celem opisywanego obszaru jest analiza Projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica 2024-2030 pod kątem zawartości obligatoryjnych elementów, wskazanych w art. 10e ust. 3 pkt. 1-9 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) z uwzględnieniem kwestii społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych.

¹⁵ Wartość oszacowana na podstawie wydatków majątkowych inwestycyjnych poniesionych przez gminę Gozdnica w latach 2018-2022 (dane BDL GUS)

Obligatoryjne elementy strategii rozwoju gminy	Projekt Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica 2024-2030
Wnioski z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby strategii	1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy
Cele strategiczne rozwoju i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia	2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	2.3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	2.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie
Rezultaty planowanych działań	2.5 Rezultaty planowanych działań
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834), wraz z zakresem planowanych działań	1.3 Komplementarność
System wdrożenia strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii
	3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
Źródła finansowania Strategii	3.3 Finansowanie Strategii

Poza wyżej wymienionymi obligatoryjnymi obszarami, Strategia zawiera dodatkowo misję i wizję rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku (rozdział 2.1). Te elementy nie mają w świetle przepisów charakteru obligatoryjnego, stanowią jednak ważny element z perspektywy zachowania logiki i spójności wypracowanej interwencji strategicznej. Wizja i misja stanowią bowiem swoiste wprowadzenie do poziomu planów strategicznych i operacyjnych, wyznaczając ogólny kierunek rozwoju Gminy Gozdnica.

Zgodnie z wymogiem określonym w art. 10e ust. 4 **ustawy o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku**, projekt Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica 2024-2030 został sporządzony w formie zarówno tekstowej, jak i graficznej i zawiera model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który stanowi zobrazowanie treści określonych w punktach 4-7 art. 10e ust. 4.

Mając na uwadze powyższe, dokument Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 ocenia się jako kompletny.

Trafność

Niezbędnym elementem, determinującym wypracowanie adekwatnego modelu interwencji strategicznej, obejmującego cele strategiczne i kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia, są wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Gozdnicza. Założenia Strategii opierają się na wynikach prac diagnostycznych, co pozwoliło na wypracowanie i późniejsze wdrażanie skutecznej interwencji, stanowiącej odpowiedź na realne problemy i potrzeby gminy.

Badania przeprowadzone zostały w oparciu o analizę danych zastanych. Mowa tu o ogólnodostępnych danych zawartych w lokalnych i regionalnych dokumentach diagnostycznych i strategicznych, jak i danych statystycznych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, Urzędu Miejskiego w Gozdnicy, Ośrodka Pomocy Społecznej w Gozdnicy i Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu. Ze względu na partycypacyjno-ekspercki charakter strategii wspomniane dane wzbogacone zostały o wyniki badań jakościowych i ilościowych. W elektronicznej i papierowej ankiecie przeprowadzonej w czerwcu 2024 roku, mieszkańcy gminy zostali poproszeni o ocenę funkcjonowania gminy w wyodrębnionych obszarach tematycznych oraz wskazanie jej mocnych i słabszych stron. Wśród urzędników, radnych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych oraz mieszkańców przeprowadzono dodatkowo warsztaty strategiczne, mające na celu zebranie pogłębionych informacji dotyczących uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na gminę Gozdnicza. Dokonano również porównania danych z danymi dotyczącymi powiatu żagańskiego i województwa lubuskiego, co daje możliwość oceny aktualnej sytuacji gminy w szerszej perspektywie. Zgodnie z powyższym stwierdza się, że obszary ujęte w diagnozie kompleksowo opisują aktualną sytuację miasta w analizowanych sferach.

Wnioski z diagnozy zostały umieszczone w rozdziale 1.5 Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza 2024-2030. Wyodrębniono trzy kluczowe obszary funkcjonowania gminy: społeczno-demograficzne, gospodarcze oraz przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe. Ten podział pozwolił na zachowanie spójności opracowania na poziomie diagnostycznym oraz strategicznym. Wnioski płynące z diagnozy stanowiły podstawę i bezpośredni punkt wyjścia do stworzenia części strategicznej dokumentu. W rozdziale 2.2 Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza zaprezentowano cele strategiczne rozwoju gminy wraz z kierunkami działań podejmowanymi dla ich osiągnięcia. Zakłada się, że realizacja poszczególnych działań będzie miała wpływ na poprawę sytuacji miasta w sferze społecznej, gospodarczej oraz funkcjonalno-przestrzennej, co świadczy o ich trafnym zdefiniowaniu i dopasowaniu do obecnych barier i szans rozwojowych gminy.

Spójność wewnętrzna

Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej pozwoliły na identyfikację problemów i potencjałów rozwojowych gminy. W sposób skondensowany przedstawiono je w tabeli, dotyczącej uwarunkowań rozwojowych gminy – zarówno korzystnych, jak i niekorzystnych. Konsekwencją tego było sformułowanie celów strategicznych wraz z kierunkami działań, określającymi narzędzia i sposoby realizacji zaplanowanej interwencji. Wyodrębniono trzy cele strategiczne dla Gminy Gozdnicza – z tego dwa dotyczą sfery społeczno-gospodarczej, natomiast jeden sfery funkcjonalno-przestrzennej, przy czym każdy z celów wielokierunkowo oddziałuje na rozwój całej gminy, co świadczy o wysokim poziomie komplementarności interwencji. Do każdego z celów strategicznych przypisano podstawowe założenia, ich specyfikacja została uszczegółowiona na poziomie kierunków działań. Główne cele i kierunki rozwoju gminy sformułowano tak, aby skutecznie się uzupełniały, przy jednoczesnym oddziaływaniu na każdy z obszarów funkcjonowania miasta. Podstawowe cele skoncentrowane są na poprawie kluczowych sfer funkcjonowania gminy - wspieraniu kapitału społecznego i ludzkiego poprzez gwarantowanie wysokiej jakości życia w gminie, poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, zrównoważonym rozwoju funkcjonalno-przestrzennym gminy. Analiza Strategii wykazuje, iż w dokumencie zachowana została właściwa logika powiązań pomiędzy wnioskami z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej, a wyznaczonymi celami strategicznymi i kierunkami działań. Realizacja celów strategicznych przyczyni się zatem do niwelowania zidentyfikowanych słabych stron gminy, jak i wykorzystania jej potencjałów.

Spójność zewnętrzna

Zapisy projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na 2024-2030 są komplementarne wobec nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz planistycznych i powstały w oparciu o cele rozwojowe dotyczące zarówno najbliższego otoczenia Gozdnicy, jak i całego kraju. W rozdziale 1.3 projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na 2024-2030 wykazano w sposób przejrzysty jej komplementarność wobec Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030. Strategia ma ponadto charakter komplementarny wobec zapisów takich dokumentów, jak Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, Regionalny Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z prognozą rozwoju do roku 2030, Wojewódzki plan transformacji województwa lubuskiego na lata 2022-2026, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030. Spójność Strategii z nadrzędnymi dokumentami umożliwia realizację założeń finansowania z funduszy Unii Europejskiej i ma duże znaczenie w kontekście możliwości kompleksowej realizacji celów rozwojowych.

Skuteczność i efektywność

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 został opisany w rozdziale 3. dokumentu. Przedstawiono tam w sposób czytelny sposób realizacji Strategii, procedurę monitoringu, sposób ewaluacji oraz warunki aktualizacji dokumentu. Określono ponadto, w sposób szczegółowy, potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć związanych z realizacją Strategii.

Rozdział 2.5. zawiera ponadto określenie rezultatów planowanych działań w ujęciu wskaźnikowym, przyporządkowanych do każdego z wyodrębnionych celów strategicznych oraz kierunków działań. Przy każdym ze wskaźników ujęto rok bazowy, oczekiwaną tendencję (wzrostowa lub spadkowa) oraz źródło danych. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – mowa tu o danych, odnotowywanych rokrocznie w statystykach publicznych (BDL GUS). Uwzględnienie oczekiwanego rezultatu i tendencji (wzrostowej lub spadkowej) pozwoli na bieżący monitoring planowanych działań oraz ocenę ich efektywności i skuteczności.

O potencjalnej efektywności i skuteczności projektu Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza 2024-2030 świadczy również uwzględnienie potencjalnych źródeł finansowania w ramach działań, zakładające ich dywersyfikację. Korzystanie z zewnętrznych źródeł określonych w strategii zwiększa prawdopodobieństwo skutecznej realizacji działań.

Podsumowanie

Analiza zapisów dokumentu wykazała, iż realizacja zaplanowanych działań przyniesie wymierne efekty, a nakłady ponoszone w celu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Gozdnicza na lata 2024-2030 będą adekwatne w odniesieniu do zaplanowanych rezultatów. Stwierdza ona:

- **kompletność** dokumentu,
- **trafność** celów strategicznych i kierunków działań w kontekście skutecznie zdiagnozowanych problemów i wyzwań Gminy Gozdnicza,
- oczekiwaną **skuteczność i efektywność** działań,
- **spójność wewnętrzną** strategii pomiędzy częścią diagnostyczną i strategiczną,
- **spójność zewnętrzną**, oznaczającą komplementarność wobec jej założeniami i założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnych.

W związku z powyższym rekomenduje się uchwalenie dokumentu.

Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej

Niniejszy załącznik przedstawia diagnozę w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-środowiskowym, przedstawiającą obecny stan gminy Gozdnica. W opracowaniu zawarto dane ilościowe i jakościowe pozyskane z różnych źródeł, takich jak m.in.: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Miejski w Gozdnicy, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gozdnicy, Komenda Powiatowa Policji w Żaganiu. Dane liczbowe obejmują głównie lata 2018-2022, czasem zakres jest inny z uwagi na ograniczoną dostępność danych. W celu lepszego zobrazowania sytuacji w mieście, większość danych statystycznych została porównana do wskaźników dotyczących powiatu żagańskiego i województwa lubuskiego. Analiza w perspektywie długookresowej pozwoliła na wskazanie istotnych zmian i tendencji zauważanych na terenie Gozdnicy. Ponadto pozyskano informacje jakościowe, opisowe, które pozwoliły na dokładniejszy opis problemów i potrzeb mieszkańców. Dane statystyczne zostały zwizualizowane na tzw. dashboardach, które odzwierciedlają informacje zawarte w części opisowej.

Warto podkreślić, że diagnoza powstała również w oparciu o badania jakościowe przeprowadzone wśród przedstawicieli Urzędu Miejskiego i badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców miasta. Ankietę przeprowadzono w czerwcu 2024 r., a udział w niej wzięło 207 osób, które poproszono o opinię na temat funkcjonowania Miasta Gozdnica, wskazania jego mocnych i słabych stron oraz ewentualnych propozycji zmian i perspektywicznych kierunków rozwoju. Badania często odzwierciedlają problemy zidentyfikowane na podstawie statystyk, co wskazuje na te obszary funkcjonowania miasta, które wymagają poprawy w pierwszej kolejności. Informacje wynikające z badań ankietowych zawarto w szarych ramkach po tekście głównym diagnozy.

Sfera społeczna

1. Ludność i procesy demograficzne

W 2022 r. na terenie miasta mieszkało 2 780 osób – w porównaniu do 2013 r. odnotowano spadek liczby mieszkańców na poziomie 15,0%. Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2030 r. teren miasta zamieszkiwać będzie około 2 305 osób, zatem o 17,1% mniej niż w 2022 r.

W strukturze ludności zauważa się spadek udziału osób w wieku produkcyjnym – o 4,2 pp. w latach 2018-2022 do poziomu 58,1%. Odnotowany udział ludności w wieku produkcyjnym był nieco niższy od udziału notowanego w powiecie żagańskim (58,5%) i województwie lubuskim (58,6%). Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców miasta ogółem był niski, wynosząc 15,0% w 2022 r., a zatem mniej niż w powiecie (17,3%) i województwie (18,2%). W Mieście Gozdnicza zauważa się jednak postępowanie procesu starzenia się społeczności lokalnej – w latach 2018-2022 udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 3,0 pp., wynosząc 26,9%. Zarówno udział, jak i negatywna dynamika zmian była wyższa na tle powiatu i województwa, co świadczy o stosunkowo mniej korzystnej sytuacji miasta.

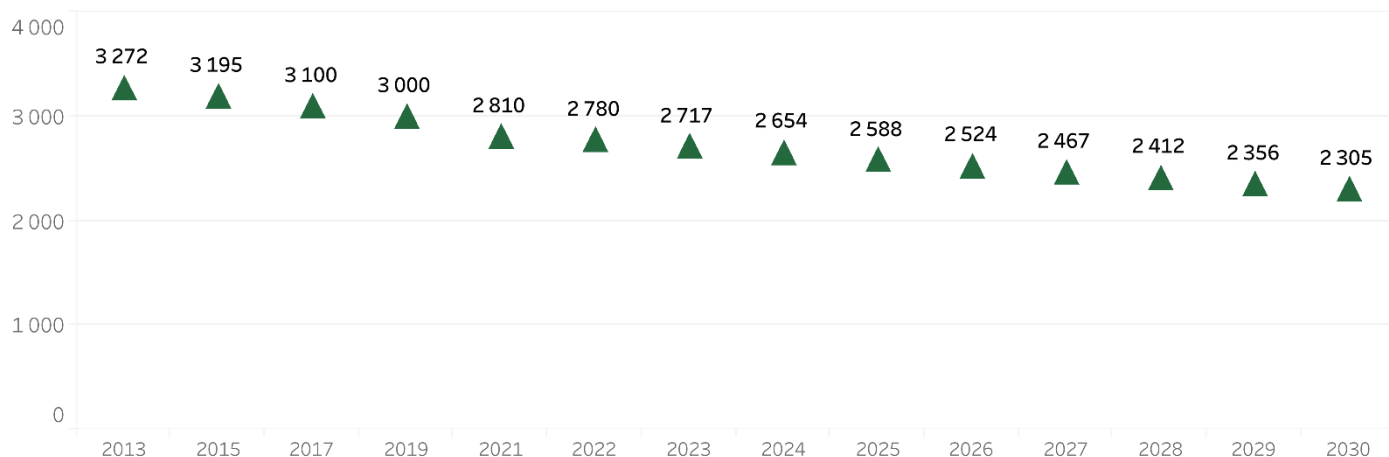
Miasto Gozdnicza od lat notuje ujemny przyrost naturalny. W 2022 r. w przeliczeniu na 1 000 osób wyniósł -7,2, co było wartością zbliżoną do tej notowanej w powiecie żagańskim (-7,1) i mniejszą w porównaniu do województwa lubuskiego (-4,7). Warto zaznaczyć, że niski przyrost naturalny jest problemem ogólnopolskim.

Na spadek liczby ludności w ostatnich latach wpływ ma także utrzymujące się niskie saldo migracji. W analizowanym okresie najniższe saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców odnotowano w 2021 r., kiedy to wyniosło -14,5. W 2022 r. wskaźnik osiągnął wartość -4,3 – zatem mniej niż w powiecie (-3,4) i województwie (-0,8). Więcej osób wyjeżdża z Miasta Gozdnicza niż przyjeżdża – według danych GUS głównymi kierunkami migracji mieszkańców miasta są: Gmina Łłowa, Gmina Żagań, Miasto Żagań oraz Miasto Zielona Góra.

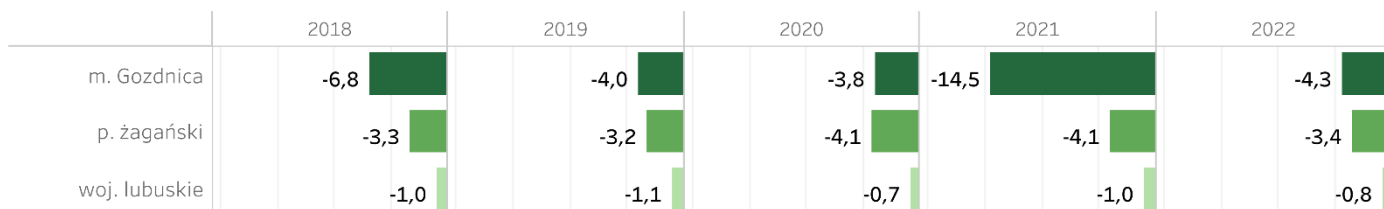
Zdaniem 44,0% ankietowanych Miasto Gozdnicza jest dobrym miejscem do życia - 43,0% ma odmienne zdanie na ten temat. Zróżnicowane zdanie mieszkańców potwierdza także pytanie dotyczące planów migracyjnych na najbliższe 5 lat – 43,0% planuje pozostać na terenie miasta, a 47,4% ma zamiar wyemigrować m.in. do większych ośrodków miejskich.

DEMOGRAFIA

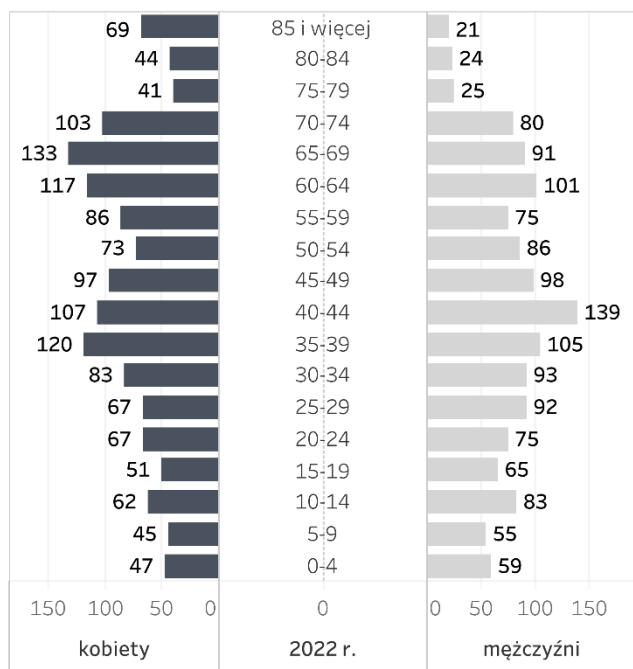
Liczba ludności w latach 2013-2030 (1)

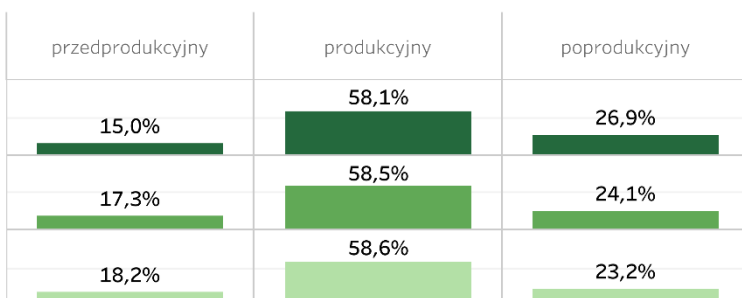
Saldo migracji na 1 000 ludności (1)

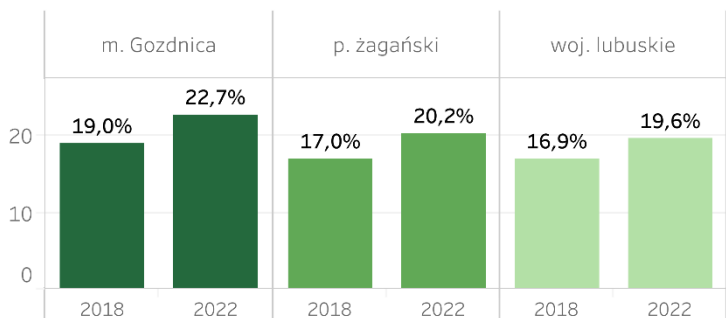
Piramida wieku (1)

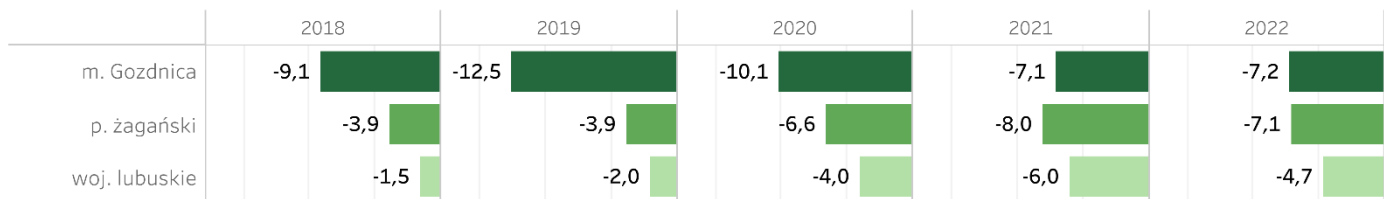
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2022 r. (1)

Odsetek osób w wieku 65 lat w liczbie mieszkańców ogółem (1)

Przyrost naturalny na 1 000 ludności (1)

2. Kapitał społeczny

Aktywność podmiotów tzw. trzeciego sektora wpływa na stopień rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. W 2022 r. na terenie Miasta Gozdnicza działało 7 stowarzyszeń i organizacji społecznych. W przeliczeniu na 10 tys. ludności było to 25 podmiotów – znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu żagańskiego (34) i województwa lubuskiego (44). Świadczy to o ograniczonych możliwościach mieszkańców Gozdnicy do zrzeszania się i podejmowania wspólnych inicjatyw społecznych. Działające na terenie miasta organizacje takie jak m.in. Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, Miejski Klub Sportowy BUDOWLANI, Stowarzyszenie BIEGAJĄC Z WILKAMI i stowarzyszenie PROJEKT KULTURA prężnie się jednak rozwijają, a współorganizowane przez nie różne wydarzenia kulturalne, warsztaty czy spotkania cieszą się sporym zainteresowaniem, co stanowi potencjał do aktywizowania lokalnej społeczności.

W przypadku kapitału społecznego warto także przytoczyć frekwencję wyborczą. W 2018 r. frekwencja w wyborach samorządowych była niska, wynosząc mniej niż frekwencja w powiecie i województwie, co dotyczyło zarówno wyborów burmistrza, rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. Dane z 2024 r. wskazują natomiast, że frekwencja wyborcza wzrosła, oscylując wokół 52% we wszystkich kategoriach – co więcej, była nieco wyższa niż w powiecie i województwie.

Miasto Gozdnicza należy do kilku organizacji i stowarzyszeń takich jak:

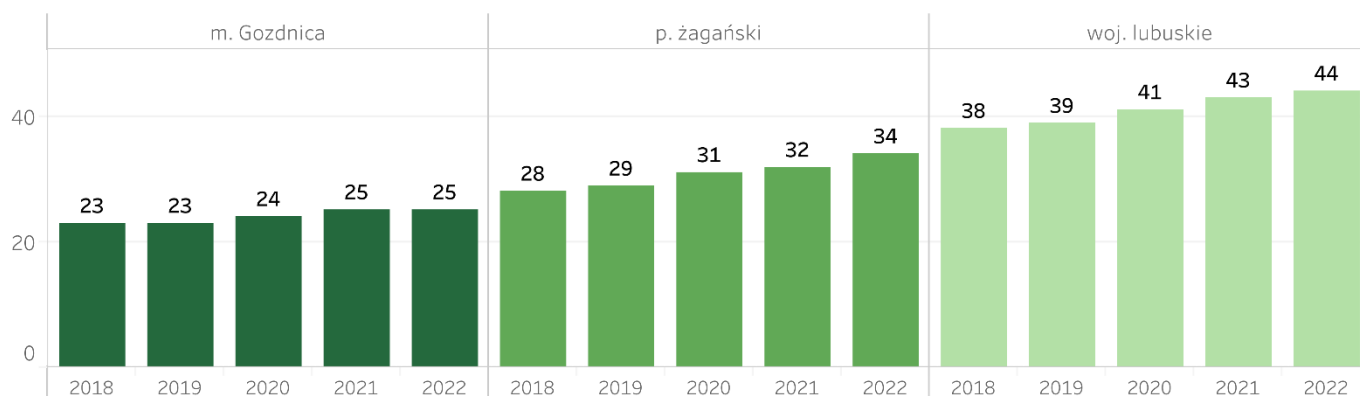
- Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego – skupia wszystkie jednostki samorządu gminnego w województwie lubuskim, jego celem jest m.in.: tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju interesów gmin, pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej, integracja europejska, rozwijanie jakości usług świadczonych przez gminy regionu, upowszechnianie kultury lokalnej i regionalnej,
- Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr – obejmuje południową i środkową część województwa lubuskiego i niemiecki powiat Sprewa-Nysa, celem stowarzyszenia jest wykorzystanie potencjału regionu poprzez współpracę transgraniczną w dziedzinie kultury, edukacji, turystyki, zdrowia itp. oraz szeroko pojęta integracja polsko-niemiecka,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Bory Dolnośląskie – jego celem jest m.in.: wspieranie rozwoju obszarów wiejskich, ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, promocja regionu, rozwój współpracy transgranicznej, integracja społeczna,
- Związek powiatowo-gminny powiatu żagańskiego – celem jest organizacja publicznego transportu zbiorowego.

Ponadto Miasto Gozdnica współpracuje z gminą Hähnichen (Niemcy), Mikroregionem Jizerské Podhůří (Czechy) oraz z gminą Stauceni (Mołdawia) w zakresie kultury, turystyki, ochrony środowiska, wymiany młodzieży szkolnej. Miasto należy także do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr.

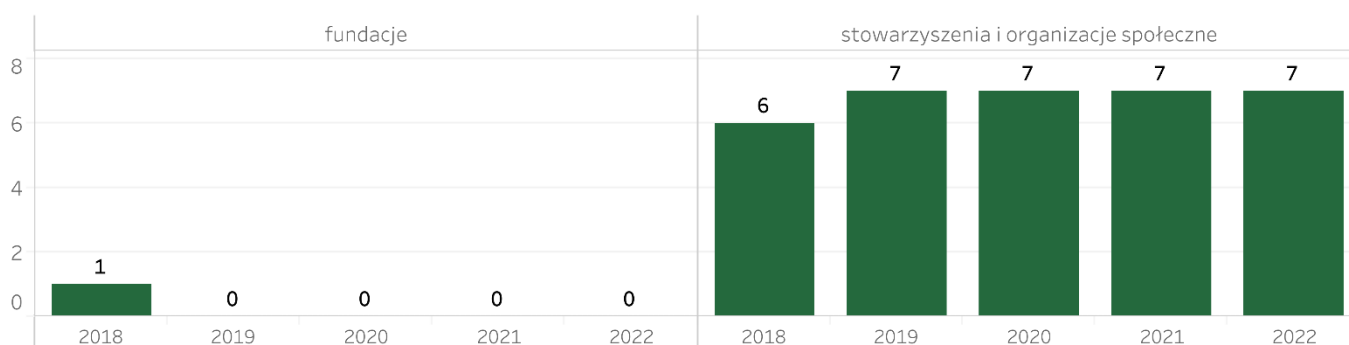
Jedno z pytań zawartych w ankiecie dotyczyło obserwowanych problemów społecznych, które dotyczą Miasto Gozdnica. Najwięcej respondentów wskazało na alkoholizm (13,2%), wandalizm (10,8%), narkomanię (10,7%) oraz migracje młodych do większych ośrodków (10,5%). Wśród odpowiedzi pojawiła się także niska aktywność społeczna. W innym pytaniu, które dotyczyło słabych stron miasta blisko 18% wskazało na uzależnienia i przestępczość. Odpowiedzi respondentów wskazują zatem na szereg różnych problemów społecznych, które mogą być wynikiem marginalizacji miasta w skali regionalnej. Gozdnica jest jednym z miast o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie lubuskim, ponadto jest także wskazywane jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją w skali krajowej, w którym występuje kumulacja problemów społecznych.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. ludności (1)

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne ogółem (1)

Frekwencja wyborcza w 2018 r. i 2024 r. (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

3. Pomoc społeczna

Głównym podmiotem świadczącym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gozdnicy, którego podstawowym celem jest m.in.: pomoc osobom i rodzinom w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, pomoc rodzinom zastępczym, wypłata świadczeń pieniężnych, organizacja i świadczenie usług opiekuńczych.

W 2023 r. na świadczenia w ramach zadań własnych gminy wydano 765 tys. zł – o 9,5% więcej niż w 2018 r. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w tym czasie zmalała o 12,3% do poziomu 186. Liczba osób w tych rodzinach uległa zmniejszeniu o 22,3% - w 2023 r. były to 283 osoby. Największą część stanowiły rodziny emerytów i rencistów – blisko 40% rodzin objętych pomocą, w stosunku do 2018 r. ich udział wzrósł o prawie 3 pp. W tym czasie udział rodzin z dziećmi pobierającymi świadczenia z pomocy społecznej zmalał o 8 pp. Dane te świadczą o starzeniu się społeczności oraz sugerują wzrost zapotrzebowania na pomoc wśród seniorów.

Do głównych przyczyn przyznania świadczeń pomocy społecznej w latach 2018-2023 na terenie miasta zalicza się niepełnosprawność oraz długotrwałą lub ciężką chorobę. W analizowanym okresie wzrosła liczba rodzin, które pobierają świadczenia ze względu na chorobę – biorąc pod uwagę dane dotyczące struktury rodzin, można przypuszczać, że są to głównie seniorzy. W 2018 r. do głównych przyczyn przyznania pomocy zaliczało się także ubóstwo i bezrobocie, jednakże w kolejnych latach liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z tych przyczyn zmalała – kolejno o 38% i 33% w stosunku do 2023 r.

W analizowanym okresie najwięcej przyznawano zasiłków celowych, a największe kwoty wydawano na zasiłki stałe. W 2023 r. zasiłki celowe i zasiłki okresowe przyznano 39 i 43 osobom – w stosunku do 2018 r. było to kolejno 2,5% i 44,2% mniej. W tym samym czasie liczba osób pobierających zasiłki celowe wzrosła o 34,2% do poziomu 106. W 2023 r. ze świadczeń pieniężnych skorzystało 117 rodzin – o 17,0% mniej niż w 2018 r., natomiast ze świadczeń niepieniężnych 113 rodzin – o 21,5% mniej w porównaniu do 2018 r.

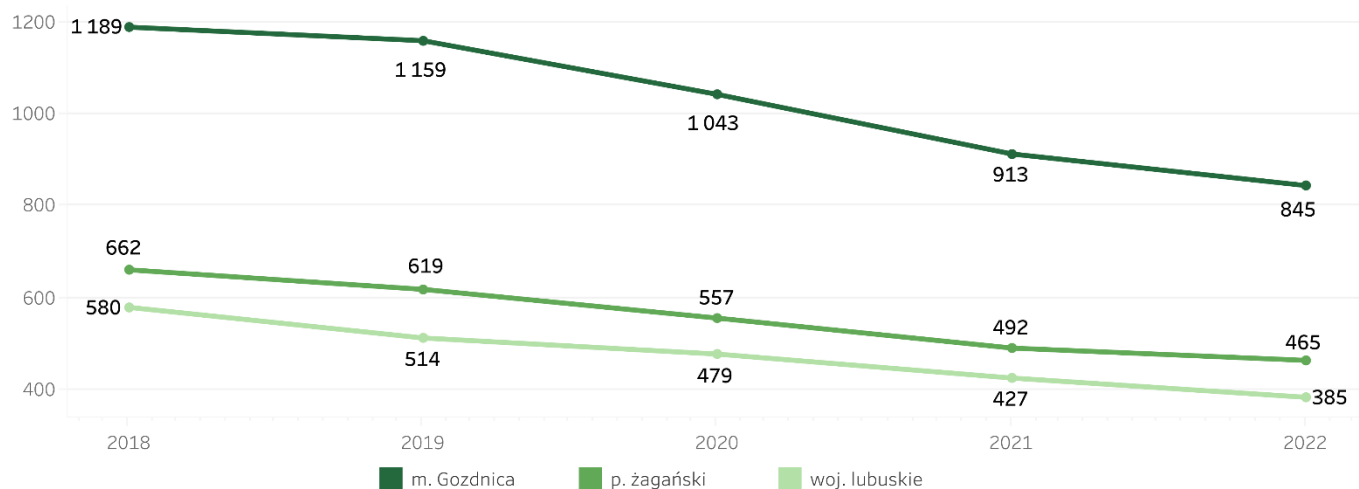
W latach 2018-2023 z usług opiekuńczych korzystała podobna liczba osób – w 2023 r. były to 42 osoby. Liczba świadczeń oscylowała wokół 7 tys., a kwota świadczeń wyraźnie wzrosła w analizowanym okresie – o 38,2%. Wzrost ten wynika z inflacji, a także ze wzrostu kosztów świadczeń opiekuńczych ogółem. Biorąc pod uwagę postępujące starzenie się lokalnej społeczności, Miasto Gozdnica będzie musiało ponosić coraz wyższe koszty tego typu usług. Podobną tendencję zauważa się w przypadku Domów Pomocy Społecznej – liczba osób umieszczonych w DPS wynosiła od 4 do 7 w latach 2018-2023 (5 osób w 2023 r.), a kwota świadczeń wzrosła w tym czasie aż o 156% do poziomu 65 tys. zł. Na terenie miasta nie istnieje żadna tego typu placówka, przez co pacjenci umieszczani są w DPS w innych gminach, co także powoduje ponoszenie większych kosztów.

Liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 845 w 2022 r., co było wartością znacznie wyższą od tej notowanej w powiecie żagańskim (465) i województwie lubuskim (385). Warto jednakże zaznaczyć, że w przypadku miasta wskaźnik ten uległ zmniejszeniu o blisko 29% w latach 2018-2022, co świadczy o malejącym zapotrzebowaniu na pomoc społeczną ogółem. Należy jednak mieć na uwadze, że o ile generalnie zapotrzebowanie na pomoc maleje, to wzrasta zapotrzebowanie na konkretne usługi – głównie opiekuńcze, skierowane do osób w podeszłym wieku.

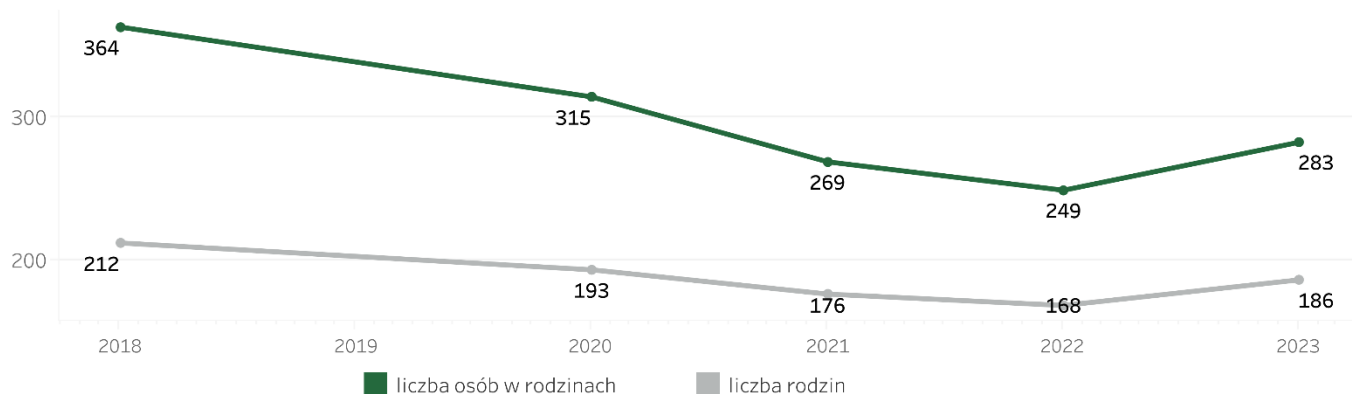
Ankietowani przeciętnie oceniają działalność instytucji pomocy społecznej – dobrze ten aspekt oceniło 44,9% z nich, a źle blisko 25%. Wskazuje to na potrzebę dalszego rozwijania oferty społecznej. Ponadto poprawy wymaga dostosowanie budynków publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – tylko 30,4% respondentów dobrze oceniło przystosowanie budynków do potrzeb tych osób.

POMOC SPOŁECZNA

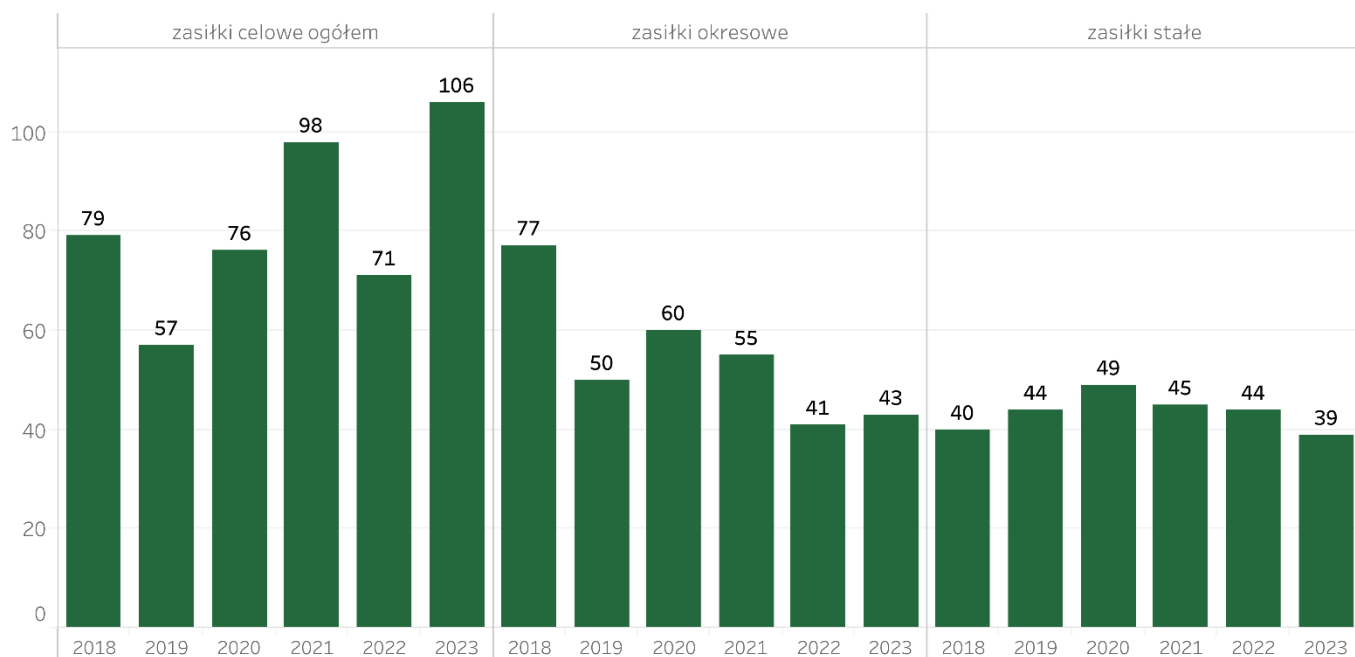
Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. ludności (1)

Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej (2)

Liczba osób pobierających świadczenia (2)

Źródło danych:

1 - GUS BDL

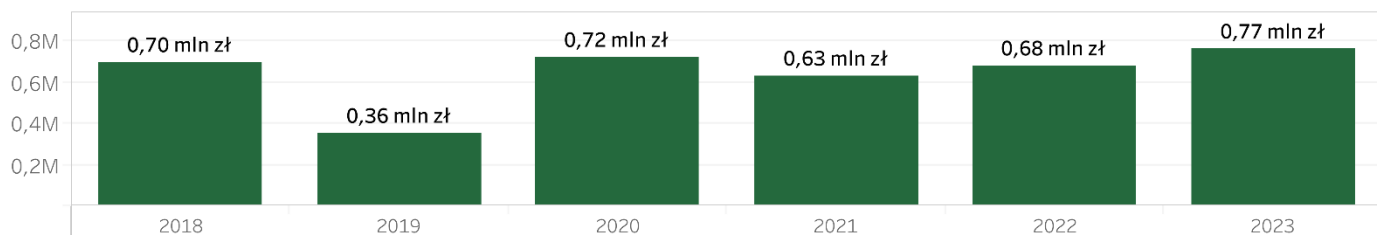
2 - Dane OPS w Gozdnicy - dane za 2019 r. dotyczą tylko I półrocza

POMOC SPOŁECZNA

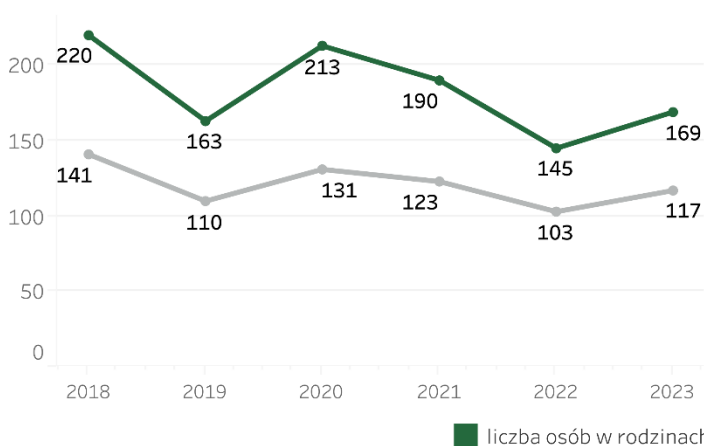
Kwota przyznanych zasiłków - wybrane kategorie (2)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
zasiłki celowe ogółem	28,1 tys. zł	20,7 tys. zł	39,3 tys. zł	51,8 tys. zł	39,8 tys. zł	77,6 tys. zł
zasiłki okresowe	123,8 tys. zł	44,0 tys. zł	103,9 tys. zł	67,8 tys. zł	61,3 tys. zł	72,4 tys. zł
zasiłki stałe	222,8 tys. zł	129,4 tys. zł	262,4 tys. zł	249,0 tys. zł	277,0 tys. zł	232,2 tys. zł

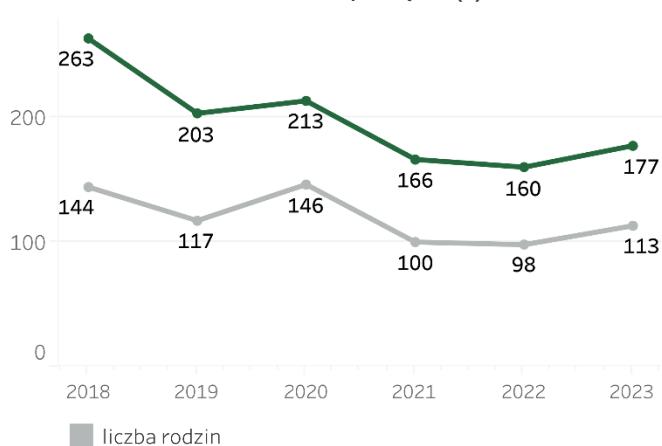
Kwota udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gminy (2)

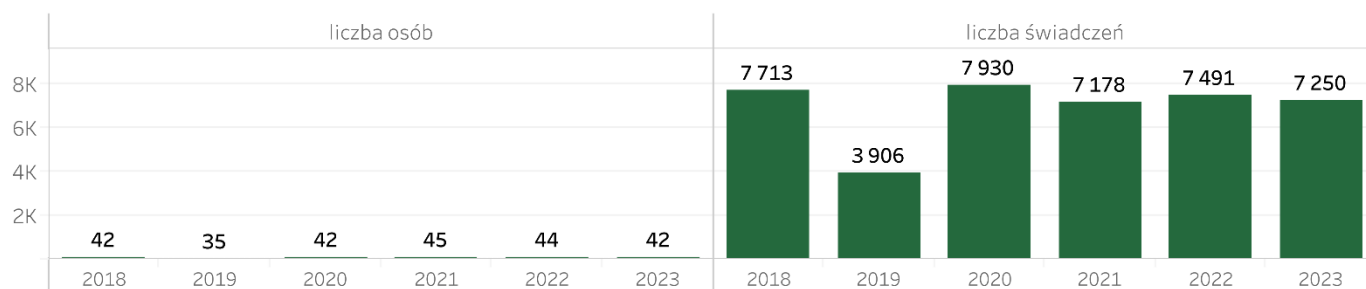
Świadczenia pieniężne (2)

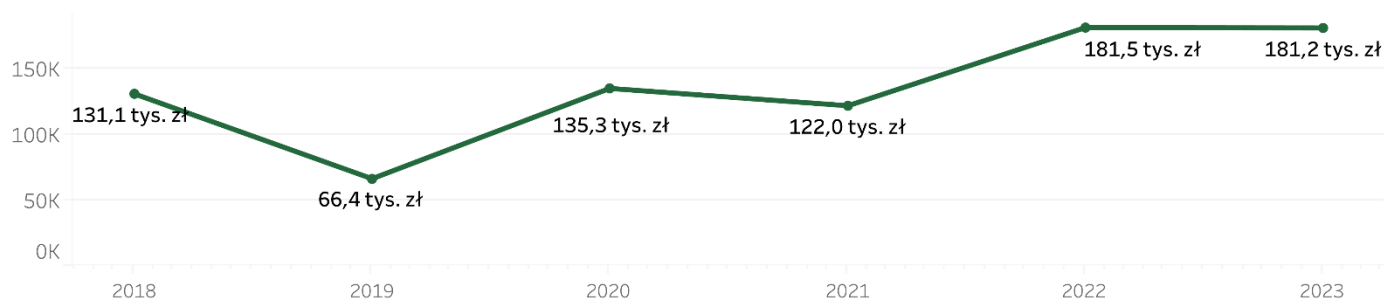
Świadczenia niepieniężne (2)

Usługi opiekuńcze (2)

Usługi opiekuńcze - kwota świadczeń (2)

Źródło danych:

2 - Dane OPS w Gozdnicy - dane za 2019 r. dotyczą tylko I półrocza

4. Ochrona zdrowia

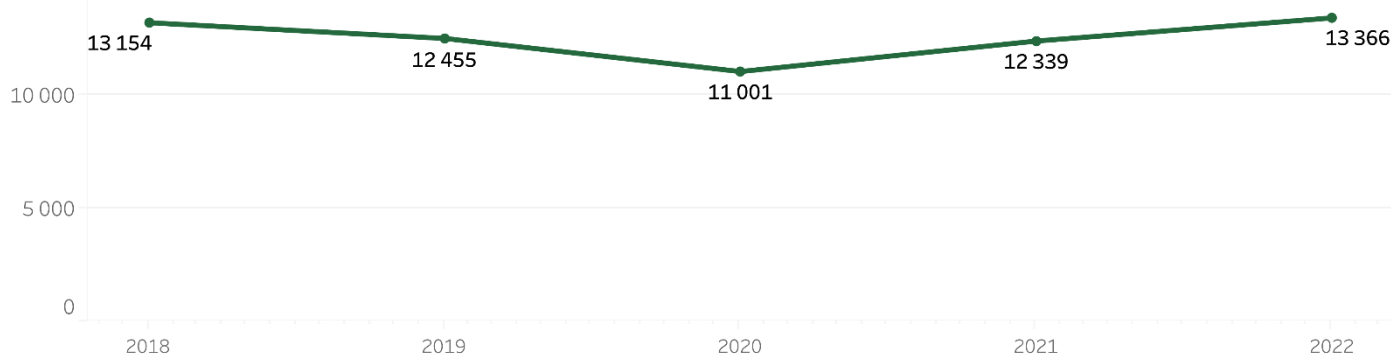
Na terenie Gozdnicy funkcjonuje filia Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej "MEDICUS" Pierkoś i Partnerzy Spółka Partnerska, która zapewnia świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej. W 2023 r. na terenie miasta udzielono 13,3 tys. porad lekarskich – o 1,6% więcej niż w 2018 r. W mieście brakuje publicznego zakładu opieki zdrowotnej, występuje problem z dostępem zarówno lekarza rodzinnego, jak i specjalistów. Warto podkreślić, że w 2024 r. planowane jest utworzenie miejskiego centrum rehabilitacji dla mieszkańców.

Liczba zgonów ogółem na 100 tys. mieszkańców w 2022 r. wyniosła 1 253 – mniej niż wskaźnik dla powiatu żagańskiego (1 335), lecz więcej w porównaniu do województwa lubuskiego (1 186). Wśród głównych przyczyn zgonów w powiecie żagańskim (brak danych dla gmin) znalazły się choroby układu krążenia i nowotwory, które w 2022 r. stanowiły kolejno 42,6% i 22,7% wszystkich zgonów w powiecie. Dużą część zgonów stanowiły także te spowodowane chorobami układu oddechowego (6,2%) i układu trawiennego (5,4%). Biorąc pod uwagę zmiany trybu życia ludzi, zauważa się coraz częstsze występowanie tzw. chorób cywilizacyjnych, głównie tych związanych z układem krążenia oraz nowotworami. Z tego względu istotne jest prowadzenie działań profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia, w tym zwiększanie dostępności do lekarzy i rozszerzanie oferty usług medycznych na terenie Miasta Gozdnica.

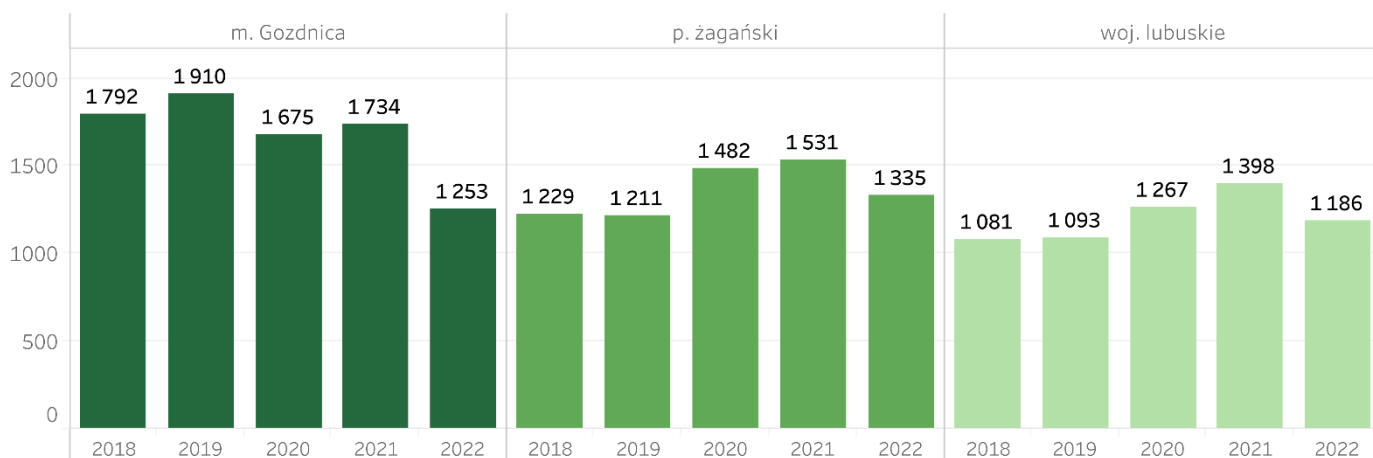
Obszar ochrony zdrowia jest najgorzej ocenianym aspektem funkcjonowania gminy. Niemal 77% respondentów źle ocenia dostęp do lekarza rodzinnego, a 88,4% do lekarzy specjalistów. W Gozdnicy i w najbliższych gminach brakuje lekarzy – mieszkańcy najczęściej odbywają wizyty lekarskie w Żaganiu. Jako jedną z głównych wad miasta ankietowani wskazują ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej (10,7%). W pytaniu dotyczącym przedsięwzięć, które powinny zostać zrealizowane w Gozdnicy, 9,2% wskazało na konieczność poprawy działania ochrony zdrowia. Biorąc pod uwagę starzenie się lokalnej społeczności, zapotrzebowanie na lekarzy będzie wzrastać, a więc konieczne jest podjęcie działań zwiększających dostęp do opieki zdrowotnej.

OCHRONA ZDROWIA

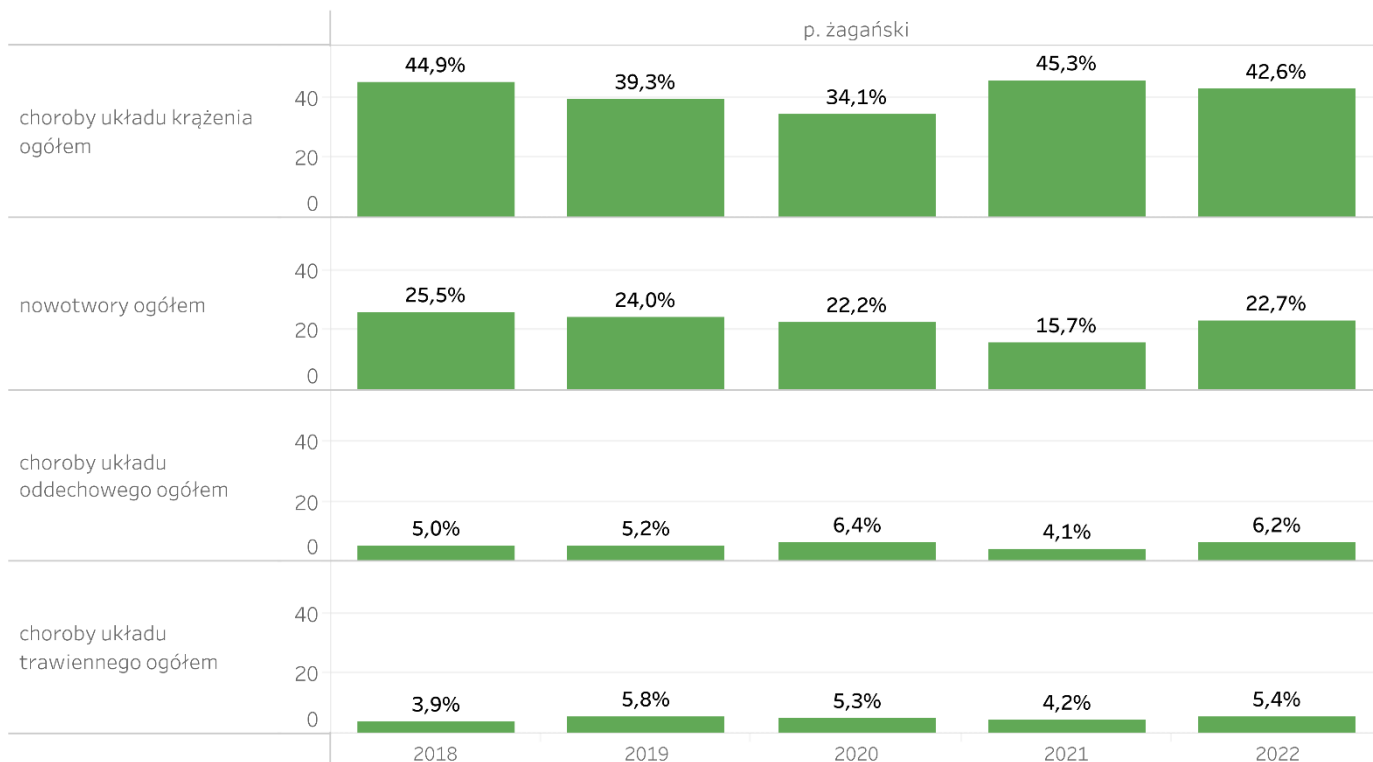
Porady lekarskie udzielone na terenie gminy ogółem (1)

Zgony ogółem na 100 tys. osób (1)

Odsetek zgonów według wybranych przyczyn w liczbie zgonów ogółem w powiecie żagańskim (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

5. Opieka żłobkowa

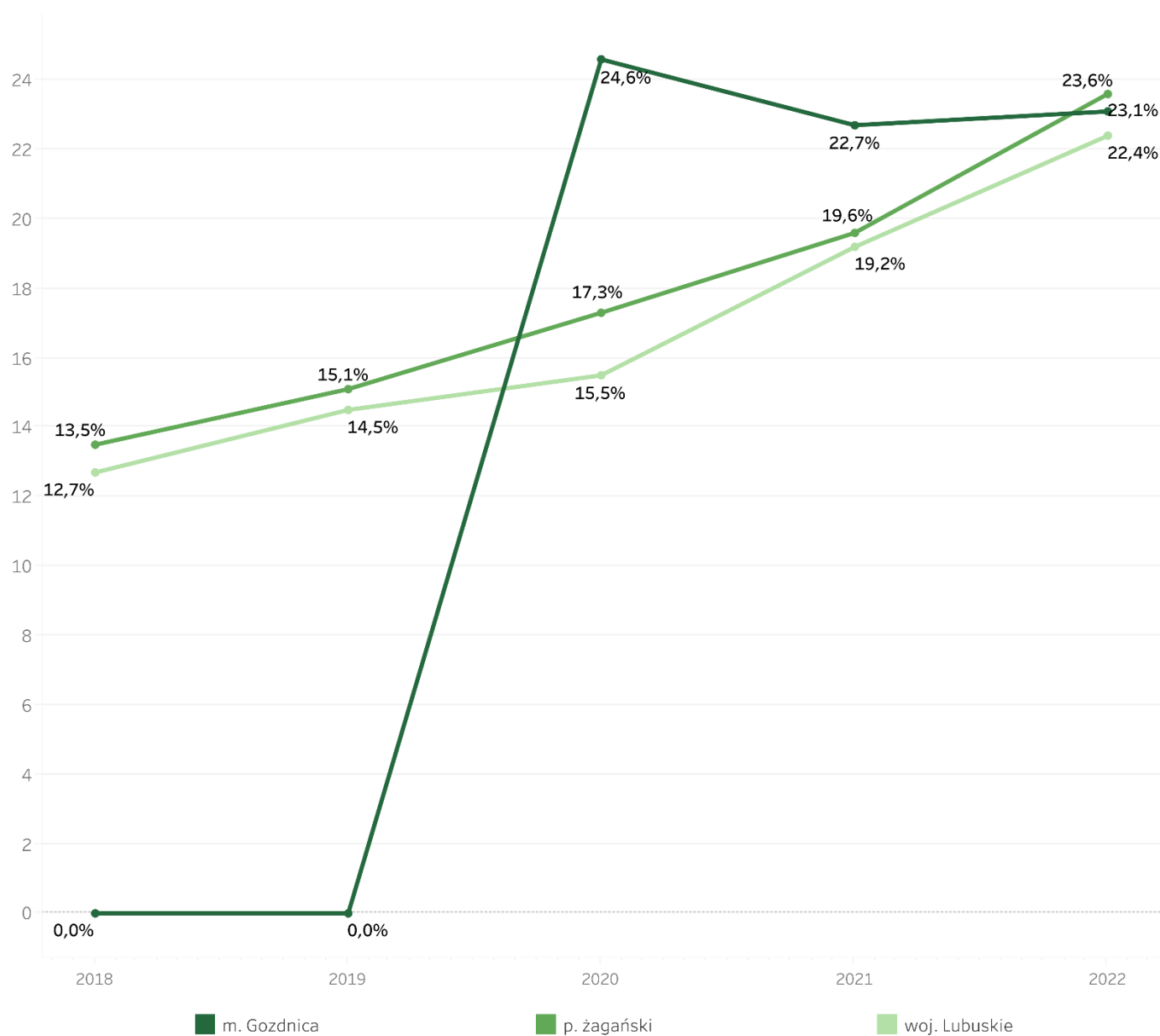
Żłobek jest formą opieki nad dziećmi do lat 3, którego celem jest wsparcie rodziców w pogodzeniu pracy zawodowej z opieką nad dziećmi. Żłobek zapewnia dzieciom opiekę, wyżywienie, zabiegi pielęgnacyjne, a czasem także zajęcia edukacyjne. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Gozdnicy funkcjonuje Klub Dziecięcy „Muminkowy Raj”. Według danych GUS w 2022 r. opieką żłobkową objęte było 15 dzieci. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wyniósł zatem 23,1% - prawie tyle co w powiecie żagańskim (23,6%) i nieco więcej w porównaniu do województwa lubuskiego (22,4%).

Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1 000 dzieci w wieku do lat 3 wyniosła na terenie Gozdnicy 231 w 2022 r. – liczba ta była niższa w porównaniu do wskaźnika dla powiatu żagańskiego (259) i województwa lubuskiego (247).

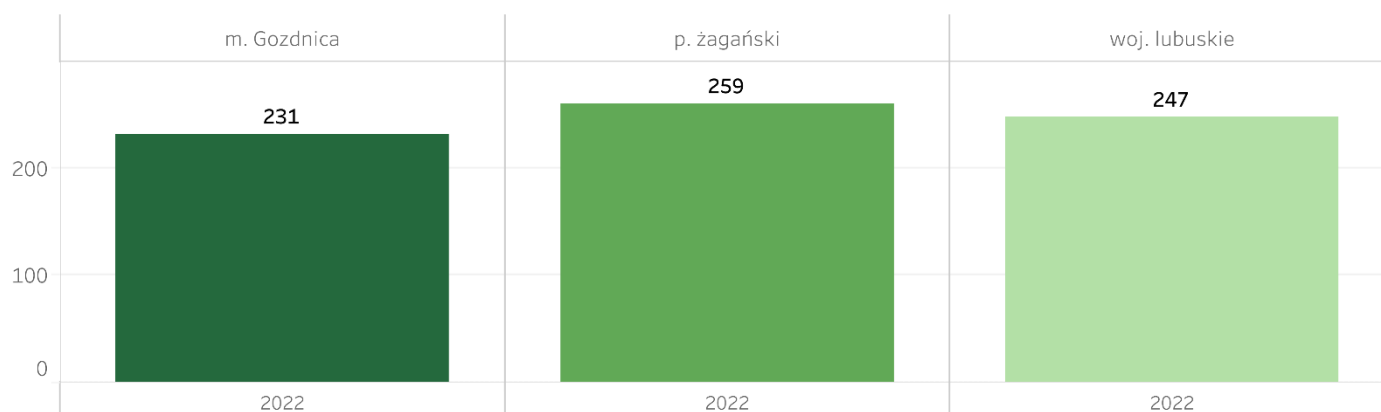
Głosy respondentów na temat dostępności opieki żłobkowej są podzielone - 41,5% dobrze ocenia ten aspekt, a 31,4% negatywnie. Odpowiedzi wskazują na konieczność rozwoju opieki żłobkowej na terenie miasta, co jest ważne w kontekście przyciągania młodych ludzi planujących założyć rodzinę.

OPIEKA ŻŁOBKOWA

Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach (1)

Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci w wieku do lat 3 (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

6. Edukacja i wychowanie przedszkolne

Na terenie Gozdnicy funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny, w skład którego wchodzi: Przedszkole Miejskie i Szkoła Podstawowa im. Pierwszych Osadników. Zgodnie z danymi GUS w 2022 r. do przedszkola uczęszczało 80 dzieci – o 12,7% więcej niż w 2018 r. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 102,6% w 2022 r., co oznacza, że do przedszkola uczęszczały także dzieci z okolicznych gmin.

W 2023 r. wyniki egzaminu ósmoklasisty z przedmiotów podstawowych takich jak język polski, matematyka i język angielski uzyskane przez uczniów w Gozdnicy były niższe od przeciętnych wyników w powiecie żagańskim i województwie lubuskim. Może to świadczyć o nieco niższym poziomie nauczania w Gozdnicy na tle powiatu i województwa. Należy zaznaczyć, że szkoła od lat realizuje różne programy edukacyjne, m.in.:

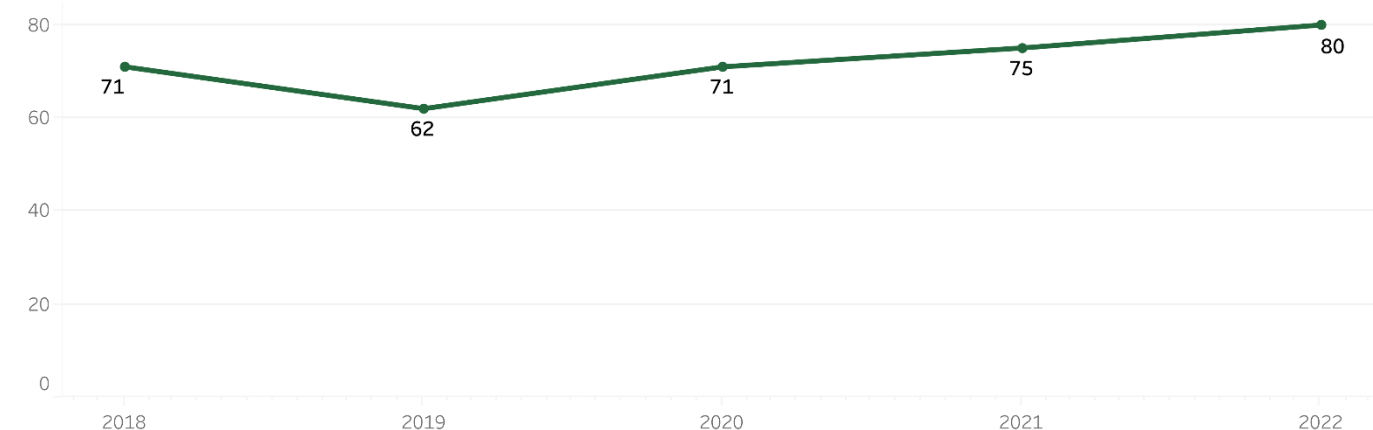
- Całościowy Rozwój Szkoły, którego celem jest wdrażanie nowatorskich sposobów prowadzenia zajęć lekcyjnych,
- Szkolny Klub Sportowy – program mający na celu rozwój kondycji fizycznej uczniów,
- Aktywna Tablica – zakup i wykorzystywanie pomocy multimedialnych w codziennej nauce,
- Laboratoria Przyszłości – zajęcia prowadzone z wykorzystaniem specjalnego sprzętu (drukarka 3D, konstrukcyjne klocki LEGO, aparat fotograficzny itp.).

W szkole prowadzone są zajęcia wyrównawcze, rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, indywidualne zajęcia terapeutyczne z psychologiem i pedagogiem oraz tematyczne zajęcia dodatkowe. Placówka współpracuje m.in.: z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Żaganiu, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Gozdnicy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

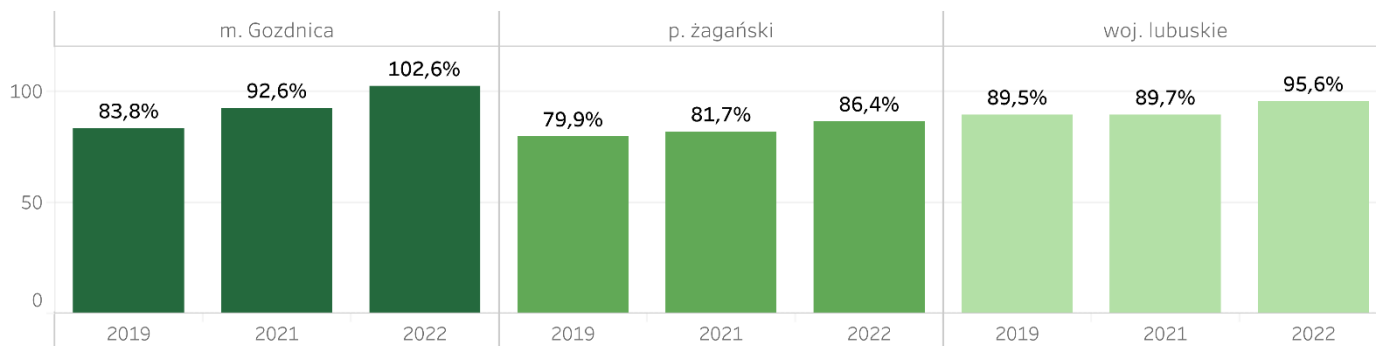
Najlepiej ocenianymi aspektami w obszarze edukacji wśród respondentów była dostępność przedszkoli (50,2%) oraz jakość infrastruktury oświatowej (40,6%). Najgorzej oceniono dostępność różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, co negatywnie oceniło 48,3% badanych. Także jakość nauczania w szkołach jest aspektem, który wymaga poprawy, ponieważ źle oceniło to 38,2% ankietowanych.

EDUKACJA

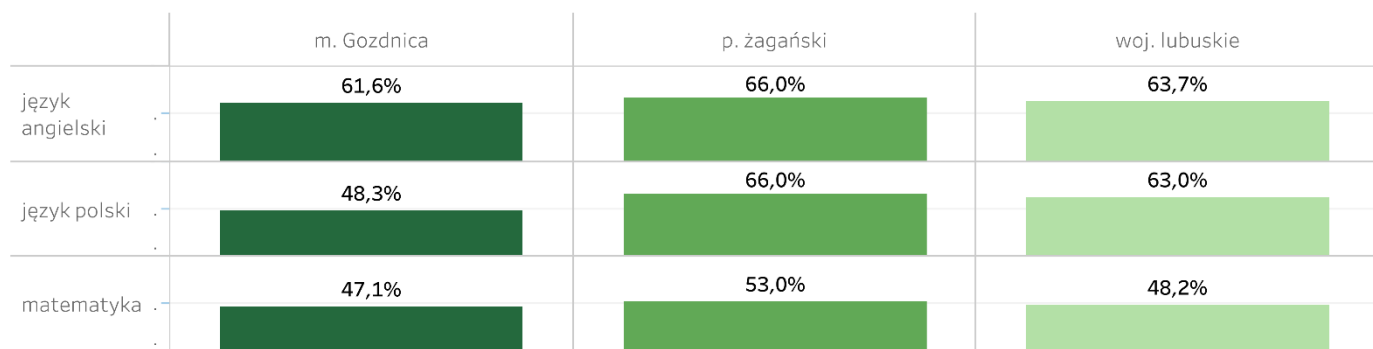
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (1)

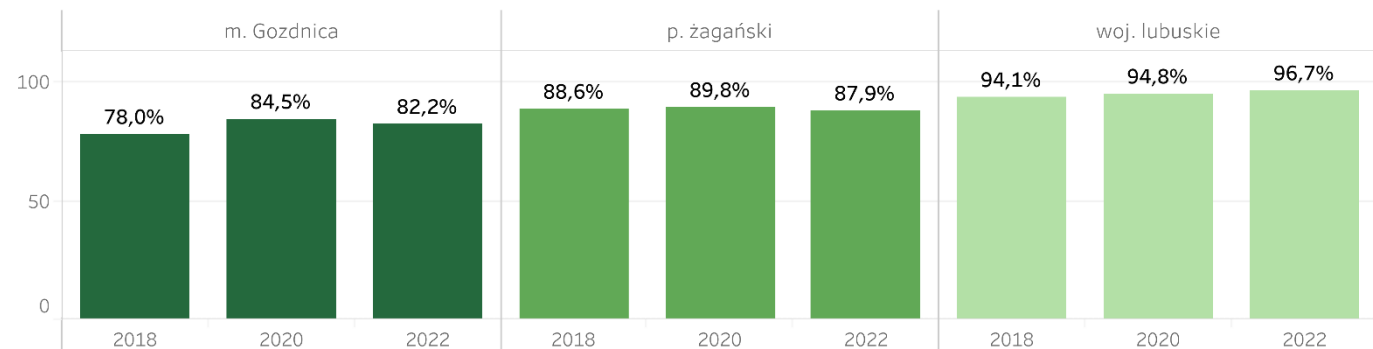
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (1)

Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 r. (2)

Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych (1)

Źródło danych:

1 - GUS BDL

2 - <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

7. Kultura

Dziedzictwo niematerialne

Na terenie Gminy Gozdnicza istnieją dwie instytucje kultury: Dom Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna. Głównym zadaniem Domu Kultury jest m.in.: edukacja kulturalna, wspieranie inicjatyw społeczno-kulturalnych mieszkańców, tworzenie warunków do rozwoju kultury, w tym folkloru, organizacja imprez kulturalnych oraz upowszechnianie kultury fizycznej. Dom Kultury organizuje szereg zajęć skierowanych do różnych grup wiekowych, np.: warsztaty ceramiczne, zajęcia wokalne i taneczne, warsztaty teatralne. Ponadto jest miejscem spotkań Koła Gospodyń Wiejskich oraz Związku Emerytów i Rencistów. Koło Gospodyń Wiejskich wraz z Domem Kultury, Biblioteką oraz Zespołem Szkolno-Przedszkolnym organizuje wiele imprez i inicjatyw, m.in.: wystawy i warsztaty świąteczne, wakacje dla dzieci czy pomoc humanitarną dla Ukrainy. Dom Kultury udostępnia nieodpłatnie salę widowiskową, kawiarnię, galerię.

Według danych GUS w latach 2018-2022 na terenie miasta zorganizowano łącznie 214 imprez kulturalnych, z czego najwięcej w 2022 r. (71). W organizowanych imprezach w tym okresie uczestniczyło średnio ok. 3000 osób/rok, przy czym największą liczbę uczestników odnotowano w 2018 r. (4 300 osób). W 2022 r. liczba kół i sekcji zainteresowań wyniosła 11, zrzeszając 98 członków – więcej niż w latach poprzednich, co świadczy o stopniowym rozwoju oferty kulturalnej.

W 2023 r. Dom Kultury w Gozdnicy zrealizował projekt „Ludzie Ceramiki – Reaktywizacja”, który dofinansowany został ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „EtnoPolska 2023”. W 2024 r. realizowano cykl „CERAMICZNA odNOWA” w ramach programu „EtnoPolska 2024”. W trakcie trwania projektu w 2023 r. i 2024 r. zorganizowano szereg wystaw, wernisaży, warsztatów związanych z ceramiką, będącą najważniejszym dziedzictwem kulturowym Gozdnicy, w tym Ogólnopolskie Plenery Ceramiczne, w których udział w 2024 r. wzięło około 30 artystów z całego kraju.

W dawnych czasach Gozdnicza stanowiła zagłębienie przemysłu ceramicznego, w którym rozwinęły się różne jego gałęzie, m.in.: Fabryka Porcelany, garncarnie, dachówczarnie, cegielnie. W XIX w. w Gozdnicy powstały¹⁶:

- Śląskie Fabryki Dachówek wł. Gotfryd Sturm (później Gozdnickie Zakłady Ceramiki Budowlanej, a następnie Lubuskie Zakłady Ceramiki Budowlanej) – w latach 60 XX w. zakłady

¹⁶ M. Marciniak, "Ceramika nasze dziedzictwo" - materiały z wystawy czasowej, 2021 r.

zatrudniały blisko 1 700 osób stając się największym przedsiębiorstwem w branży ceramicznej w kraju,

- Śląskie Zakłady Rur Kamionkowych wł. Wilhelm Engelhardt,
- Gozdnicka Manufaktura Porcelany (później Fabryka Porcelany Schmidt i Otremba, Fabryka Porcelany Hugo Schmidt, Fabryka Porcelany Bing Glass und Keramik, Fabryka Porcelany Robert Tietz).

W Gozdnicy wytwarzano głównie porcelanę, cegłę i dachówki. Gozdnicka porcelana prezentowana jest na wystawach w m.in.: Muzeum Porcelany w Wałbrzychu, Muzeum Śląskim w Görlitz, Muzeum Pogranicza w Żarach. Gozdnicka dachówka pokrywała wiele budynków w Polsce, Niemczech i Czechach, w tym m.in.: zamek w Oleśnicy, dworzec w Lipsku, budynek poczty w Berlinie, budynek konsulatu w Helsinkach, Ratusz we Frydladzie. Cegły klinkierowe wyprodukowane w Gozdnicy tworzą mury obiektów takich jak m.in.: bazyliki mniejszej NMP w Licheniu, ratusza w Murowanej Goślinie, kościoła św. Jana Kantego w Poznaniu, kościoła Nawiedzenia NMP w Poznaniu czy zespołu obiektów parafialnych w Gozdnicy¹⁷.

Ważną częścią ceramicznej historii miasta były także garncarnie. Pierwsze wzmianki o garncarstwie na terenie Gozdnicy sięgają XVII w. Produkowano ówczesnie głównie naczynia brązowe, co było możliwe dzięki bogatym złożom gliny, która zapewniała wysoką wytrzymałość gozdnickich wyrobów. W 1889 roku na terenie Gozdnicy działały 22 garncarnie, co czyniło miasto drugim po Wrocławiu największym ośrodkiem garncarstwa na Śląsku. Naczynia ceramiczne produkowane w Gozdnicy były tak samo znane jak te produkowane w Bolesławcu¹⁸. W 2005 r. Dom Kultury w Gozdnicy zakupił 2 koła garncarskie, dzięki czemu możliwe było stworzenie pracowni ceramicznej. W 2019 r. pracownię wyposażono w 2 piece do wypalania ceramiki. Sekcja ceramiczna w Domu Kultury kultywuje tradycję gozdnickiej ceramiki.

W Gozdnicy funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna, której głównym celem jest gromadzenie zbiorów bibliotecznych i upowszechnianie czytelnictwa, a także organizowanie spotkań z autorami. Według danych GUS w 2022 r. w bibliotece było zarejestrowanych 283 czytelników – mniej niż w latach poprzednich, na co wpływ miała m.in. pandemia COVID-19 i związane z nią obostrzenia. W stosunku do 2018 r. znacznie zmalała także liczba wypożyczeń księgozbioru, która w 2022 r. wyniosła 4,5 tys. (w 2018 r. było to 8,1 tys.). Wskaźnik liczby czytelników w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniósł 101 w 2022 r. – znacznie mniej niż w powiecie żagańskim (144) i województwie lubuskim (112).

¹⁷ M. Marciniak, "Ceramika nasze dziedzictwo" - materiały z wystawy czasowej, 2021 r.

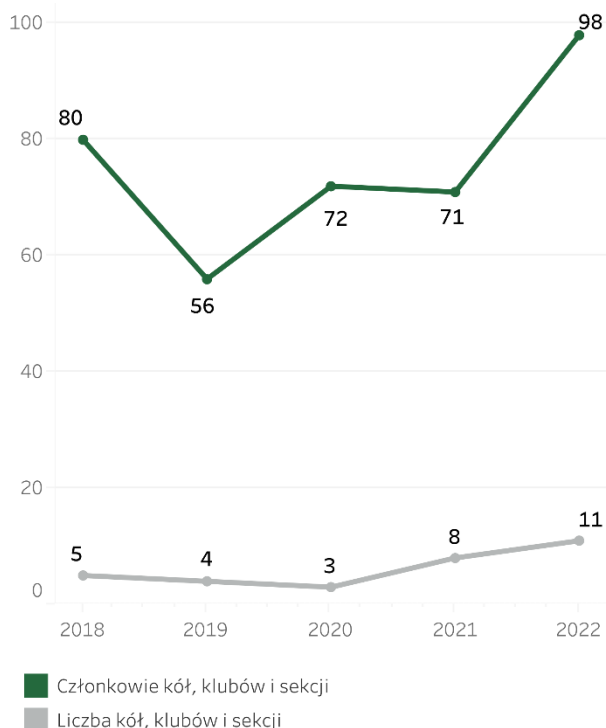
¹⁸ Jw.

Zarówno budynek Domu Kultury jak i Miejskiej Biblioteki Publicznej wymaga dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz przeprowadzenia remontu, w tym wymiany mebli i doposażenia w niezbędny sprzęt. Odpowiednie warunki lokalowe umożliwią rozszerzenie oferty kulturalnej oraz przyciągną więcej zainteresowanych mieszkańców.

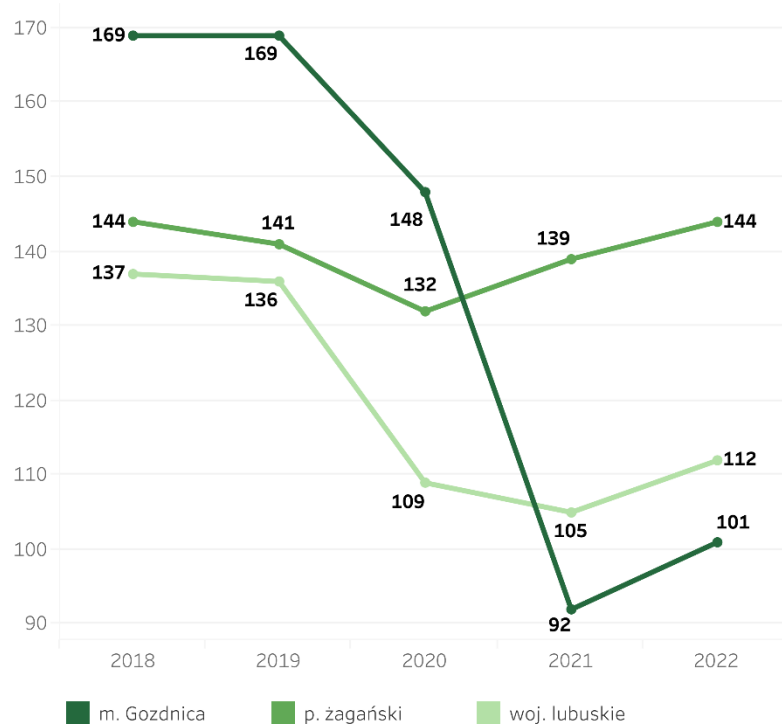
Zarówno dostępność oferty kulturalnej jak i sama atrakcyjność tej oferty były różnie oceniane przez respondentów – pozytywnie oceniło je kolejno 25,6% i 25,6%, natomiast negatywnie 31,9% i 37,7%. Opinie negatywne przeważają zatem nad pozytywnymi co wskazuje na konieczność rozwoju oferty instytucji kultury i lepszego dostosowania do oczekiwań mieszkańców. W pytaniu na temat czynników wyróżniających miasto na tle regionu, najwięcej osób wskazało na dziedzictwo przemysłowe związane z ceramiką (43,6%). Pojawiły się także wskazania dotyczące niematerialnego dziedzictwa kulturowego (7,9%) oraz zabytków (5,4%).

KULTURA

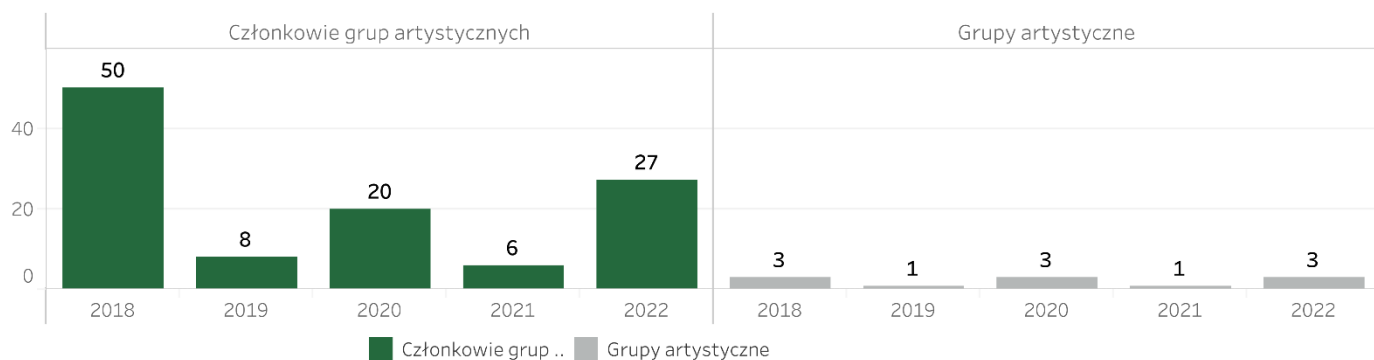
Liczba kół, klubów, sekcji i ich członkowie (1)

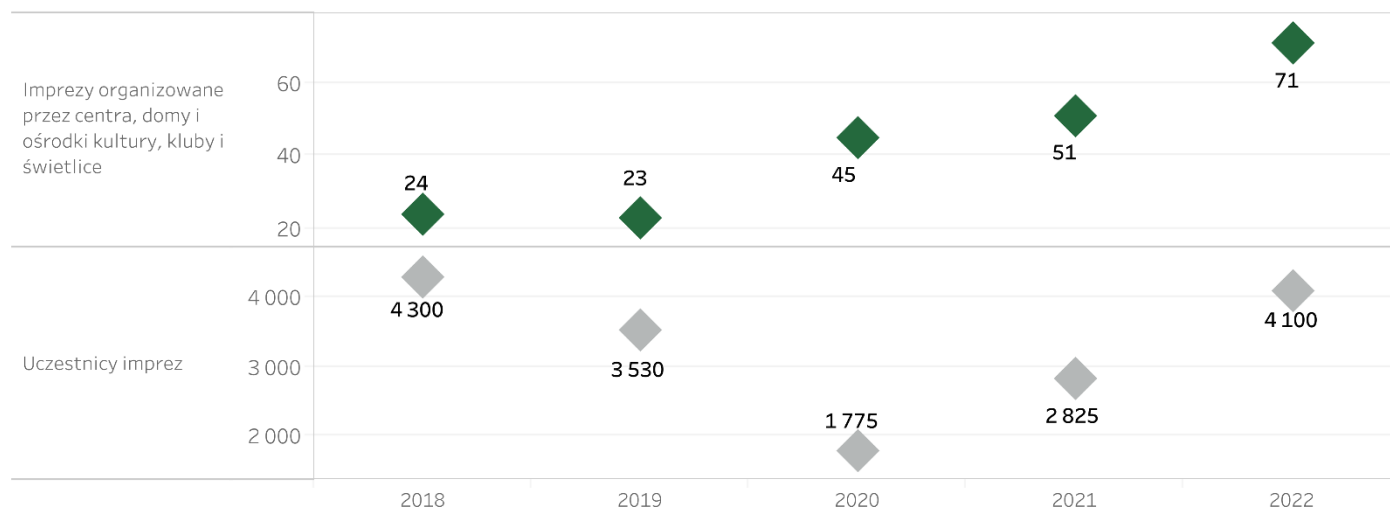
Czytelnicy bibliotek na 1 000 mieszkańców (1)

Grupy artystyczne i ich członkowie (1)

Imprezy i uczestnicy imprez kulturalnych (1)

Zabytki

W związku z bogatą historią gminy i związanym z nią dziedzictwem przemysłowym, istotną rolę w przestrzeni publicznej Gozdnicy odgrywają obiekty zabytkowe oraz detale architektoniczne pochodzące z lokalnych cegielni czy dachówczarni, stanowiące ważny element tożsamości kulturowej.

Na terenie Gozdnicy znajdują się obiekty zabytkowe, wśród których wymienić należy:

- Kościół św. Wawrzyńca w Gozdnicy – wybudowany w stylu modernistycznym w 1929 r. jako kościół ewangelicki. Do budowy kościoła wykorzystano lokalne wyroby m.in. cegły klinkierowe i dachówki karpiówki. W 1946 r. dokonano rekonskrecji na świątynię rzymsko-katolicką. W 1982 r. przy kościele dobudowano stylizowany zespół obiektów parafialnych.
- Willa przy ul. Ceramików 35 – wzniesiona początkiem XX w. przez Żyberta Sturma w stylu secesyjnym. Jedyny obiekt na terenie Gozdnicy wpisany do rejestru zabytków. Po II wojnie był siedzibą Lubuskiego Przedsiębiorstwa Ceramiki Budowlanej, a następnie Zakładów Ceramiki Budowlanej. W okresie 1972-1981 funkcjonowała w nim redakcja miesięcznika „Ceramik Lubuski”. Od 2017 r. jest budynkiem mieszkalnym.
- Barokowa dzwonnica – będąca elementem kościoła, który został rozebrany w XIX w. Początkiem XX w. oryginalna wieża spłonęła, w 1901 r. została odbudowana w unikatowym stylu. Do pokrycia dachowego dzwonnicy wykorzystano gozdnicką dachówkę w różnych kolorach, którą ułożono w geometryczny wzór. W latach 30 XX w. do wieży dobudowano kostnicę, która później stała się kościołem polskokatolickim. W 2006 r. wieża i kaplica przeszły kapitalny remont, przy którym wykorzystano oryginalne dachówki z początku XX w. pozostawione przez budowniczych dzwonnicy.

Część obiektów zabytkowych na terenie Gozdnicy wymaga przeprowadzenia stosownych remontów z uwagi na zły stan techniczny. Ponadto stanowią istotny walor turystyczny, który nie jest dostatecznie wyeksponowany.

8. Turystyka, sport i rekreacja

Baza sportowo-rekreacyjna znajdująca się na terenie Gozdnicy jest od lat stopniowo rozwijana.

Obecnie w mieście znajduje się:

- Stadion miejski – miejsce dla trenujących piłkę nożną oraz organizacji imprez miejskich, może pomieścić 750 osób,
- Kompleks basenów letnich – powstały w 2016 r. składa się z dwóch basenów stelażowych o łącznej powierzchni 165 m², o głębokości od 0,6 m do 1,2 m. Baseny funkcjonują tylko w okresie letnim,
- Zespół boisk przy ul. Leśnej – w jego skład wchodzi boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne, szatnie,
- Siłownia zewnętrzna przy zespole boisk – składa się z 11 urządzeń,
- Ogólnodostępne place zabaw – cztery place wyposażone w różne urządzenia,
- Gminna strefa aktywności – zespół urządzeń sportowych przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym.

W Gozdnicy funkcjonuje m.in.: Miejski Klub Sportowy Budowlani Gozdnicza zrzeszający miłośników piłki nożnej oraz Stowarzyszenie „Biegając z wilkami”, które organizuje coroczny bieg pod nazwą „Bieg wilka”, który stał się częścią „Gozdnickiego Lata Ceramików” – dotychczas odbyło się 7 edycji biegu.

Według danych GUS w 2022 r. na terenie Gozdnicy działały dwa kluby sportowe, zrzeszające łącznie 76 członków. Liczba ćwiczących w klubach sportowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosła 18,4 – podobnie co w powiecie żagańskim (18,1), mniej niż w województwie lubuskim (32,6).

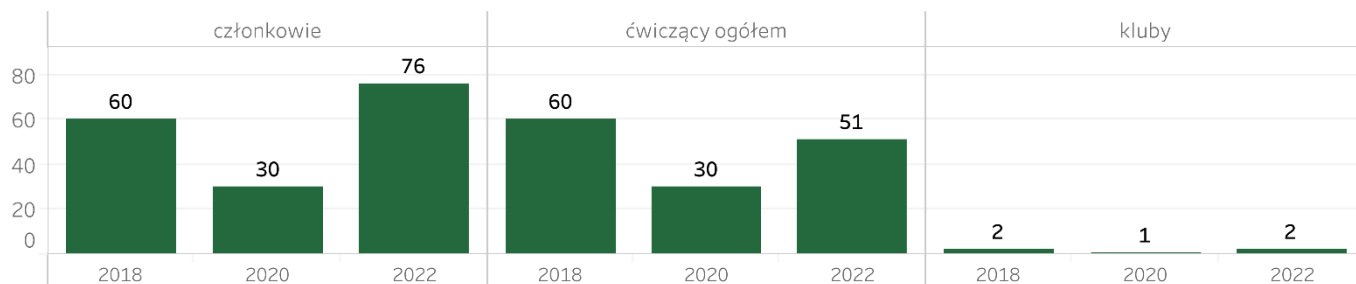
Według danych GUS na terenie miasta nie ma dróg dla rowerów. Zgodnie z definicją GUS, drogi rowerowe są drogami przeznaczonymi do ruchu rowerów, niebędące jezdnią (drogą dla samochodów). Przez Gozdnicę przebiega jedna trasa rowerowa „Szkłana pętla”, będąca elementem projektu OdraVelo, którego celem jest stworzenie spójnych tras rowerowych na terenie województwa lubuskiego. Ponadto w okolicznych gminach znajdują się inne trasy rowerowe, m.in. w Gminie Wymiarki. Na terenie miasta brakuje obiektów noclegowych i gastronomicznych – baza do rozwoju turystyki jest niewystarczająca.

Ankietowani dobrze ocenili dostępność placów zabaw, a także dostępność i jakość infrastruktury sportowej – kolejno 61,4%, 45,4% i 49,3% pozytywnych wskazań. W pytaniu dotyczącym wad gminy, na pierwszym miejscu znalazł się brak miejsc rekreacyjnych, na co wskazało niemal 24% respondentów. Wśród propozycji przedsięwzięć, które władze miasta powinny zrealizować na drugim miejscu wskazano stworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego (26,0%). Warto podkreślić, że atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego była drugim najczęściej wskazywanym kierunkiem rozwoju, który powinien zostać podjęty przez władze miasta.

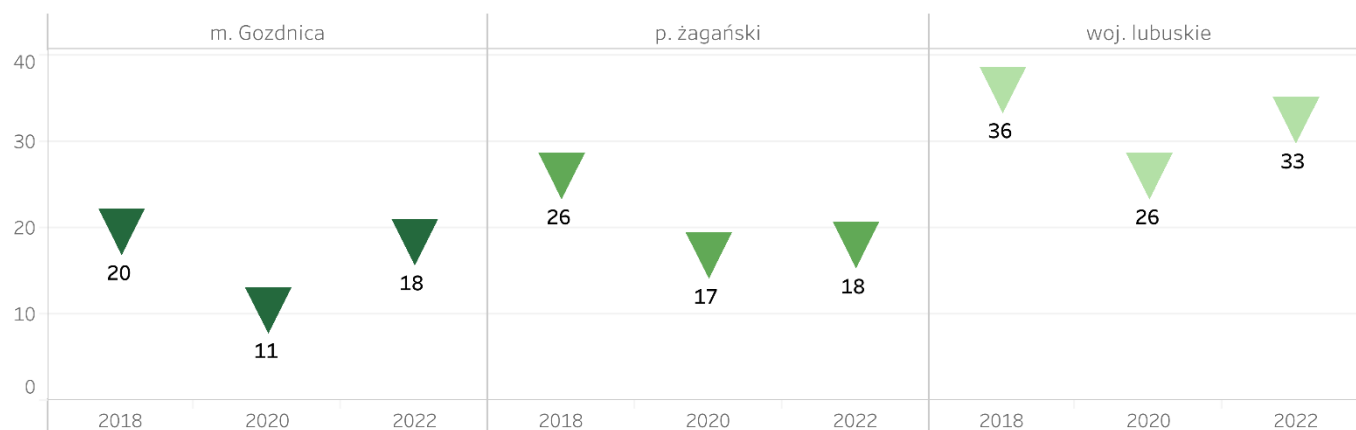
Zdanie respondentów na temat atrakcyjności turystycznej miasta jest podzielone – 66,2% uważa, że Gozdnicza nie jest miastem atrakcyjnym dla turystów, blisko 24% nie ma zdania, a niecałe 9% dostrzega potencjał turystyczny.

TURYSTYKA I SPORT

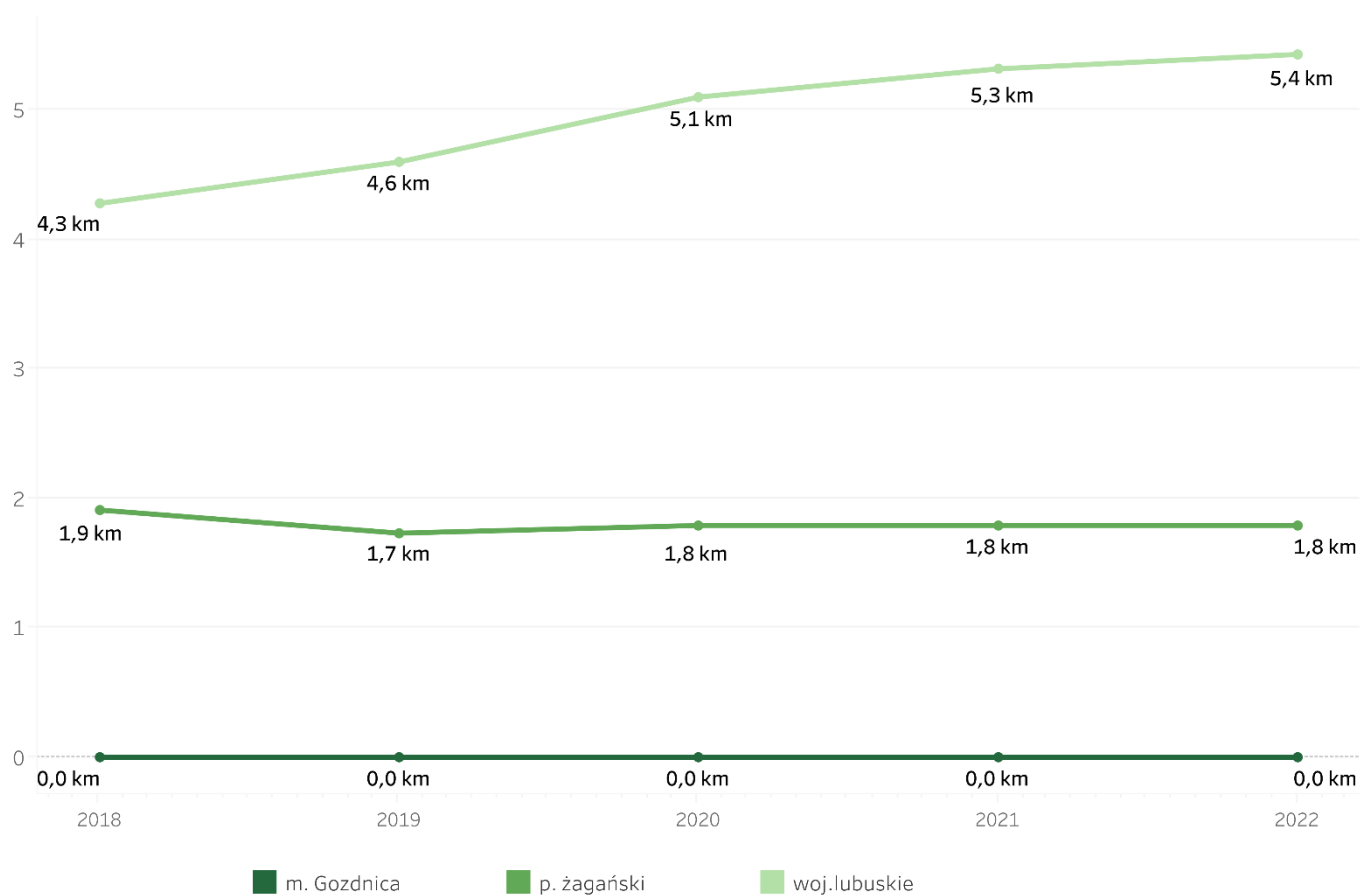
Kluby sportowe i ćwiczący na terenie gminy (1)

Ćwiczący w klubach sportowych na 1 000 mieszkańców (1)

Drogi dla rowerów na 100 km² (1)

9. Mieszkalnictwo

W 2022 r. na terenie miasta znajdowało się 1 229 mieszkań – o 3,5% mniej niż w 2018 r. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1 000 ludności wyniosła 442 w 2022 r., co było wartością wyższą od tej notowanej w powiecie żagańskim (406) i województwie lubuskim (409). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę wyniosła 26,2 m² – mniej niż wskaźnik dla powiatu (28,8 m²) oraz województwa (30,0 m²).

W latach 2018-2022 do użytkowania oddano łącznie 10 mieszkań oraz 10 budynków jednorodzinnych. Liczba ta była niewielka, co wynika z niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta. Liczba mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1 000 ludności wyniosła 0,7 w 2022 r. – znacznie mniej niż w powiecie (2,7) i województwie (6,0). Brak rozwiniętej oferty mieszkaniowej z jednej strony może wynikać z ubywającej liczby mieszkańców Gozdnicy, z drugiej może być to jedna z przyczyn migracji ludności do innych gmin. Rozbudowana oferta mieszkaniowa zachęca do pozostania na terenie gminy oraz ułatwia przyciągnięcie nowych mieszkańców.

W 2023 r. w zasobach komunalnych miasta znajdowało się 113 lokali mieszkalnych – o 5 mniej niż w 2021 r. Lokale mieszczą się w 51 budynkach, z czego 2 w całości są administrowane przez Miasto Gozdnica, a 49 należą do wspólnot mieszkaniowych. Większość budynków pochodzi sprzed 1945 r., a ich stan techniczny jest zły – około 60% zasobów mieszkaniowych gminy jest w złym stanie technicznym, 30% w średnim, a tylko 10% w dobrym. Z uwagi na wiek i znaczny stopień eksploatacji budynki, w których mieszczą się lokale komunalne wymagają przeprowadzenia gruntownych prac remontowych, m.in.: wymiany pokrycia dachowego, elementów konstrukcyjnych, instalacji elektrycznych, stolarki okiennej i drzwiowej¹⁹.

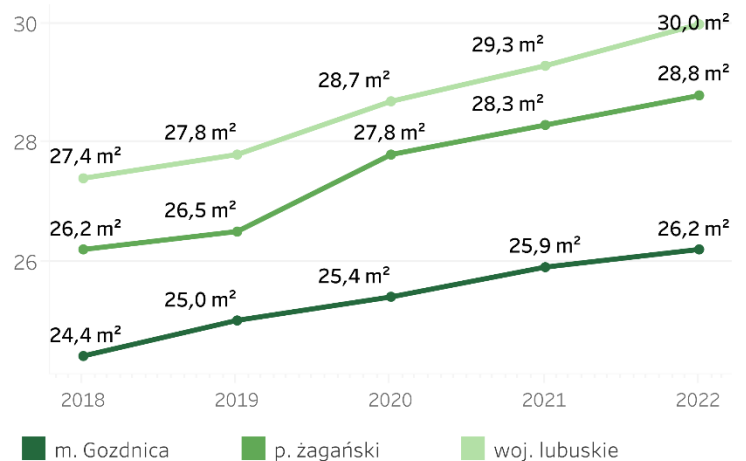
¹⁹ Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Gozdnica na lata 2022-2027.

MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe w gminie (1)

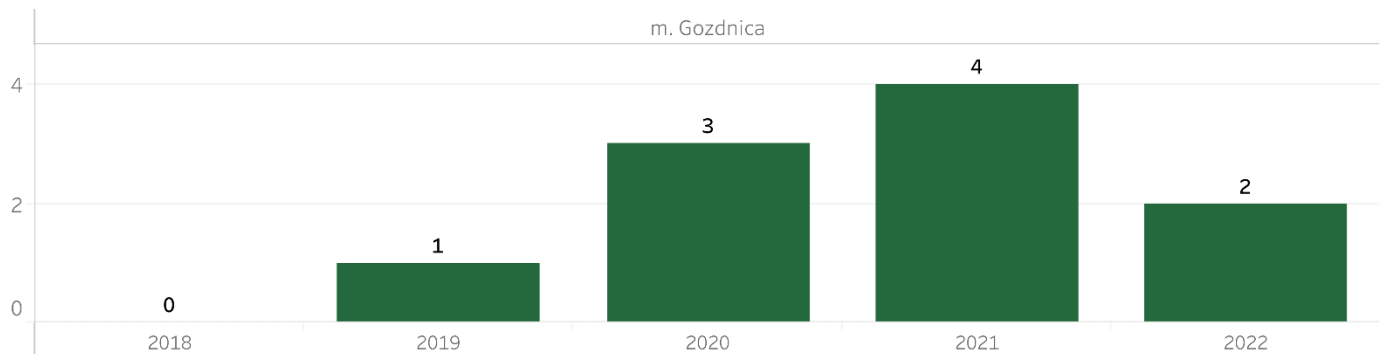
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (1)

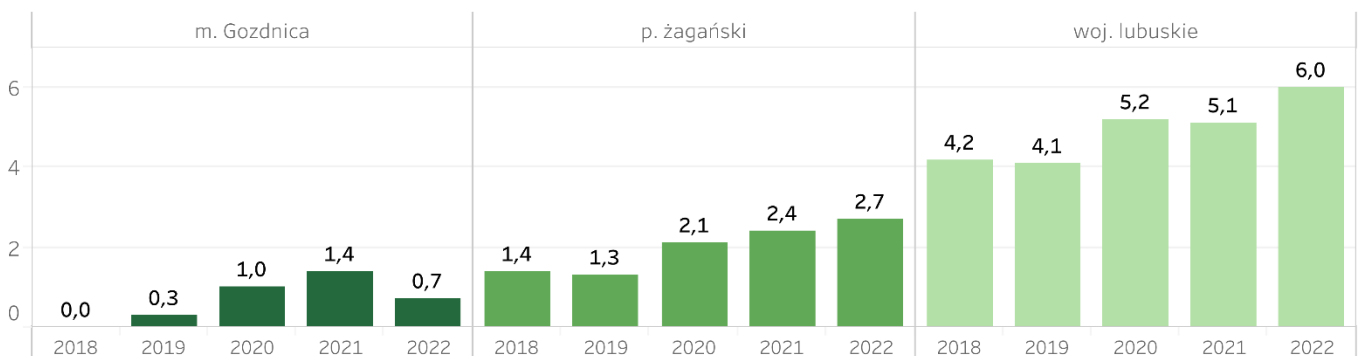
Liczba mieszkań na 1 000 ludności (1)

Mieszkania oddane do użytkowania ogółem (1)

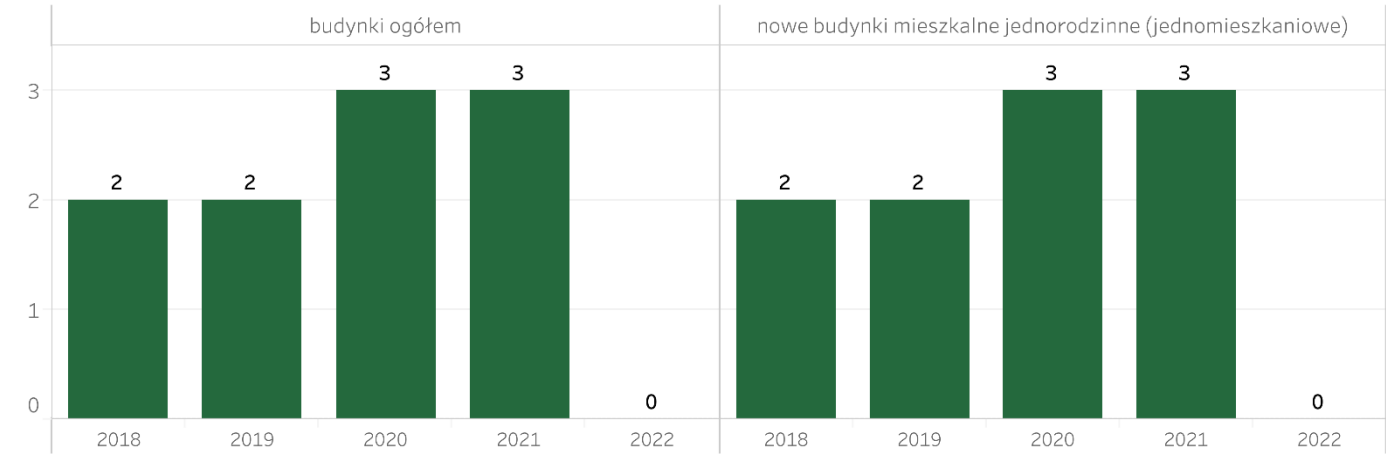
Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 mieszkańców (1)

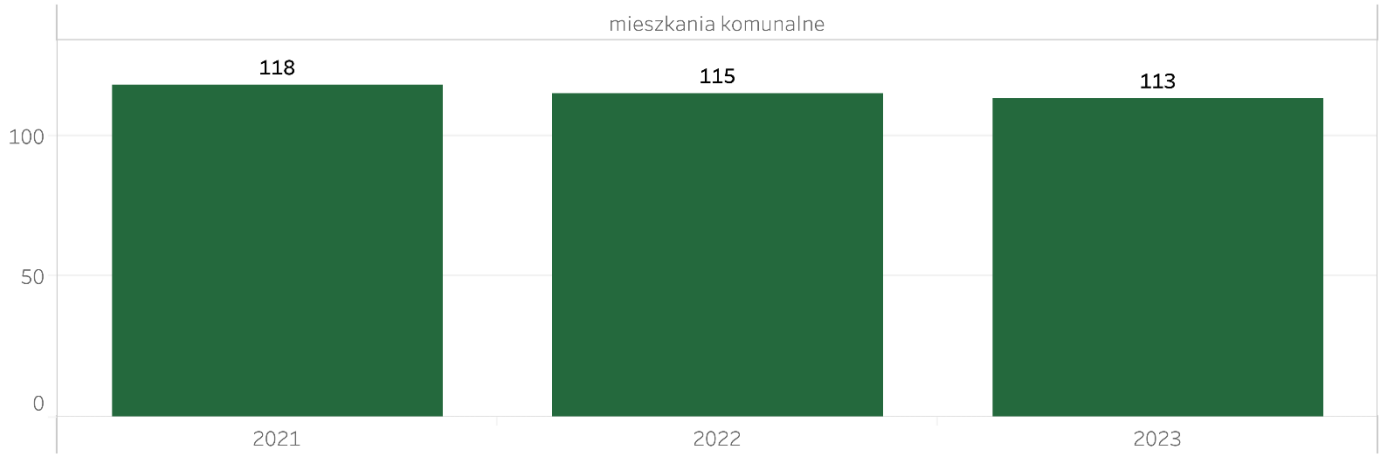
Źródło danych:
1 - GUS BDL

MIESZKALNICTWO

Wydane pozwolenia na budowę (1)

Mieszkania komunalne (2)

Źródło danych:
1 - GUS BDL
2 - dane gminy

10. Bezpieczeństwo publiczne

Nadzór nad bezpieczeństwem publicznym na terenie miasta sprawuje Komenda Powiatowa Policji w Żaganiu – najbliższy komisariat zlokalizowany jest w Iłowej. Na terenie Gozdnicy działa punkt policyjny, czynny tylko przez kilka godzin w tygodniu – brakuje całodobowego posterunku policji. Według danych policji liczba przestępstw ogółem w latach 2018-2023 była zbliżona i oscylowała wokół 40-50 incydentów na rok – w 2023 r. było to 40 przestępstw. Najwięcej stanowiły przestępstwa kryminalne oraz przeciwko mieniu.

W latach 2018-2023 na terenie miasta odnotowano łącznie 4 wypadki drogowe i 40 kolizji. W tym czasie w zdarzeniach drogowych zginęła tylko jedna osoba, a 5 zostało rannych. Przyczyną wypadków jest m.in. nietrzeźwość kierujących – w analizowanym okresie odnotowano 11 nietrzeźwych kierowców. Wykonano w tym czasie 206 kontroli stanu trzeźwości, z czego najwięcej w 2018 r. (44). Funkcjonariusze odnotowali 15 sprawców przemocy domowej, z czego najwięcej w 2021 r. (4), a liczba ofiar przemocy wyniosła łącznie 28. W latach 2018-2023 założono 39 Niebieskich Kart. Biorąc pod uwagę dane dotyczące przestępstw, zdarzeń drogowych i przemocy społecznej, nie zauważa się wzrostu przestępczości ogółem – statystyki dla poszczególnych lat są podobne. W tym czasie wzrósł natomiast wskaźnik wykrywalności przestępstw – z 61% do 71%.

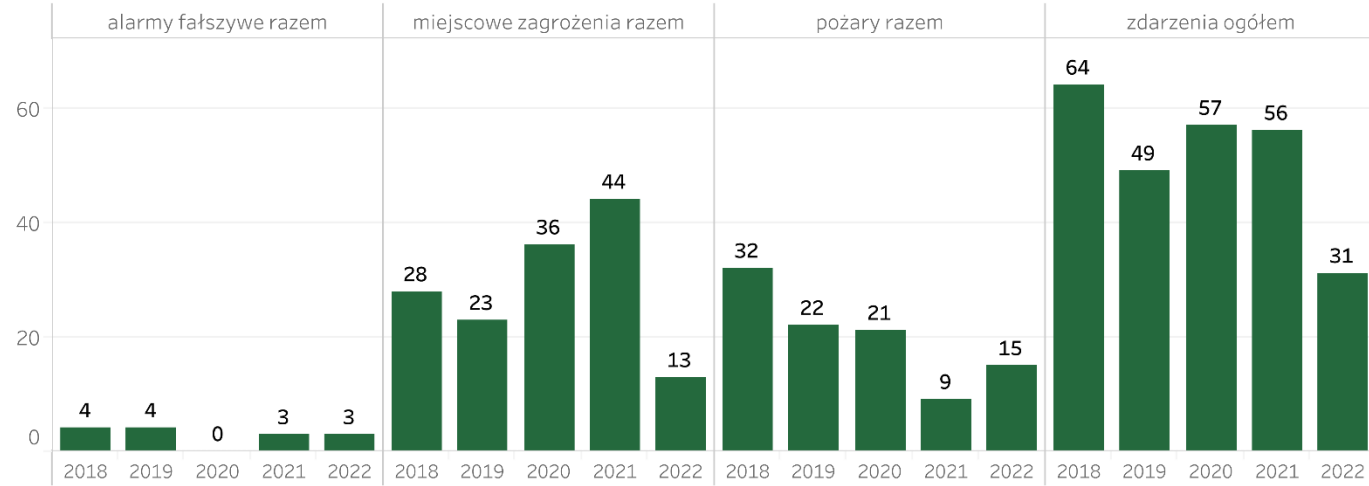
Bezpieczeństwo pożarowe na terenie miasta zapewnia Komenda Powiatowa PSP w Żaganiu oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Gozdnicy. W latach 2018-2022 liczba zdarzeń ogółem uległa zmniejszeniu o blisko połowę – w 2022 r. odnotowano 31 zdarzeń, z czego 15 stanowiły pożary, 13 miejscowe zagrożenia, a 3 alarmy fałszywe. Najwyższą liczbę miejscowych zagrożeń odnotowano w 2021 r. (44). W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, niezbędne jest wspieranie działalności OSP, w tym m.in. poprzez doposażanie jednostki w nowoczesny sprzęt.

BEZPIECZEŃSTWO

Przestępstwa według kategorii - wybrane kategorie (2)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pozostałe	89	43	96	103	83	78
Przestępstwa kryminalne	39	0	33	37	31	30
Przestępstwa przeciwko mieniu	23	23	25	22	27	21
Kradzież rzeczy	11	13	13	11	16	13
Przestępstwa gospodarcze/korupcyjne	7	3	8	11	5	7
Oszustwa	7	5	9	8	6	6
Kradzieże z włamaniem	8	8	7	6	7	6
Przestępstwa narkotykowe	4	5	7	6	2	5
Uszkodzenie rzeczy	4	2	4	3	3	2
Uszkodzenie ciała	2	1	1	0	2	2
Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu	2	0	4	4	3	2

Ochrona przeciwpożarowa (1)

Przyczyny miejscowych zagrożeń (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
Nieustalone	9	3	6	3	4
Inne	2	3	17	33	4
Nietypowe zachowania się zwierząt	11	0	10	10	2
Huragany, silne wiatry	2	5	0	2	2
Wady urządzeń ogółem, nieprawidłowa eksploatacja	2	9	1	4	1
Wady pojazdów	0	0	0	0	0
Niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu	1	1	1	1	0
Nieumyślne lub celowe działanie człowieka	0	0	1	1	0
Gwałtowne opady, burze, przybory wód	1	1	0	0	0

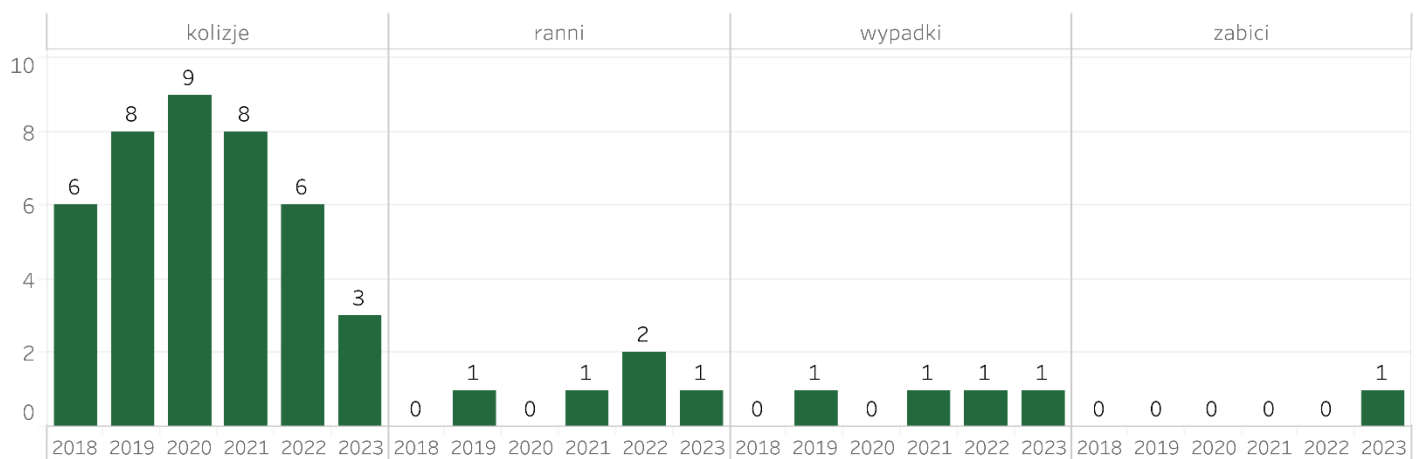
Źródło danych:

1 - GUS BDL

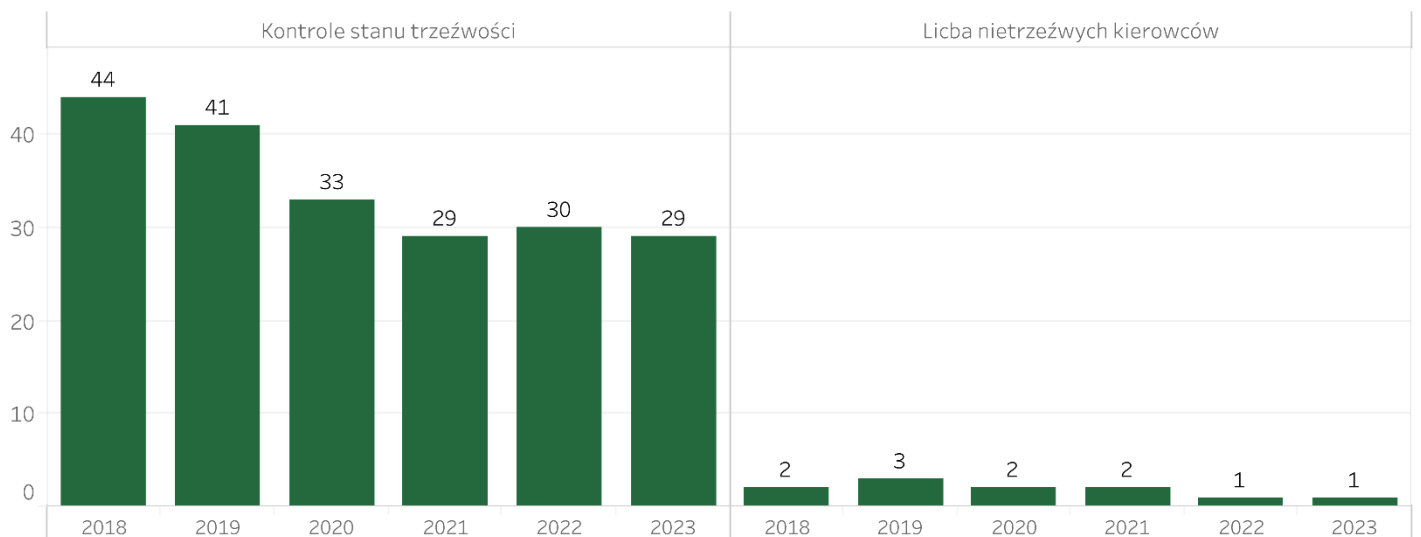
2 - dane Policji w Żaganiu

BEZPIECZEŃSTWO

Bezpieczeństwo drogowe (2)

Bezpieczeństwo drogowe - nietrzeźwi kierowcy (2)

Źródło danych:

1 - GUS BDL

2 - dane Policji w Żaganiu

Sfera gospodarcza

1. Gospodarka

W 2023 r. terenie miasta funkcjonowało 298 podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON. W porównaniu do 2018 r. ich liczba wzrosła o 20,2%. Zdecydowaną większość podmiotów stanowiły przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (95,6%). W 2023 r. w mieście działało 12 podmiotów zatrudniających 10-49 pracowników oraz jedna firma zatrudniająca 50-249 osób - GZCB SP. Z O.O. zajmująca się wydobywaniem złóż, głównie ilitów, glin i kruszyw używanych do produkcji materiałów budowlanych. W analizowanym okresie liczba podmiotów zarejestrowanych przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowywanych – wyjątek stanowił 2018 r., gdzie różnica pomiędzy nowo powstałymi podmiotami, a tymi wykreślonymi z REGON wyniosła -4.

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wyniosła 1 054 w 2022 r., a zatem o 30,1% więcej niż w 2022 r. Wskaźnik dla Miasta Gozdnicza był niższy w porównaniu do powiatu żagańskiego (1 103) i województwa lubuskiego (1 301).

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w latach 2021-2023 był wyższy niż w przypadku powiatu i województwa. Do sektora kreatywnego zalicza się działalność związaną m.in.: z produkcją artystyczną, usługami kreatywnymi, sztuką, modą, reklamą i marketingiem. Inny wskaźnik dotyczący potencjału usługowego, czyli liczby podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R PKD) w przeliczeniu na 1 000 ludności, wyniósł 44,0 – mniej niż wskaźnik dla województwa (47,7), lecz więcej niż dla powiatu (39,0).

Według danych CEIDG w 2023 r. na terenie Gozdnicy działało 69 przedsiębiorców – głównie w wieku 40-49 lat. Liczba wniosków o założenie działalności w latach 2019-2023 oscylowała wokół 20. Liczba wniosków o zakończenie działalności była bardziej zróżnicowana, w 2023 r. wyniosła 2, natomiast w 2019 r. wyniosła 13. Liczba wniosków o zawieszenie działalności w tym czasie oscylowała wokół 16.

Miasto dysponuje terenem inwestycyjnym położonym przy Bazie Lotniczej wykorzystywanej przez służby leśne, przeznaczonym pod zabudowę produkcyjną lub magazynową o powierzchni blisko 39 ha. Ponadto miasto posiada tereny inwestycyjne położone przy ul. Zgorzeleckiej i ul. Kościuszki o powierzchni kolejno 16 ha i 6 ha. Z uwagi na obecność form ochrony przyrody istnieją ograniczenia w prowadzeniu inwestycji.

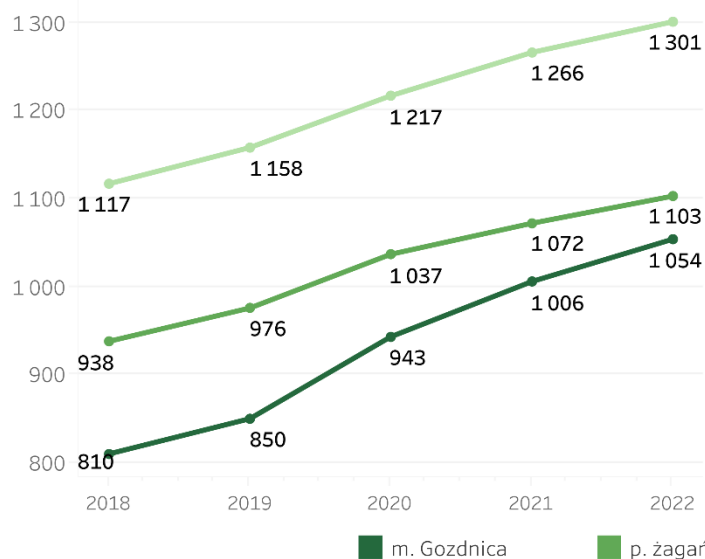
Na terenie miasta zauważa się znaczny wzrost powierzchni gruntów rolnych. Powierzchnia gruntów rolnych w 2020 r. wyniosła 825,3 ha, co stanowiło około 34,5% powierzchni miasta ogółem. Użytki

rolne stanowiły 784,5 ha – o ponad 600% więcej niż w 2010 r. (111 ha). W 2020 r. szczególnie wzrosła powierzchnia gruntów pod zasiewami – z 40,4 ha do 473,2 ha w latach 2010-2020. Liczba gospodarstw rolnych ogółem zmalała ze 122 w 2010 r. do 20 w 2020 r. – niewielkie gospodarstwa o powierzchni do 1 ha zostały włączone do większych gospodarstw.

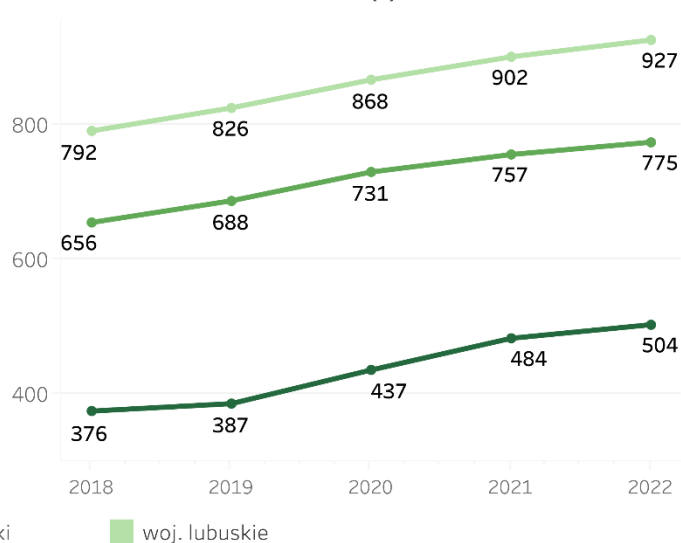
Duża część respondentów negatywnie ocenia warunki dla zakładania działalności gospodarczej na terenie miasta oraz wsparcie udzielane przedsiębiorcom przez władze miasta – wskazane aspekty źle ocenia kolejno 64,7% i 47,3%. Duży odsetek stanowią także odpowiedzi typu „ani dobrze, ani źle”, co wynika z faktu, że większość respondentów nie prowadzi własnej działalności gospodarczej, a więc osoby te nie mają wystarczającego rozeznania w prowadzeniu firmy. Wśród przedsięwzięć proponowanych przez ankietowanych, na pierwszym miejscu znalazło się stworzenie nowych miejsc pracy i pozyskanie inwestorów (36,6%). Ponadto silna gospodarka była najczęściej zaznaczana jako główny kierunek rozwoju miasta (23,5%), który władze Gozdnicy powinny rozważyć jako najkorzystniejszy.

GOSPODARKA

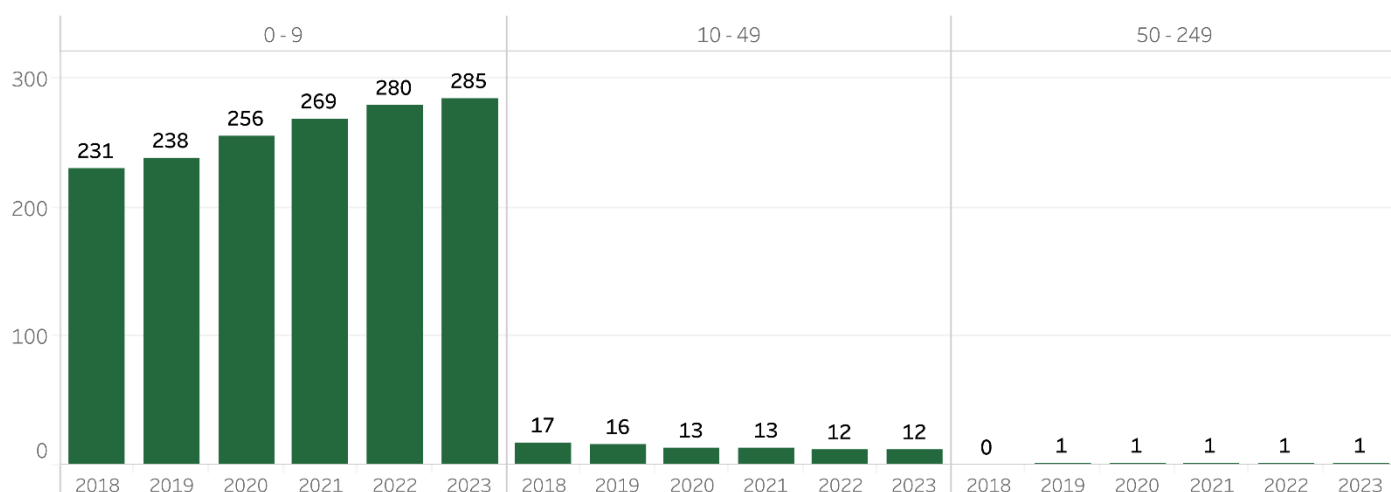
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności (1)

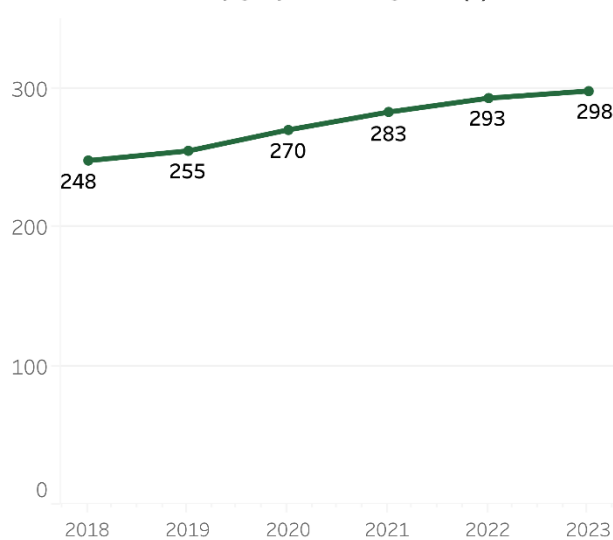
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności (1)

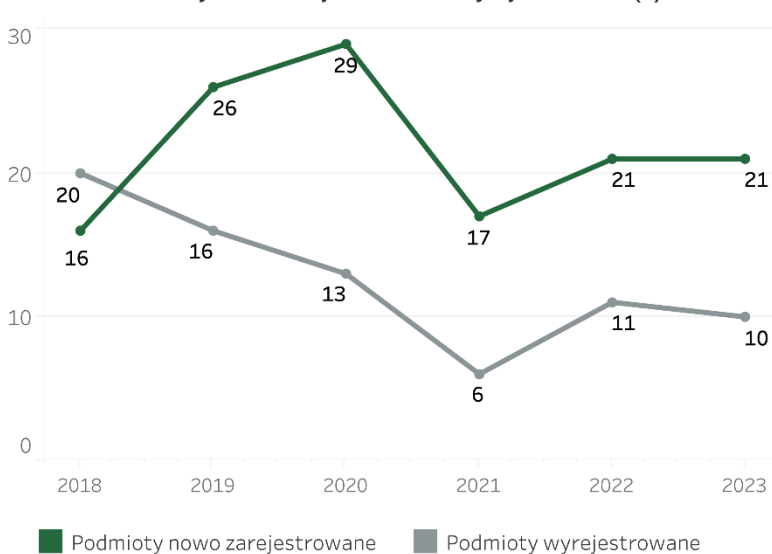
Podmioty według klas wielkości (1)

Podmioty gospodarcze ogółem (1)

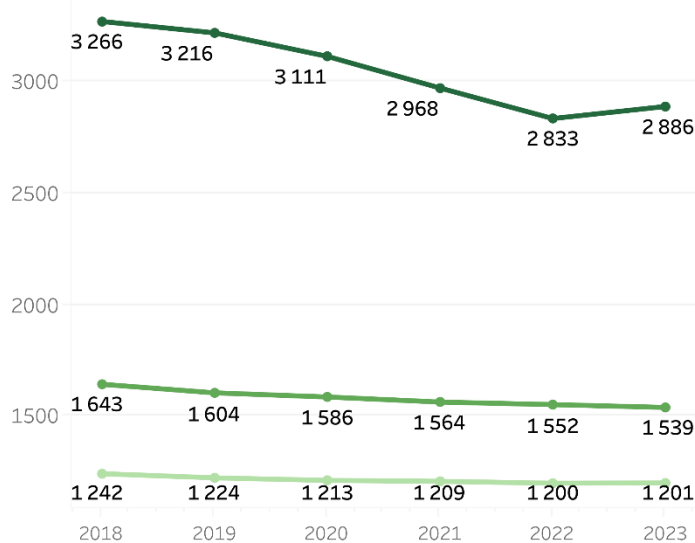
Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane (1)

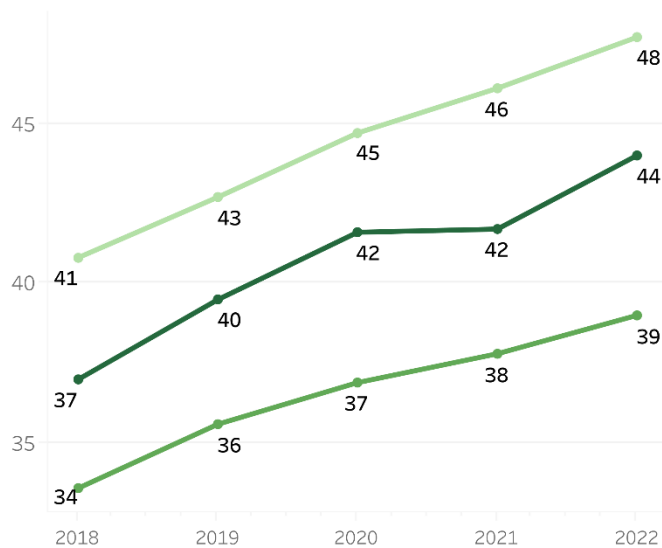
Źródło danych:
1 - GUS BDL

GOSPODARKA

Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów (1)

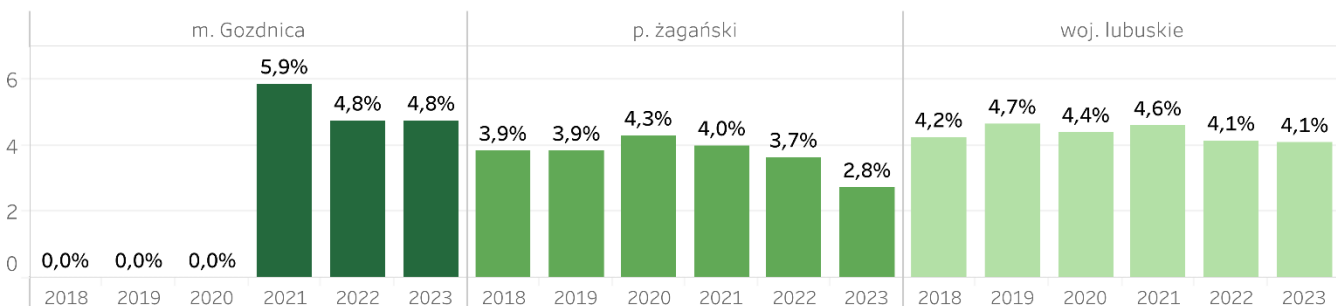

Podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1 000 ludności (1)

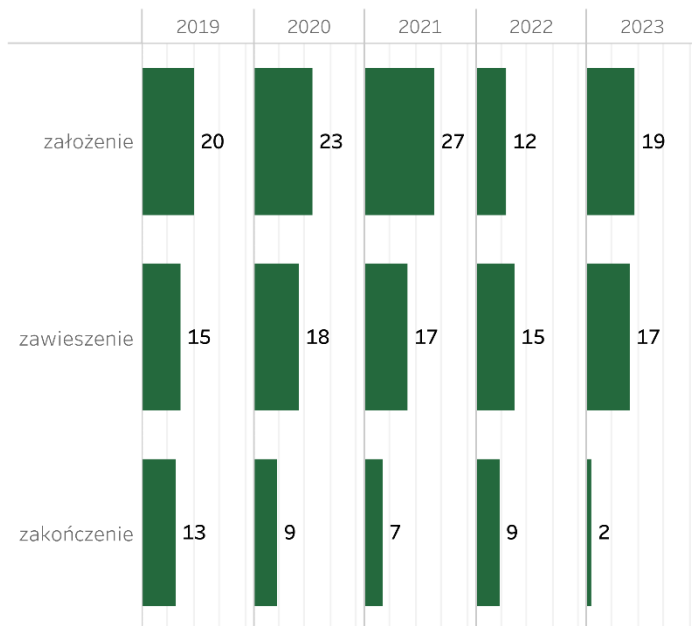

m. Gozdnica p. żagański woj. lubuskie

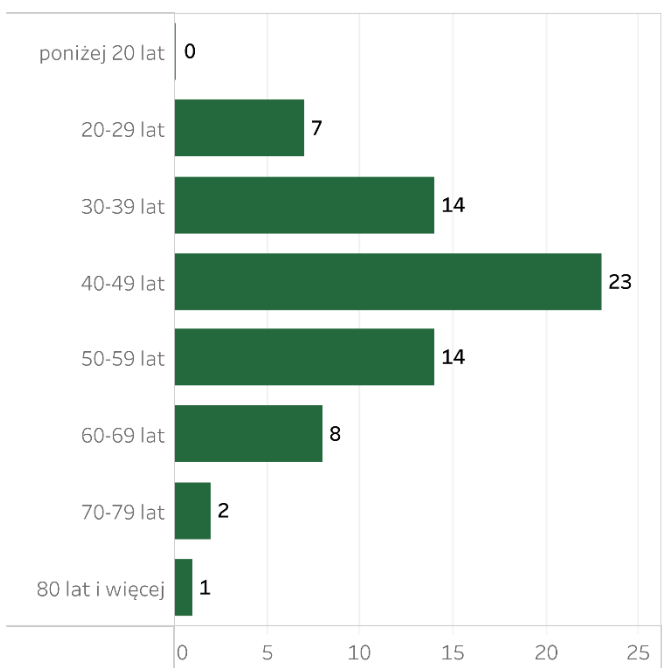
Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego (sekcja J dział 59, dział 60, sekcja M dział 71, dział 73, dział 74, sekcja R dział 90) w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (1)

Wnioski zrealizowane w CEIDG (2)

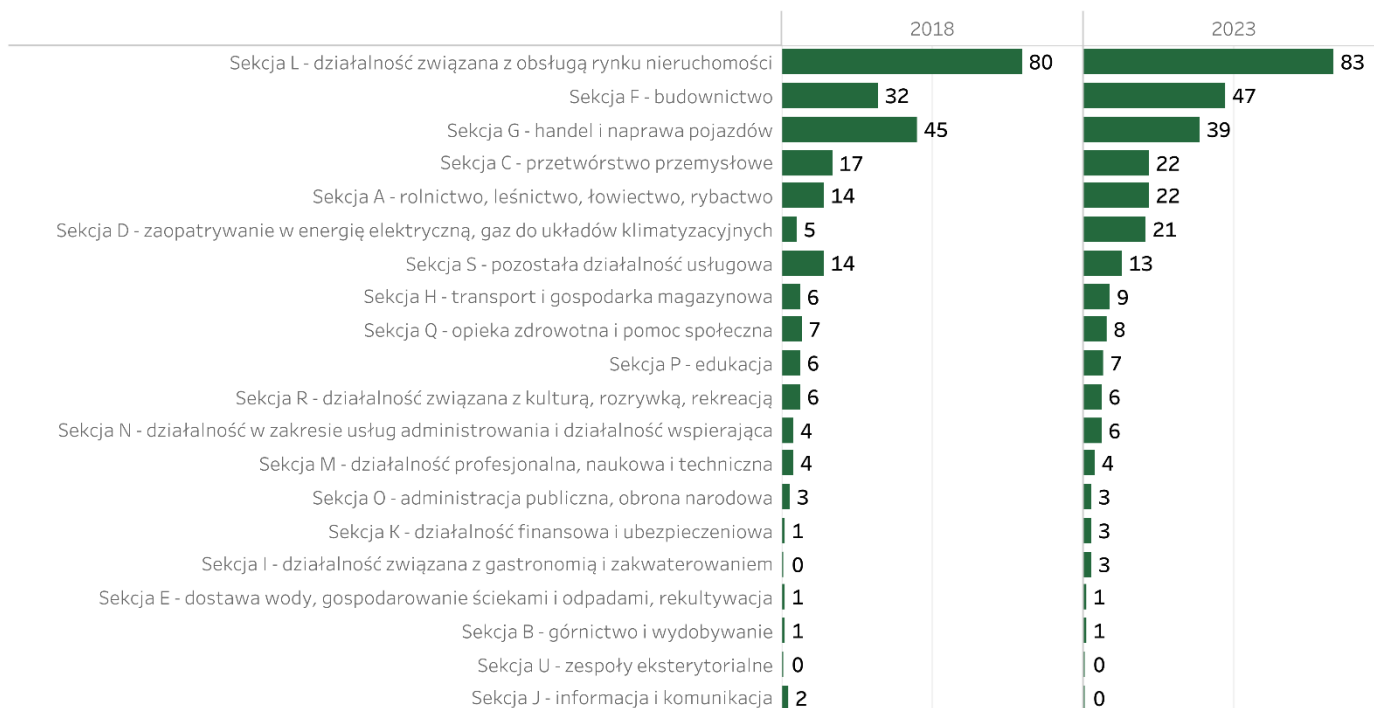
Struktura wiekowa przedsiębiorców w 2023 r. (2)

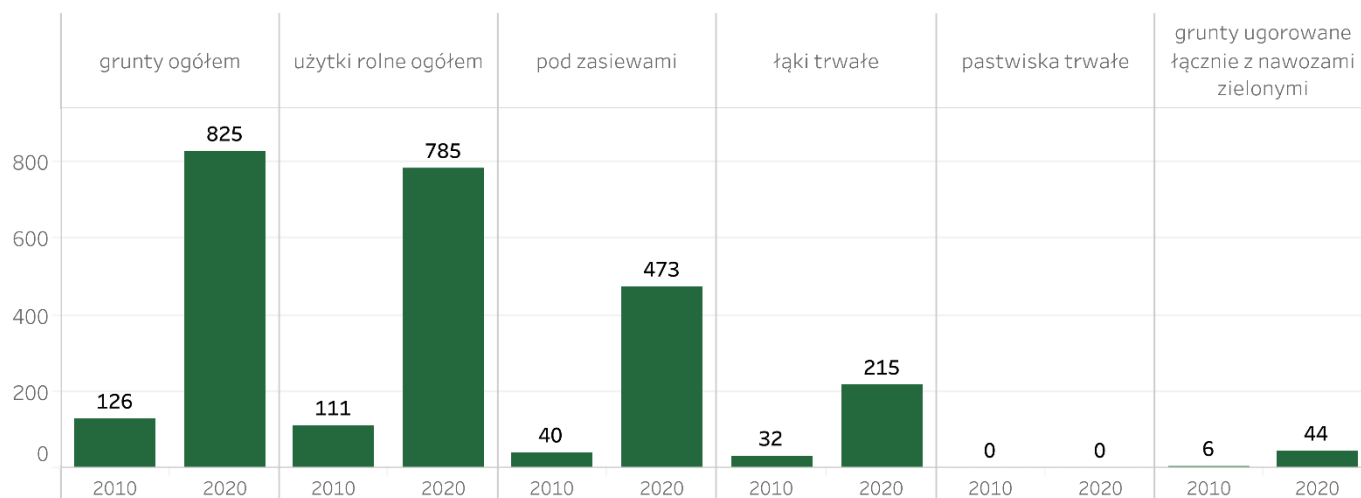
Źródło danych:
1 - GUS BDL
2 - CEIDG

GOSPODARKA

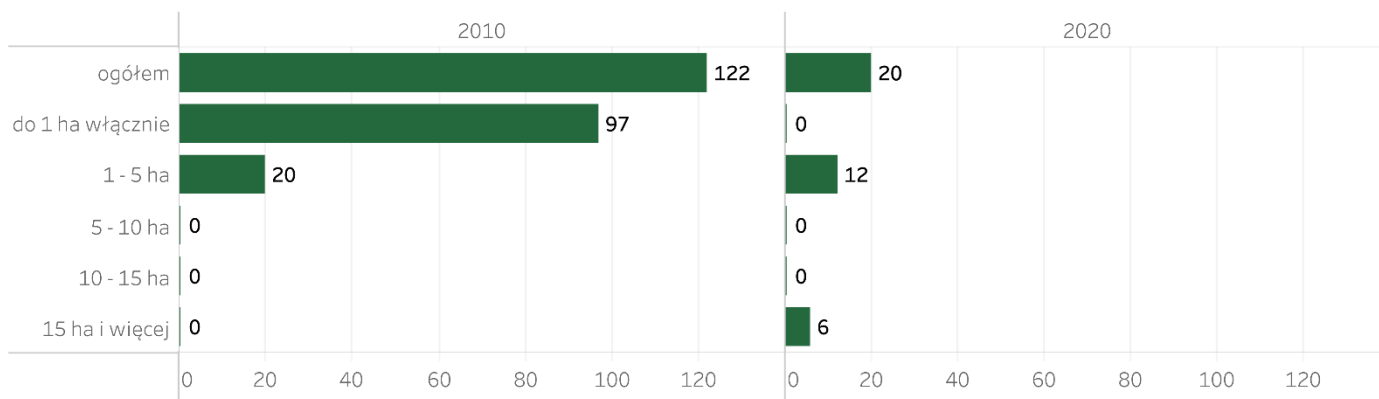
Podmioty wpisane do REGON według sekcji PKD 2007 (1)

Struktura gruntów w rolnictwie - w ha (1)

Liczba gospodarstw rolnych według wielkości (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

2. Rynek pracy

Według danych GUS w latach 2017-2021 liczba pracujących zmalała o 21,6% do poziomu 298, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wynosiło 106 – mniej niż w wskaźnik dla powiatu (143) i województwa (239). Należy zaznaczyć, że dane te nie obejmują jednak pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych oraz w podmiotach zatrudniających mniej niż 10 pracowników.

W 2022 r. GUS zmienił metodologię liczenia pracujących – od tego momentu dane nie uwzględniają jedynie pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Według nowszej metodologii, w 2022 r. na terenie miasta pracowało 697 osób, a w 2023 r. było to 727 osób – o 4,3% więcej w porównaniu do roku poprzedniego. Większość pracujących stanowili mężczyźni – 55,8% w 2023 r. Według danych z 2021 r. poza terenem Gozdnicy, głównym miejscem pracy dla mieszkańców były okoliczne gminy takie jak Gmina Iłowa, Miasto Żagań, Miasto Żary i Gmina Węglińiec, do których dojeżdżało kolejno 53, 39, 24 i 23 osoby. Łącznie do innych gmin dojeżdżało 237 osób²⁰. Ponadto część mieszkańców Gozdnicy pracuje za granicą, głównie w Niemczech.

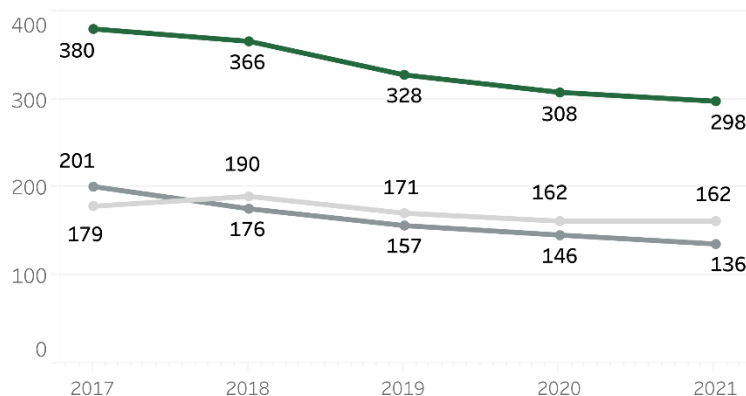
W 2023 r. na terenie miasta zarejestrowało się 18 bezrobotnych – o 72% mniej niż w 2018 r. W okresie 2018-2023 wśród bezrobotnych przeważały kobiety – w 2023 r. stanowiły 66,7% bezrobotnych. Wyjątek stanowił 2021 r., gdzie więcej mężczyzn niż kobiet pozostawało bezrobotnych. Na przestrzeni analizowanych lat największą część bezrobotnych stanowili długotrwale bezrobotni oraz ci w wieku powyżej 50 lat. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 1,6%, był zatem niższy w porównaniu do powiatu żagańskiego (2,6%) i w stosunku do województwa lubuskiego (2,7%). Należy jednak mieć na uwadze, że dane dotyczą wyłącznie zarejestrowanych bezrobotnych.

Wśród aspektów związanych z rynkiem pracy respondenci najgorzej oceniają możliwość znalezienia satysfakcjonującej pracy oraz samą dostępność miejsc pracy – źle oceniło to kolejno 77,8% i 72,5%. Także wysokość zarobków była źle oceniana – 63,3%. Co ważne 50,7% ankietowanych pracuje poza Gozdnicą – na terenie miasta pracowało zaledwie 26,1% respondentów. Należy podkreślić, że bezrobocie i brak miejsc pracy było drugą najczęściej wskazywaną wadą miasta (21,4%).

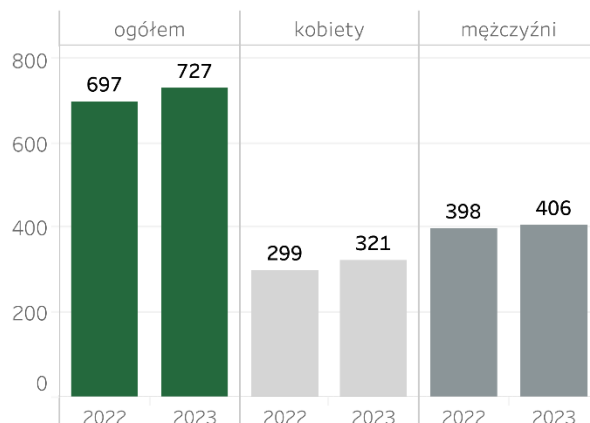
²⁰ Dane nie obejmują przepływów poniżej 3 osób.

RYNEK PRACY

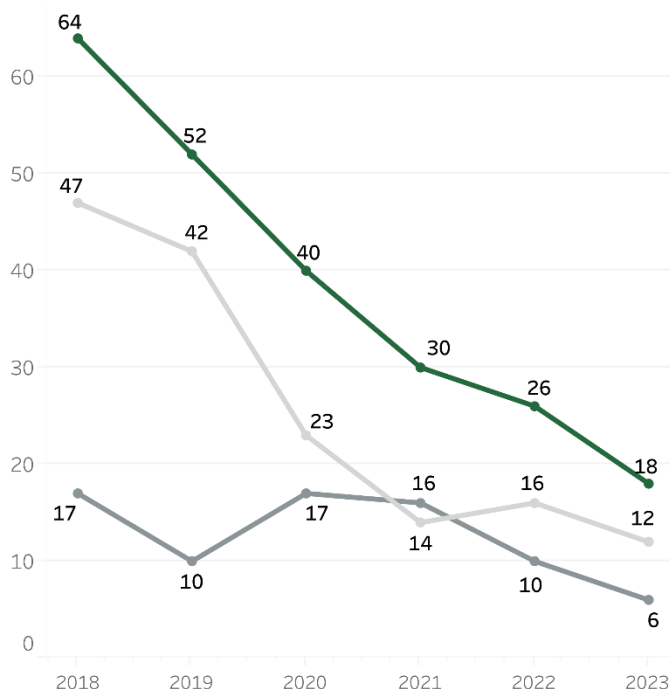
Pracujący według płci - dane do 2021 r. (1)

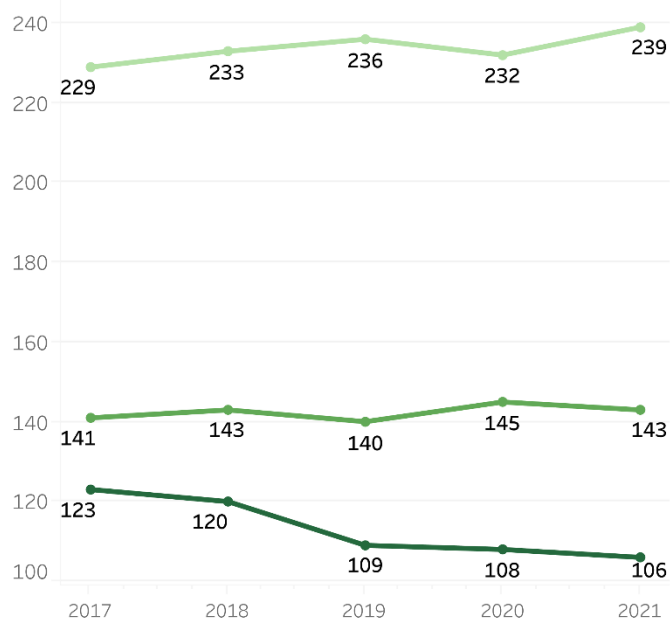
Pracujący według płci - dane za 2022-2023 (1)

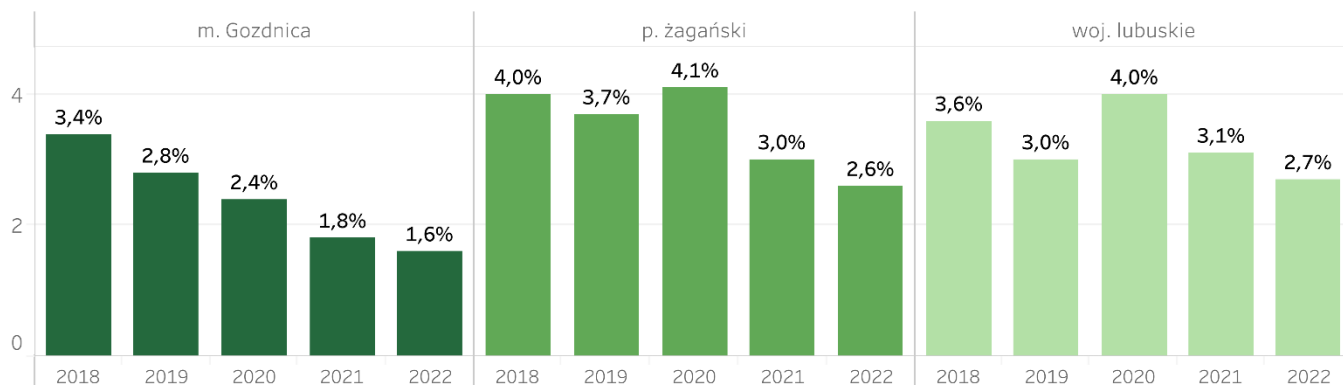
Bezrobotni według płci (1)

Pracujący na 1 000 ludności - dane do 2021 r. (1)

Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

3. Finanse samorządowe

W latach 2018-2019 odnotowano deficyt budżetowy – wydatki przewyższały dochody. W 2022 r. dochody budżetowe osiągnęły 21,8 mln zł, a wydatki 21,3 mln zł – nadwyżka budżetowa osiągnęła 0,5 mln zł. Głównym źródłem dochodów budżetu były dochody własne, stanowiące 45,0% w 2022 r. Na drugim miejscu uplasowały się dotacje (40,4% dochodów), a na trzecim subwencja (14,6%).

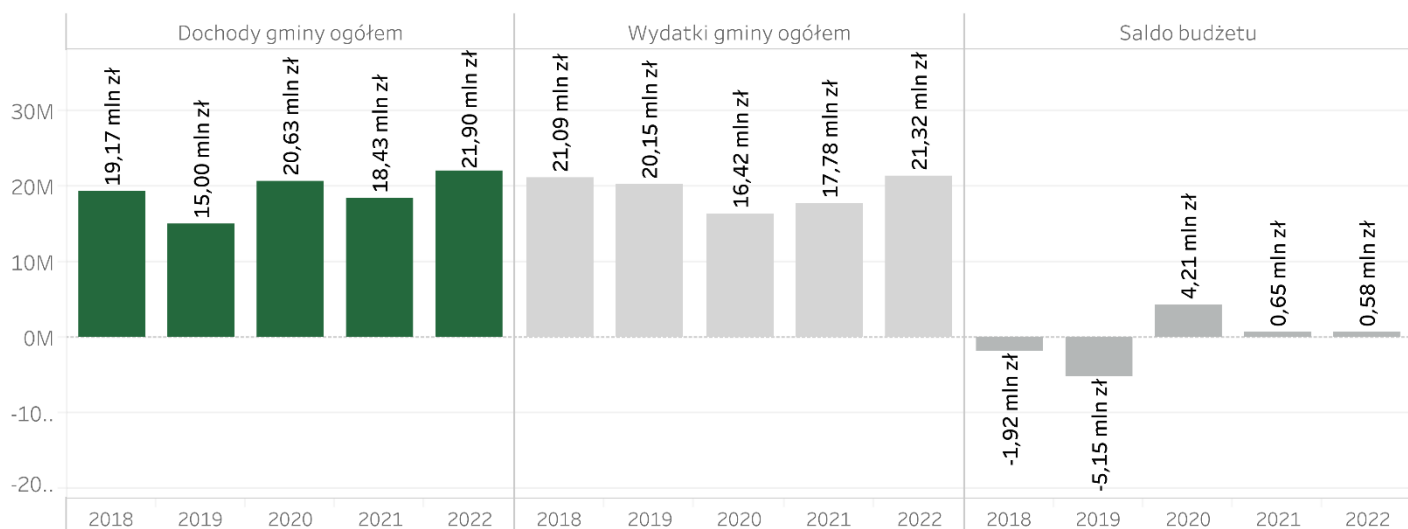
Wśród dochodów własnych najwięcej stanowił podatek dochodowy od osób fizycznych (4,6 mln zł w 2022 r.) oraz podatek od nieruchomości (2,2 mln zł). Podatki te stanowiły kolejno 46,9% i 22,9% dochodów własnych ogółem. Głównymi wydatkami w 2022 r. były te przeznaczone na rodzinę (5,5 mln zł), oświatę i wychowanie (3,7 mln zł) oraz gospodarkę komunalną (2,0 mln zł), które stanowiły kolejno 26,2%, 16,9% i 9,8% wydatków ogółem.

Dochody miasta na 1 mieszkańca wzrosły w analizowanym okresie o 11,0% do poziomu 7 630,57 zł. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach miasta ogółem był mocno zróżnicowany w latach 2018-2022, z czego najwyższy poziom osiągnął w 2018 r. (44,1%), a najniższy w 2020 r. (7,2%), gdy wystąpiła pandemia COVID-19.

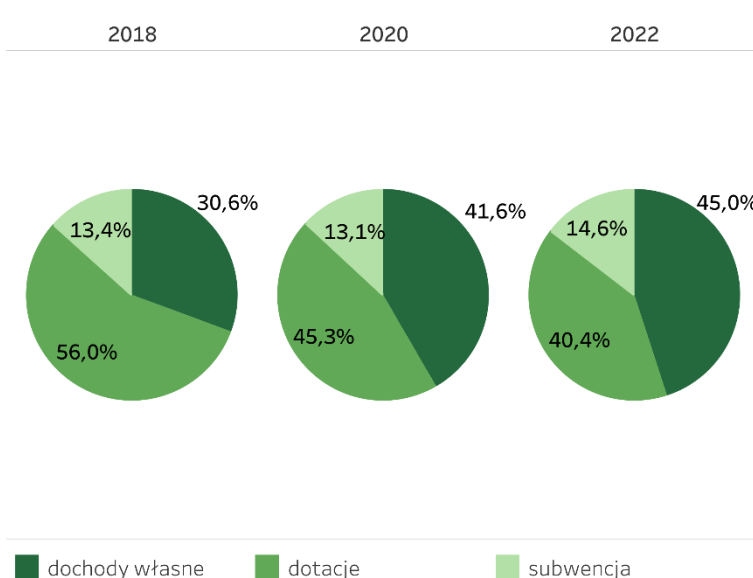
Jednym ze wskaźników finansowych jest wskaźnik G, który decyduje o tym, czy samorząd musi wpłacić część równoważącą subwencji ogólnej do budżetu państwa, czy sam korzysta z tej pomocy. Wskaźnik oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (np. z podatku od nieruchomości, PIT) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Jeżeli wskaźnik przekracza 150% średniego dochodu podatkowego dla wszystkich gmin w Polsce, to jednostka musi oddać część swojego dochodu. Wskaźnik G dla Miasta Gozdnicza w 2023 r. wyniósł 1 555,65 zł, co stanowiło 69,2% wskaźnika krajowego, a więc gmina korzysta z tzw. subwencji równoważącej.

FINANSE

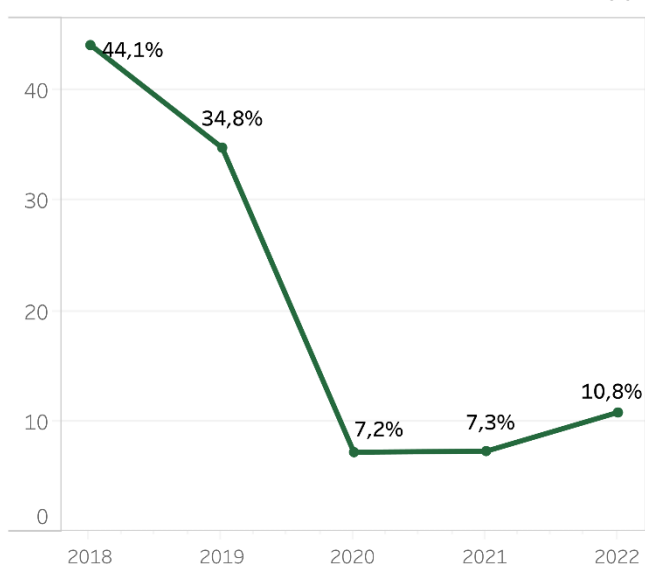
Dochody i wydatki gminy (1)

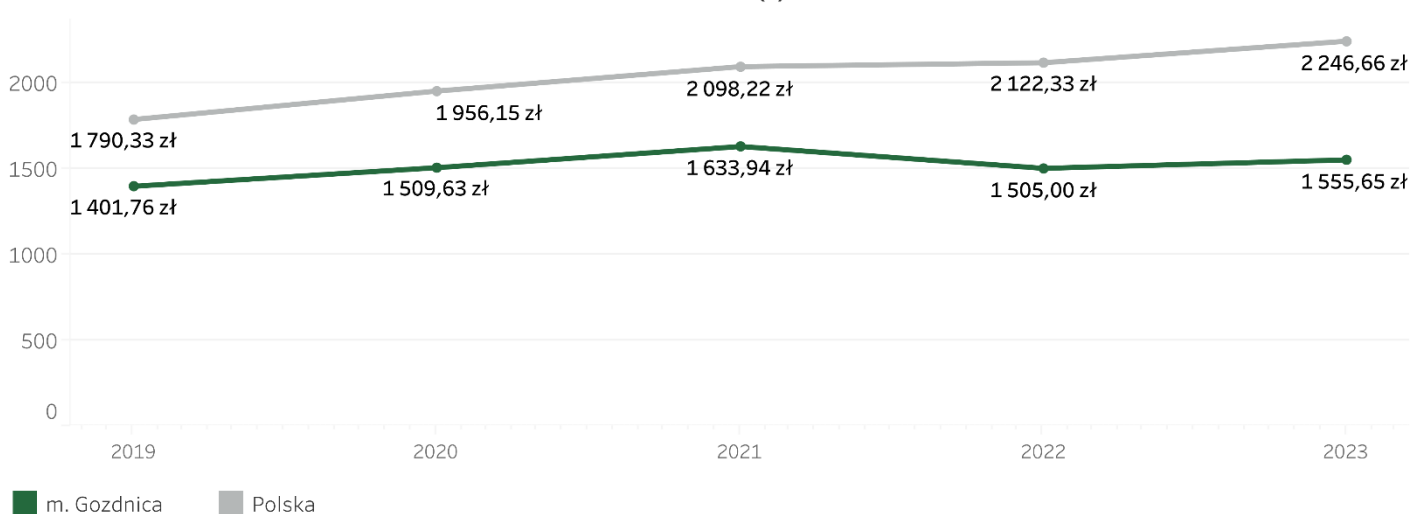
Źródła dochodów gminy (1)

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (1)

Wskaźnik G (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

FINANSE

Główne dochody gminy (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
podatek dochodowy od osób fizycznych	2,11 mln zł	2,30 mln zł	1,82 mln zł	2,00 mln zł	4,62 mln zł
podatek od nieruchomości	2,24 mln zł	2,20 mln zł	2,03 mln zł	2,24 mln zł	2,26 mln zł
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych na podstawie odrębnych ustaw	0,41 mln zł	0,50 mln zł	0,70 mln zł	0,79 mln zł	0,90 mln zł
dochody z majątku	0,54 mln zł	0,73 mln zł	0,92 mln zł	0,95 mln zł	0,87 mln zł
podatek od czynności cywilnoprawnych	0,05 mln zł	0,07 mln zł	0,08 mln zł	0,10 mln zł	0,15 mln zł
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,04 mln zł	0,06 mln zł	0,13 mln zł	0,05 mln zł	0,15 mln zł
wpływy z usług	0,08 mln zł	0,06 mln zł	0,06 mln zł	0,09 mln zł	0,12 mln zł
podatek dochodowy od osób prawnych	0,01 mln zł	0,07 mln zł	0,06 mln zł	0,02 mln zł	0,08 mln zł
dochody podatkowe - podatek rolny	0,03 mln zł	0,03 mln zł	0,03 mln zł	0,03 mln zł	0,03 mln zł

Główne wydatki gminy (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
Dział 855 - Rodzina	3,46 mln zł	4,53 mln zł	5,90 mln zł	6,37 mln zł	5,59 mln zł
Dział 801 - Oświata i wychowanie	2,93 mln zł	2,81 mln zł	3,15 mln zł	3,18 mln zł	3,70 mln zł
Dział 852 - Pomoc społeczna	1,54 mln zł	1,66 mln zł	1,88 mln zł	1,93 mln zł	2,41 mln zł
Dział 750 - Administracja publiczna	1,41 mln zł	1,38 mln zł	1,40 mln zł	2,17 mln zł	2,22 mln zł
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	9,95 mln zł	7,55 mln zł	1,18 mln zł	1,29 mln zł	2,08 mln zł
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,18 mln zł	0,30 mln zł	1,99 mln zł
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,35 mln zł	0,45 mln zł	0,47 mln zł	0,66 mln zł	1,77 mln zł
Dział 600 - Transport i łączność	0,02 mln zł	0,50 mln zł	0,92 mln zł	0,59 mln zł	0,23 mln zł
Dział 926 - Kultura fizyczna	0,17 mln zł	0,05 mln zł	0,14 mln zł	0,06 mln zł	0,11 mln zł
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,10 mln zł	0,08 mln zł	0,07 mln zł	0,06 mln zł	0,11 mln zł
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł	0,00 mln zł

Źródło danych:
1 - GUS BDL

Sfera przestrzenno-środowiskowa

1. Środowisko naturalne i infrastruktura techniczna

Miasto Gozdnicza położone jest w makroregionie Niziny Śląsko-Łużyckiej, w mezoregionie Bory Dolnośląskie. W krajobrazie Gozdnicy dominują tereny leśne, stanowiące 67% powierzchni miasta w 2022 r. – znacznie więcej niż wskaźnik dla powiatu żagańskiego (46,7%) i województwa lubuskiego (49,4%). Nadzór nad lasami sprawuje Nadleśnictwo Wymiarki. W drzewostanie dominuje sosna, a rzadziej występującym gatunkiem jest dąb, brzoza, buk, jodła i świerk.

Około 57,6% powierzchni miasta pokryte jest formami ochrony przyrody (dane nie dotyczą obszarów Natura 2000) – więcej niż wskaźnik dla powiatu (25,0%) i województwa (37,5%). Wśród form ochrony przyrody występującymi na terenie Gozdnicy znajduje się:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Bory Dolnośląskie – obejmuje ochroną jeden z największych kompleksów leśnych w kraju, który stanowi siedlisko dla wielu cennych gatunków flory i fauny,
- Natura 2000 obszary ptasie „Bory Dolnośląskie” – celem jest ochrona rzadkich gatunków ptaków m.in.: głuszca, bielika, bociana czarnego,
- Natura 2000 obszary siedliskowe „Przygiełkowiska koło Gozdnicy” i „Wilki nad Nysą” – ochrona obejmuje m.in. obszary torfowiskowe i wodno-błotne,
- Użytek ekologiczny Tokowisko – celem ochrony jest odnowienie populacji wrzośca bagiennego i bagna zwyczajnego

W pobliżu gminy znajduje się ponadto:

- Rezerwat Przygiełkowe Moczary – celem ochrony jest zachowanie zbiorowisk bagiennych i torfowiskowych, w tym cennych gatunków roślin, położony na południe od Gozdnicy,
- Rezerwat Żurawie Bagno – celem ochrony jest zachowanie ekosystemu torfowiska pojeziernego wraz z florą i fauną, położony na zachód od Gozdnicy.

Na terenie Gminy Gozdnicza i Gminy Iłowa położony jest również historyczny rezerwat przyrody Gaj Klementyny, cechujący się wysokimi walorami przyrodniczymi w postaci nagromadzenia w tym miejscu wielu Pomników Przyrody (Dąb Guzowaty, Dąb Elegancik, Grab przy Kamienisku, Grab z Jamą, Buk Miłości, Olsza przy Łące). Rezerwat wymaga jednak przeprowadzenia prac rewitalizacyjnych, dzięki którym mógłby zostać wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO, np. na wzór Parku Mużakowskiego.

Według *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubuskim* za 2023 r., na terenie Gozdnicy nie odnotowano przekroczeń emisji poszczególnych substancji, co wskazuje na stosunkowo dobrą jakość

powietrza. Na jakość powietrza wpływa m.in. niska emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych paliwami niskiej jakości i przy użyciu przestarzałych kotłów grzewczych.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego wskazano, że na terenie miasta występują eksploatowane złoża surowców ilastych, piasków i żwirów wykorzystywanych do produkcji ceramiki. Ponadto na tym obszarze występują perspektywiczne złoża węgla brunatnego.

W 2022 r. z terenu Miasta Gozdnicza zebrano 697,9 t odpadów ogółem, z czego 590 t stanowiły odpady z gospodarstw domowych. W porównaniu do 2018 r. zebrano o 18,2% odpadów komunalnych mniej. Zebrane odpady trafiają do Łużyckiego Centrum Recyklingu Sp. z o.o. w Marszowie. Odsetek odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych wyniósł 28,8% - o 13,1 pp. więcej niż w 2018 r. Mimo to nadal było to mniej niż odsetek odnotowany w powiecie (34,9%) i województwie (38,8%). Liczba zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła w 2022 r. około 211 kg – więcej niż wskaźnik dla powiatu (195 kg) oraz województwa (209 kg).

Biorąc pod uwagę dane GUS, długość sieci wodociągowej na terenie miasta wyniosła 13,8 km w 2022 r., a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych 351. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej wyniósł 98,6%, a zatem korzystali z niej niemal wszyscy mieszkańcy. Zużycie wody z wodociągów na jednego korzystającego było stosunkowo niskie i wyniosło 26,0 m³ w 2022 r. – mniej niż w powiecie (30,8 m³) oraz województwie (34,4 m³).

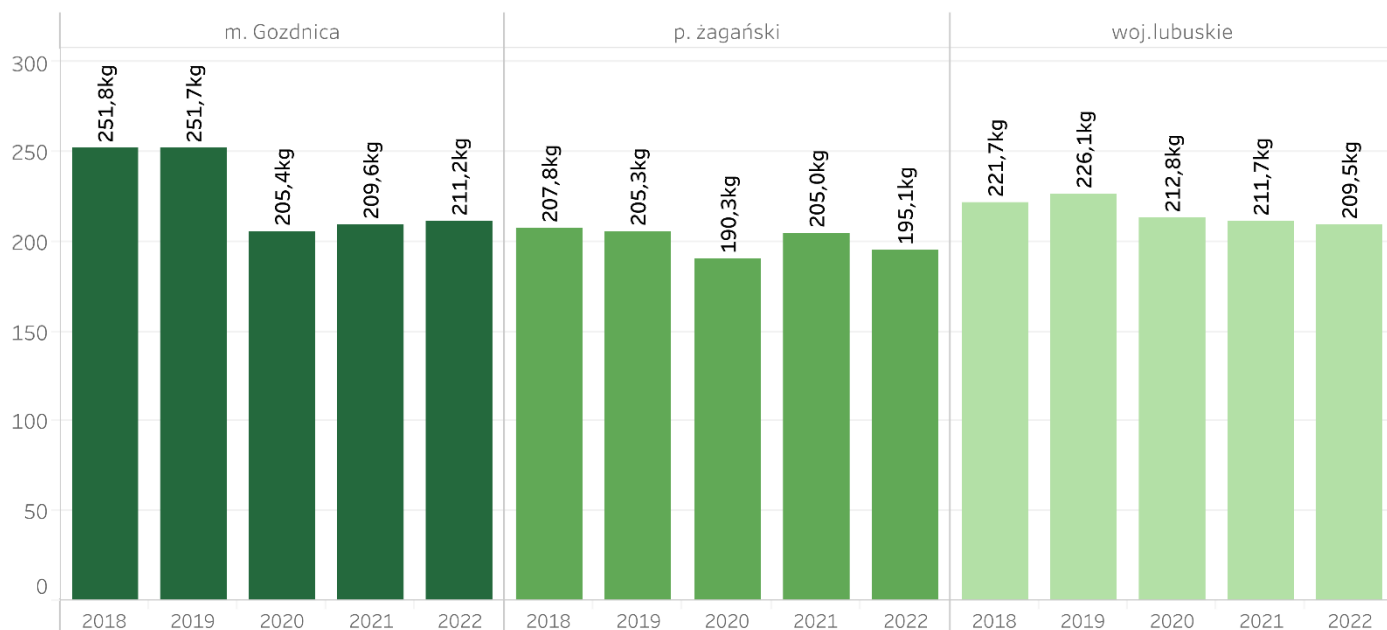
Zaopatrywaniem w wodę i odprowadzaniem ścieków zajmuje się Gozdnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2022 r. wyniosła 13,2 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych 338. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 84,0%.

Na terenie gminy istnieje także sieć gazowa, z której w 2022 r. korzystało 34,0% mieszkańców miasta. Stopień korzystania z sieci gazowej był znacznie niższy niż w powiecie (62,3%) i województwie (56,5%). Długość czynnej sieci gazowej wyniosła ok. 14 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych 129.

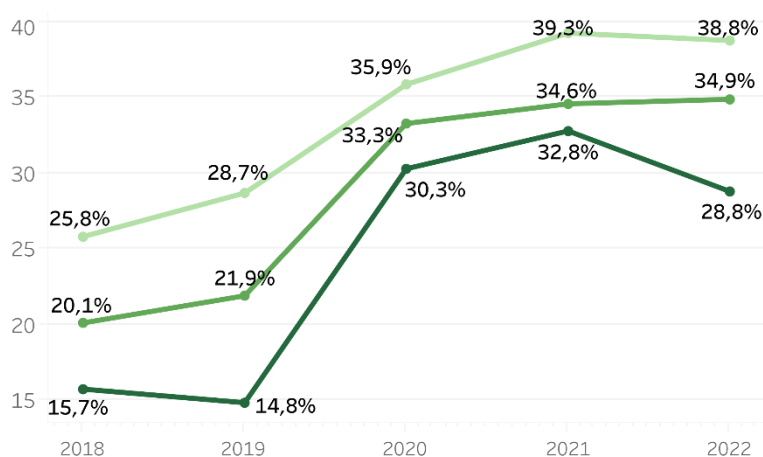
Wśród aspektów związanych ze środowiskiem, respondenci najlepiej ocenili dostępność przyrody w otoczeniu (54,1% pozytywnych wskazań) oraz odbiór odpadów komunalnych (58,9%). Ogólny stan środowiska dobrze ocenia 42,5% ankietowanych, a zabezpieczenie gminy przed hałasem – 45,4%. Gorzej ocenianymi aspektami była czystość miejsc publicznych i jakość powietrza – źle oceniło to kolejno 44,9% i 39,6% respondentów. Warto podkreślić, że środowisko przyrodnicze było najczęściej wskazywaną mocną stroną miasta (38,0%).

ŚRODOWISKO

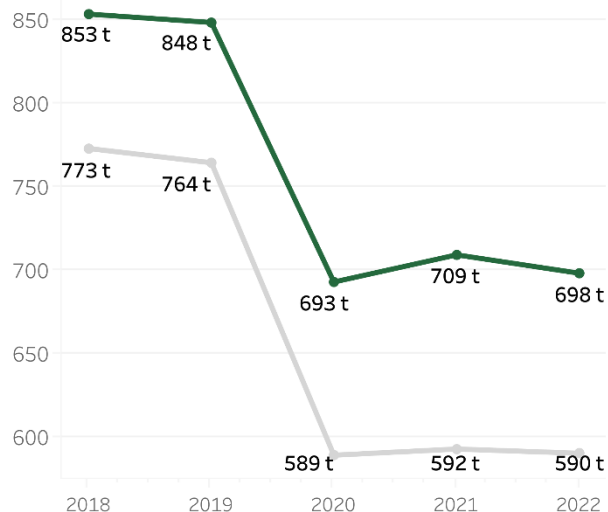
Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca (1)

Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów (1)

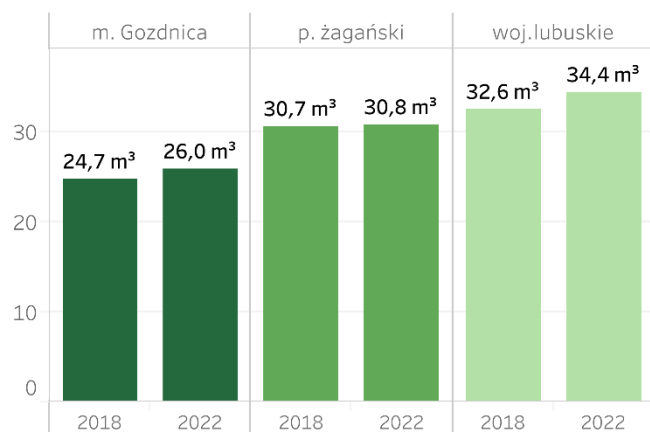

Odpady zebrane ogółem na terenie gminy (2)

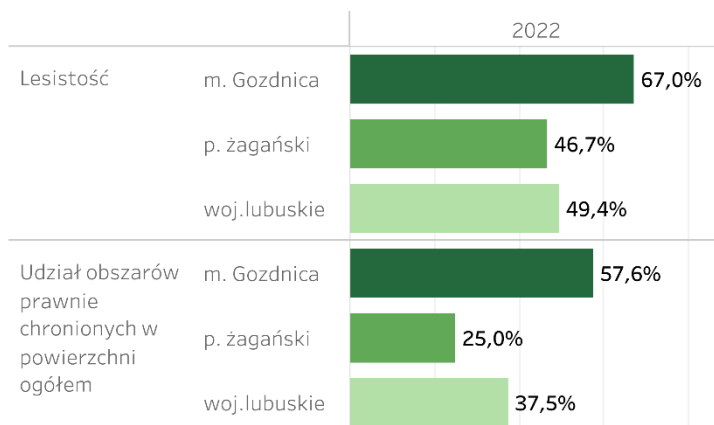

■ m. Gozdnicza ■ p. żagański ■ woj. lubuskie

Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego (1)

Lesistość i udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem w 2022 r. (1)

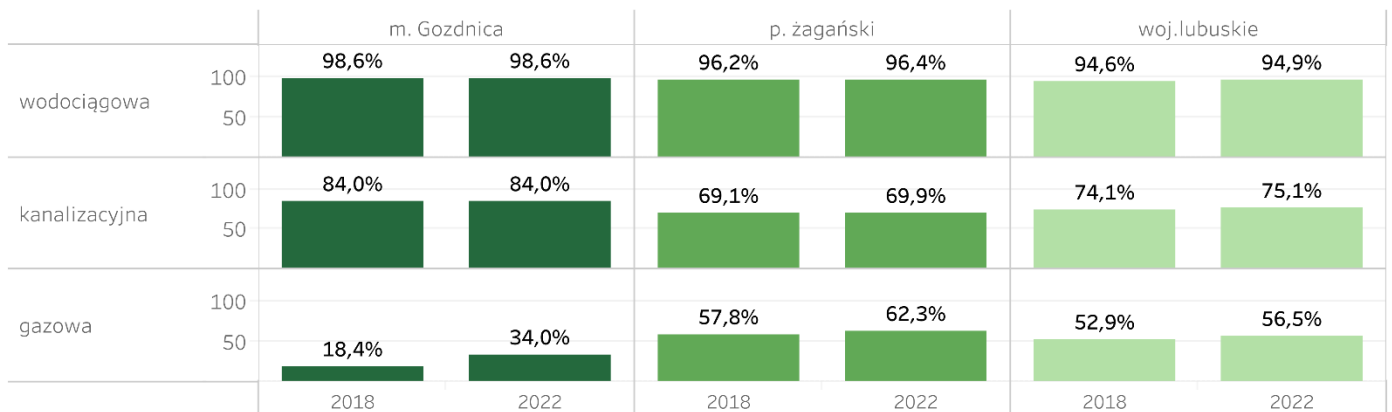
Źródło danych:

1 - GUS BDL

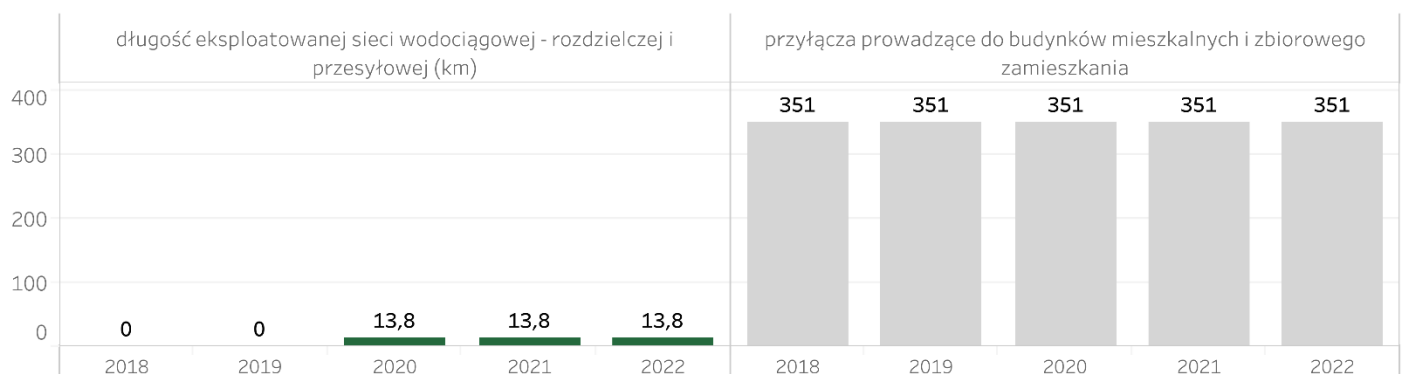
2 - raport o stanie gminy

ŚRODOWISKO

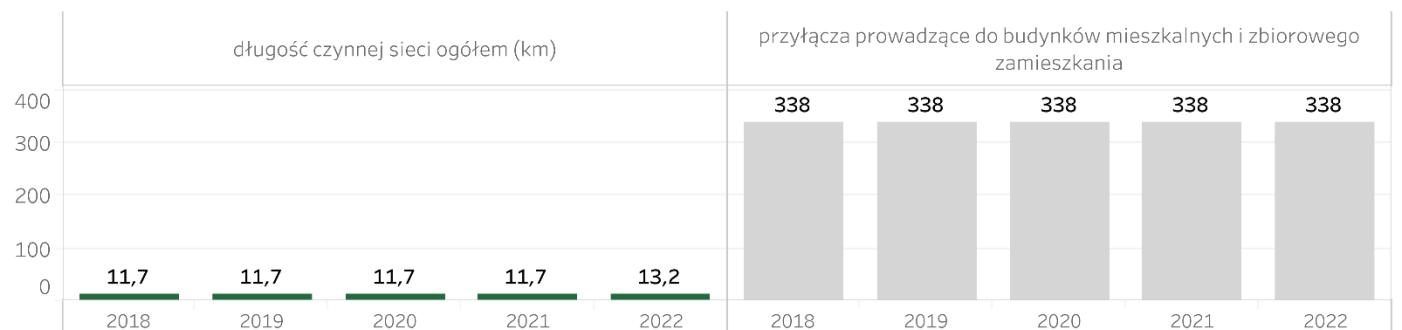
Udział ludności korzystającej z sieci (1)

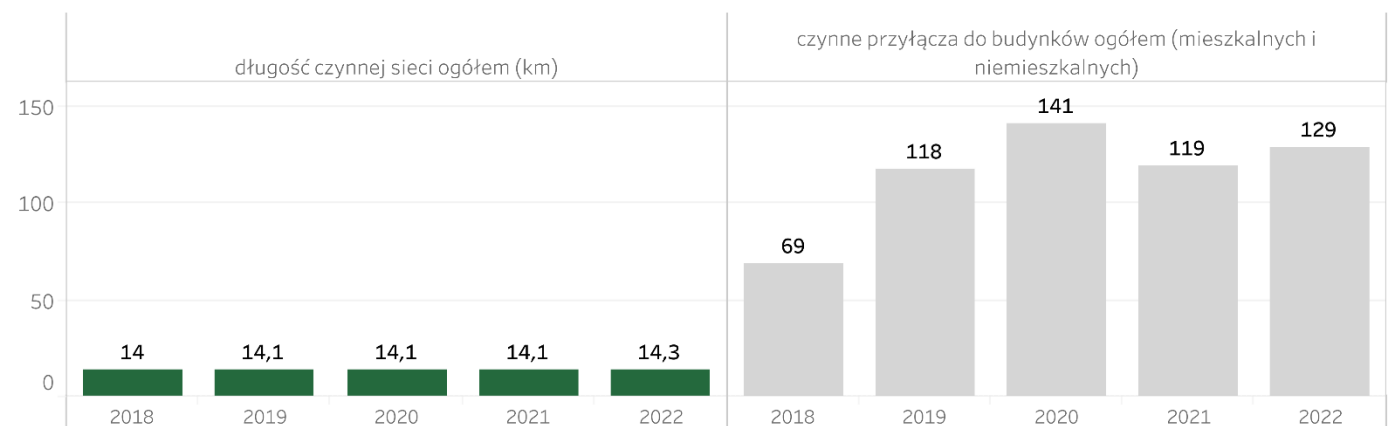
Sieć wodociągowa (1)

Sieć kanalizacyjna (1)

Sieć gazowa (1)

Źródło danych:
1 - GUS BDL

Gospodarka wodna

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Plan gospodarowania wodami stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Gozdnicza leży w obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Środkowej Odry. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z II aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry²¹, przedstawiające wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie gminy. Zapisy planu dostępne są na stronach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Tabela 7 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW600009168679	Czerna Mała	PN - Potok lub strumień nizinny/ NAT - naturalna część wód	zły	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW600011174599	Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	RzN - Rzeka nizinna/NAT - naturalna część wód	zły	zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Poniżej przedstawiono nazwy działań podstawowych wyróżnionych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, które zostały przypisane do JCWP na terenie Gminy Gozdnicza.

Tabela 8 Działania podstawowe przypisane do JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWP	Działania podstawowe
RW600009168679	- Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.
RW600011174599	Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Gmina położona jest w obrębie dwóch części wód podziemnych (JCWPd). Monitoring JCWPd nr 77 oraz nr 92 przeprowadzony w dorzeczu Odry w 2019 r. określił ich stan chemiczny i ilościowy jako dobry²². Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWPd nie wykazują zagrożenia nieosiągnięcia. W granicach gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica.

Tabela 9 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW600077	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
GW600092	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

²¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335)

²² Aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027”, Załącznik 3.5 – Dorzecze Odry

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry przypisano trzy działania podstawowe do JCWPd znajdujących się w obrębie gminy.

Tabela 10 Działania podstawowe przypisane do JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Gozdnicza

Kod JCWP	Działania podstawowe
GW600077	Opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP).
GW600092	- Ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP). - Opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Nadrzędnym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań minimalizujących zidentyfikowane zagrożenia. PZRP podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art.173 ust. 19 Prawa wodnego. W dniu 24 lutego 2023 r. wszedł w życie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. (Dz.U. 2023 r. poz. 335), które stanowi aktualizację dotychczasowego PZRP.

W dokumencie tym wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z obowiązującymi Mapami zagrożenia powodziowego²³, na terenie Gminy Gozdnicza nie zostały wyznaczone obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W oparciu o Mapę ryzyka powodziowego²⁴, gmina Gozdnicza nie jest objęta wysokim prawdopodobieństwem ryzyka powodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest dokumentem planistycznym skupiającym się na zjawisku suszy. Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukację i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Gminy Gozdnicza przedstawia się następująco:

²³ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

²⁴ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMRP

- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa I – słabo zagrożone;
- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa II - umiarkowanie zagrożone; niewielki fragment w części południowo-zachodniej – klasa III – silnie zagrożone
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa I - słabo zagrożone; niewielki fragment w części południowo-zachodniej – klasa II – umiarkowanie zagrożone
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa IV - ekstremalnie zagrożone.

Według łącznego zagrożenia suszą, w większości tereny Gminy Gozdnicza są zagrożone wystąpieniem suszy w stopniu niskim. Niewielki fragment w części południowo-zachodniej wskazuje na umiarkowane zagrożenie suszą.

2. Transport

Miasto Gozdnicza charakteryzuje się dość niską dostępnością komunikacyjną, głównie z uwagi na swoje peryferyjne położenie. Przez miasto nie przebiega żadna droga krajowa, przebiegają natomiast dwie drogi wojewódzkie: nr 300 relacji Iłowa - Gozdnicza oraz 350 relacji Bolesławiec – Łęknica. Według danych GUS, długość dróg gminnych na terenie miasta w 2022 r. wyniosła 21,8 km, z czego większość stanowiły drogi o nawierzchni twardej. W odległości około 15 km od Gozdnicy zlokalizowana jest droga krajowa nr 27 relacji Przewóz – Zielona Góra oraz autostrada A18 relacji Olszyna-Krzyżowa.

Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w sąsiedniej Gminie Iłowa – linia nr 282 Miłkowice-Jasień. Organizatorem transportu publicznego na terenie miasta jest Związek Powiatowo-Gminny Powiatu Żagańskiego – według danych z 2022 r. na terenie Gozdnicy zrealizowano niecałe 13 tys. wozokilometrów²⁵. Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy nie znajdowały się żadne drogi rowerowe, które stanowiłyby uzupełnienie istniejącej sieci komunikacyjnej. W Gozdnicy zlokalizowana jest Baza Lotnicza wykorzystywana przez służby leśne.

W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego* Gozdnicza jest zaliczona do obszarów, które cechują się m.in. niską dostępnością komunikacyjną. Podniesienie dostępności transportowej miasta jest istotne z punktu widzenia jego rozwoju i zachowania odpowiedniej spójności przestrzennej regionu. Obecnie dostępność komunikacyjna miasta jest niska, co związane jest także z niedostateczną ofertą transportu publicznego oferowanego przez przewoźników prywatnych i Miejski Zakład Komunikacyjny w Żaganiu.

W obszarze transportu respondenci najlepiej ocenili przepustowość głównych tras w godzinach szczytu (68,6%), stan nawierzchni dróg (48,8%) oraz chodników (45,4%), a także oświetlenie ulic (44,4%). Najgorzej oceniono dostępność tras rowerowych na terenie miasta (blisko 80% negatywnych głosów) oraz dostępność transportu publicznego (63,3%). Poprawy wymaga także utrzymanie dróg publicznych oraz bezpieczeństwo na drodze – te aspekty źle oceniło kolejno 47,3% i 38,6% ankietowanych.

²⁵ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030, część diagnostyczna.

3. Ład przestrzenny

Miasto Gozdnicza położone jest na peryferiach województwa lubuskiego, w pobliżu granicy z Niemcami. Od południa graniczy z województwem dolnośląskim. Gozdnicza jest oddalona od miasta powiatowego o około 30 km, od Zielonej Góry o około 75 km, a od Wrocławia o blisko 170 km.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 r. największą powierzchnię gminy zajmowały grunty leśne i zakrzewione, które stanowiły około 70% powierzchni ogółem. Grunty zurbanizowane stanowiły niecałe 7%. Wśród gruntów zurbanizowanych i zabudowanych blisko 25% obejmowały tereny poprzemysłowe, 21% użytki kopalne, a tereny mieszkaniowe – około 13%.

Tabela 11 Użytkowanie gruntów – dane za 2014 r. (ostatnie dostępne dane)

powierzchnia ogółem	2 388 ha
użytki rolne razem	518 ha
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	1 673 ha
grunty pod wodami razem	3 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	164 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	22 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	40 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	7 ha
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	35 ha
tereny różne	15 ha
pozostałe tereny	15 ha

Źródło: GUS BDL.

W latach wcześniejszych miasto realizowało *Program Rewitalizacji Gminy Gozdnicza na lata 2018-2023*, którego celem było zniwelowanie kryzysu społeczno-gospodarczego na obszarze zdegradowanym. Jako obszar rewitalizacji wyznaczono teren w południowej części miasta, na którym zaobserwowano najwięcej negatywnych zjawisk społecznych.

W *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030* Miasto Gozdnicza zostało zaliczone do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją z uwagi na zidentyfikowane problemy społeczne. Z uwagi na rozmiar i niewielką liczbę mieszkańców, miasto zaliczono do regionalnego obszaru strategicznej interwencji takiego jak obszary wiejskie, cechujące się niskimi wskaźnikami rozwoju gospodarczego, niezadowalającą dostępnością i jakością usług publicznych, problemami w zakresie infrastruktury technicznej i ograniczoną dostępnością komunikacyjną. Gozdnicza została zaliczona do obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, zarówno z poziomu regionalnego jak i krajowego. Gozdnicza została zaliczona także do obszarów przygranicznych (II strefa).

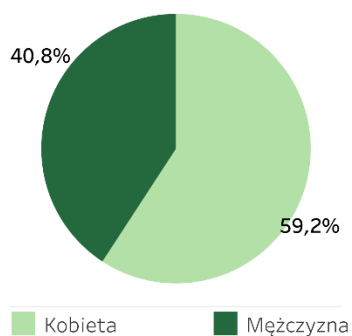
W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego* wskazano, że Miasto Gozdnicza należy do wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia w procesach rozwojowych, ponieważ obszary te znajdują się poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania ważniejszych ośrodków miejskich i subregionalnych.

Wyniki badań ankietowych

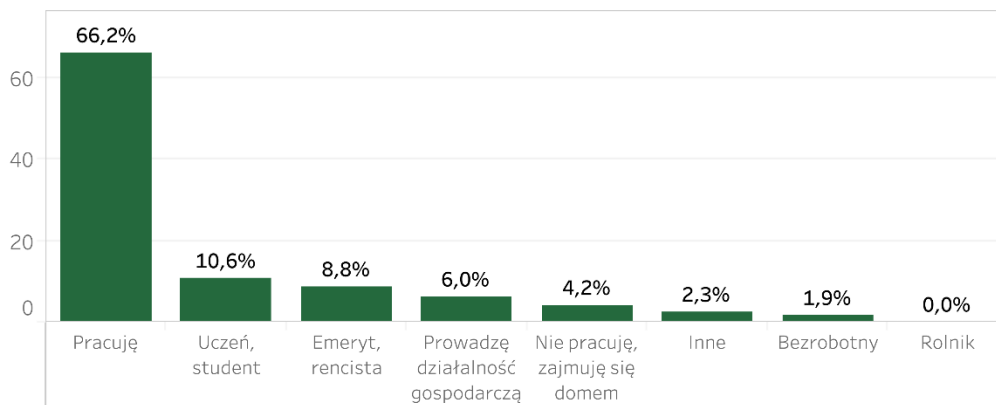
Poniżej przedstawiono wyniki badań ankietowych w formie graficznej. Opisy poszczególnych pytań ankietowych zostały zawarte w części tekstowej diagnozy. Badanie ankietowe przeprowadzono wśród mieszkańców Gozdnicy w czerwcu 2024 r. za pomocą formularza ankiety w wersji papierowej i elektronicznej. Udział w badaniu wzięło 207 osób. Należy zaznaczyć, że wyniki badań nie są w pełni reprezentatywne – nie jest to próba losowa, lecz mimo wszystko stanowią istotną wartość badawczą, gdyż wskazują aspekty gminy, które powinny ulec poprawie.

Przygotowana ankieta składała się z 19 pytań, z czego niektóre były pytaniami zamkniętymi jedno lub wielokrotnego wyboru, a część pytaniami otwartymi. Pytania odnosiły się do takich kwestii jak ocena lokalnego rynku pracy, stan infrastruktury i oferty komunikacyjnej, usługi społeczne i zdrowotne, ogólna ocena miasta jako miejsca zamieszkania, plany migracyjne ankietowanych. Biorący udział w ankiecie zostali także poproszeni o wskazanie zauważalnych problemów społecznych, mocnych i słabych stron miasta, ocenę atrakcyjności pod kątem turystycznym, a także wybranie najbardziej atrakcyjnych kierunków rozwoju Gozdnicy w perspektywie długookresowej. Część pytań ankiety dotyczyła kwestii typowo statystycznych takich jak płeć, wiek, status na rynku pracy czy wykształcenie.

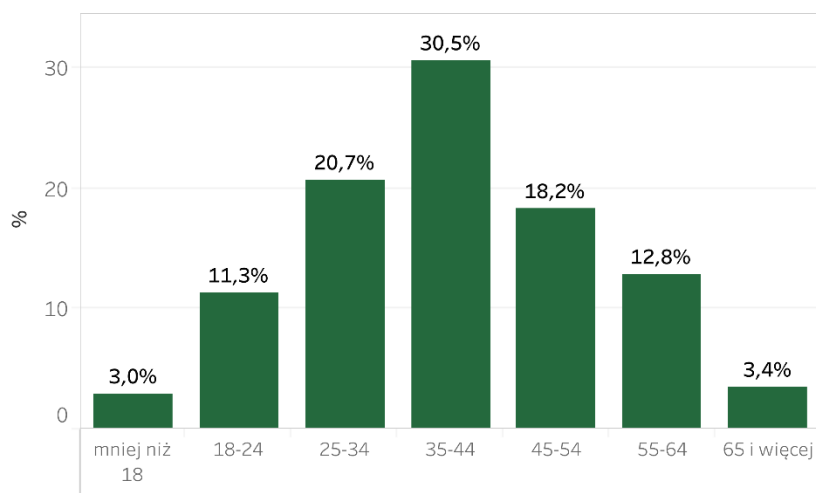
Płeć respondentów

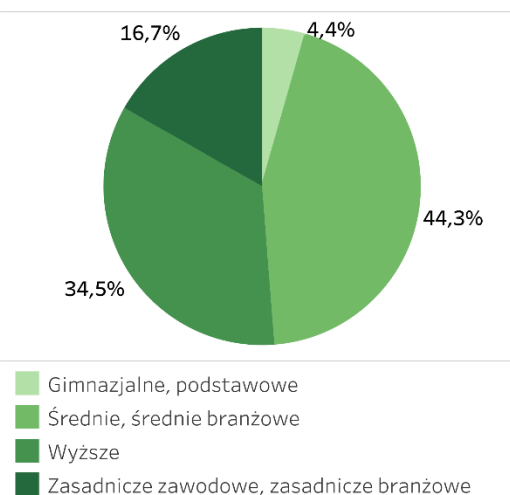
Status respondentów na rynku pracy

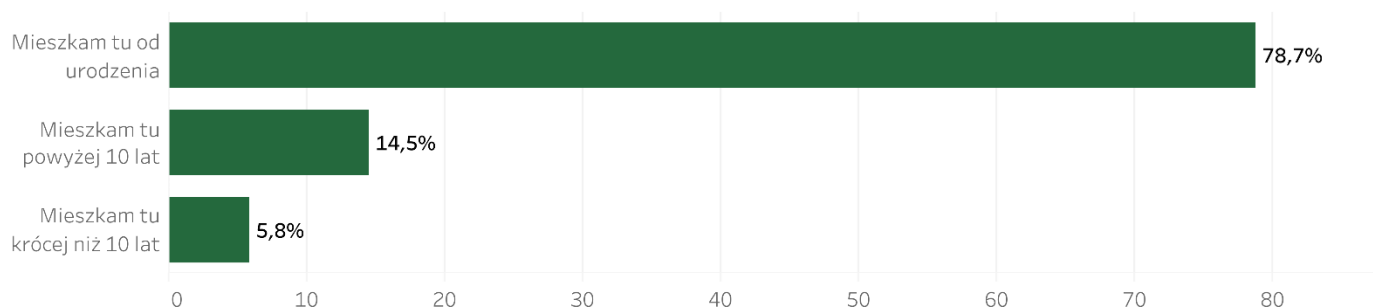
Wiek respondentów

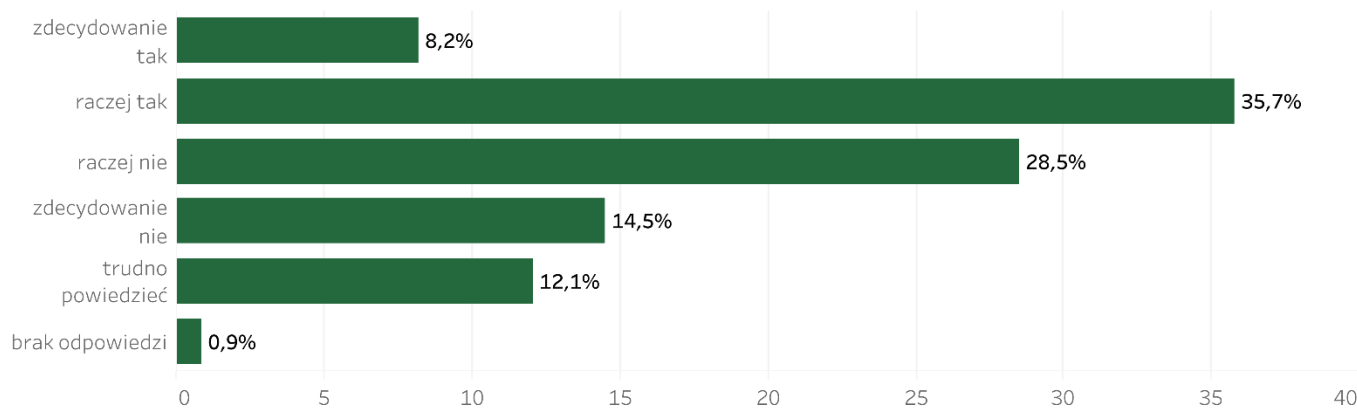
Wykształcenie respondentów

Od jak dawna zamieszkuje Pani/Pan na terenie Miasta Gozdnica?

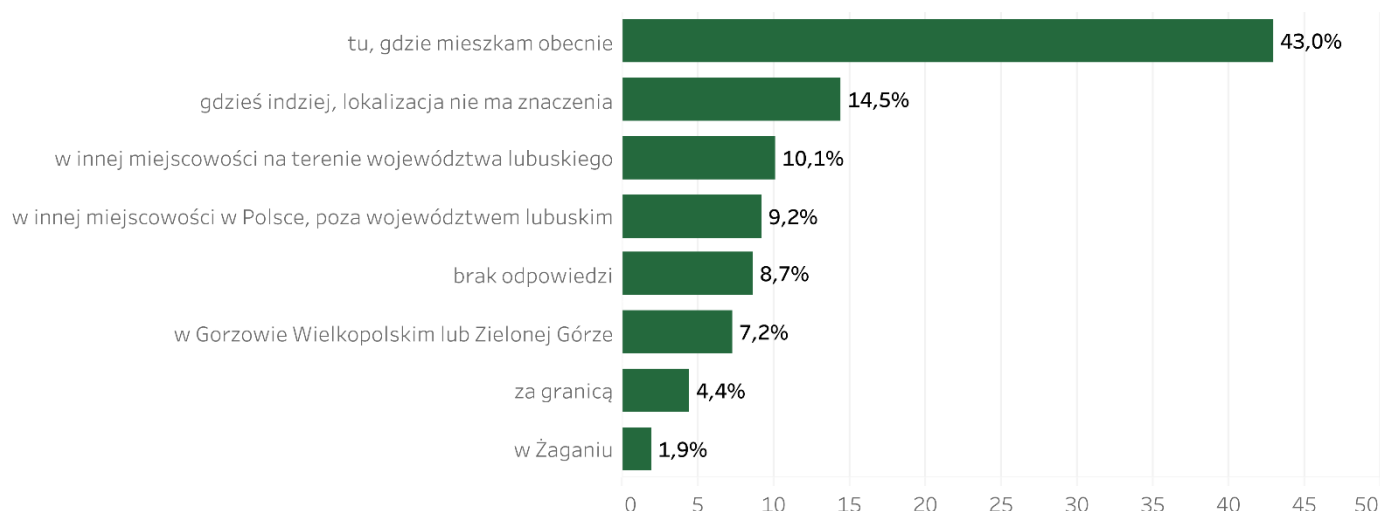

Czy uważa Pani/Pan, że Miasto Gozdnica jest dobrym miejscem do życia?

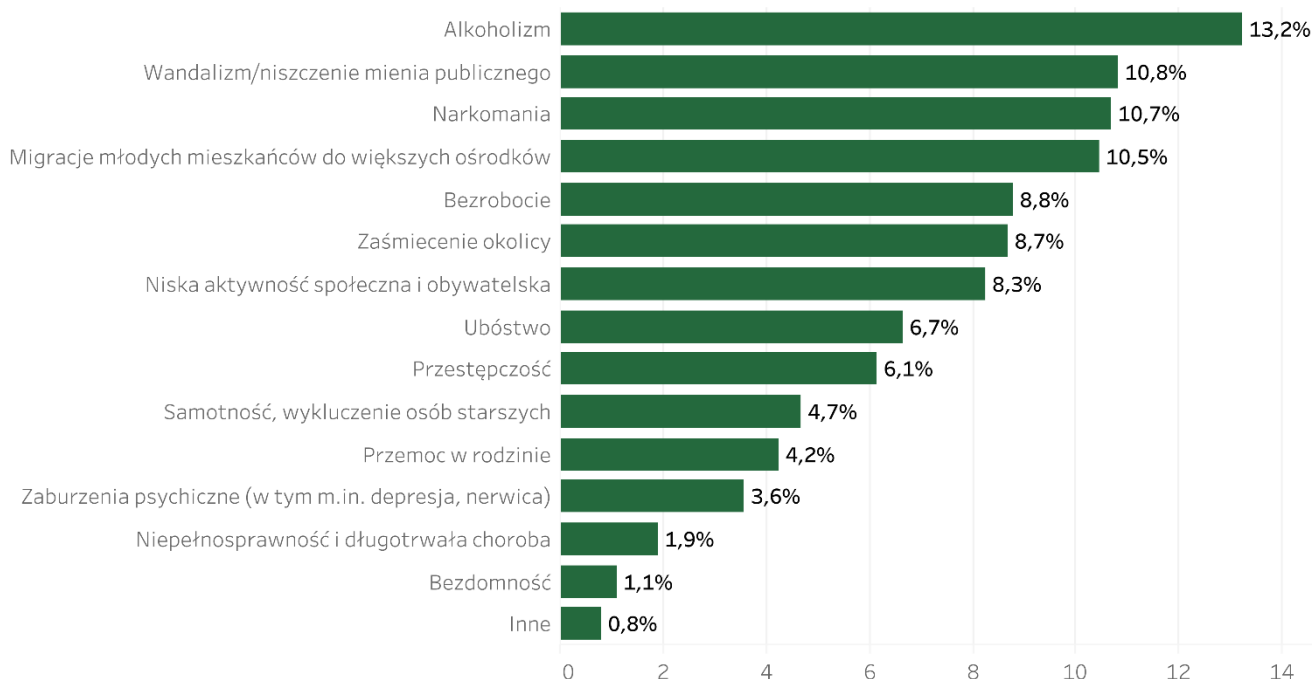

N = 207

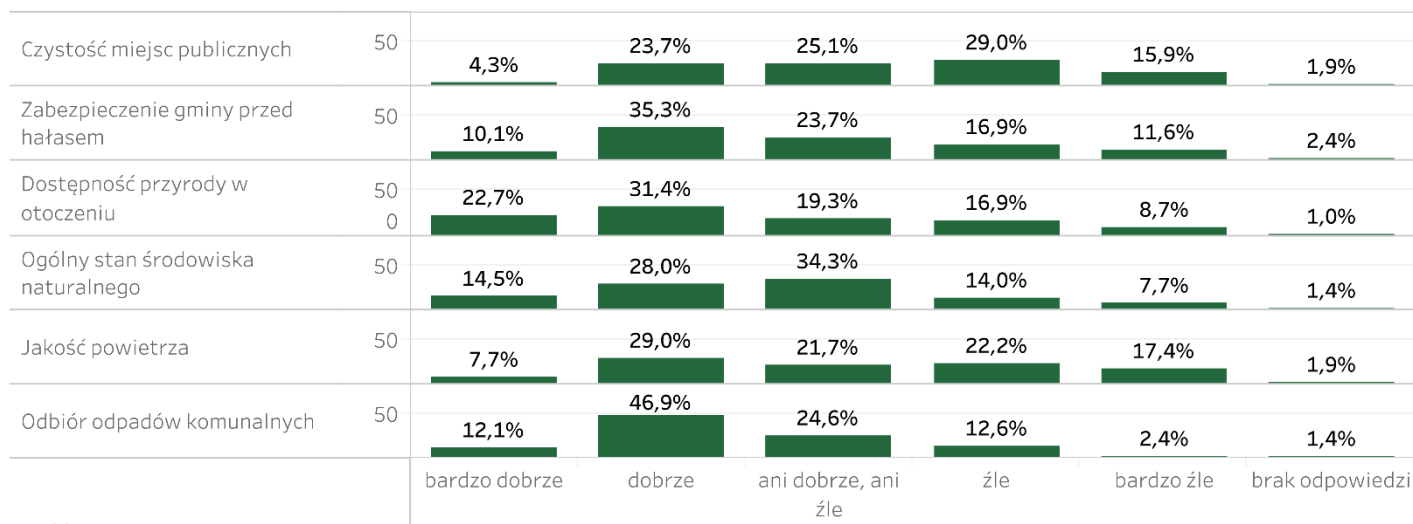
Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby Pani/chciałby Pan mieszkać?

Z poniższego katalogu problemów społecznych, proszę wskazać te, które Pani/Pana zdaniem w istotny sposób dotyczą Miasta Gozdnica

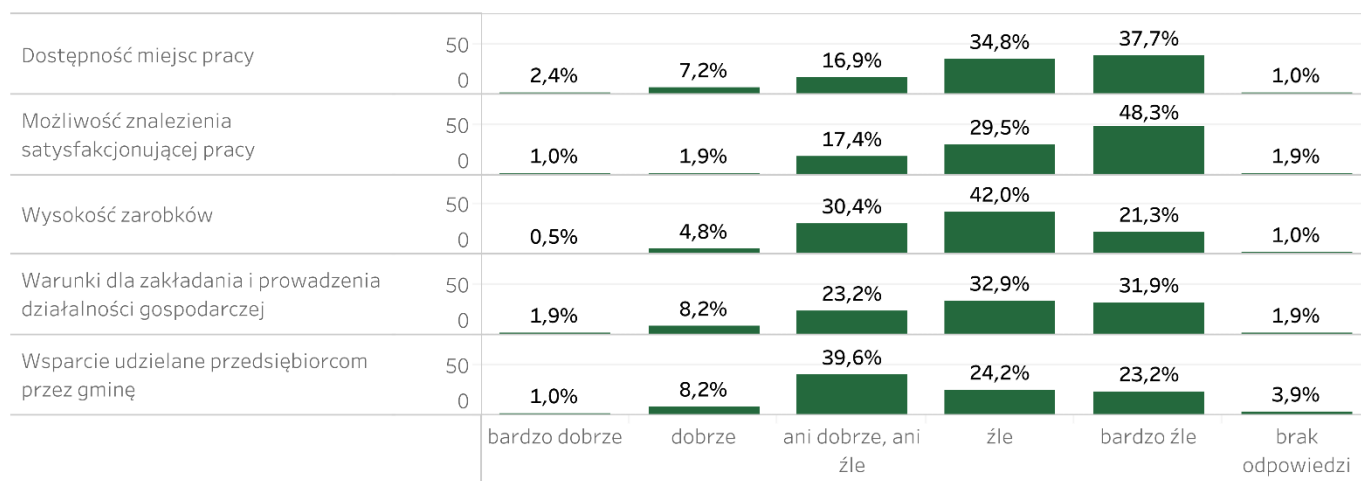

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania stan środowiska naturalnego i usługi z nim związane?

N = 207

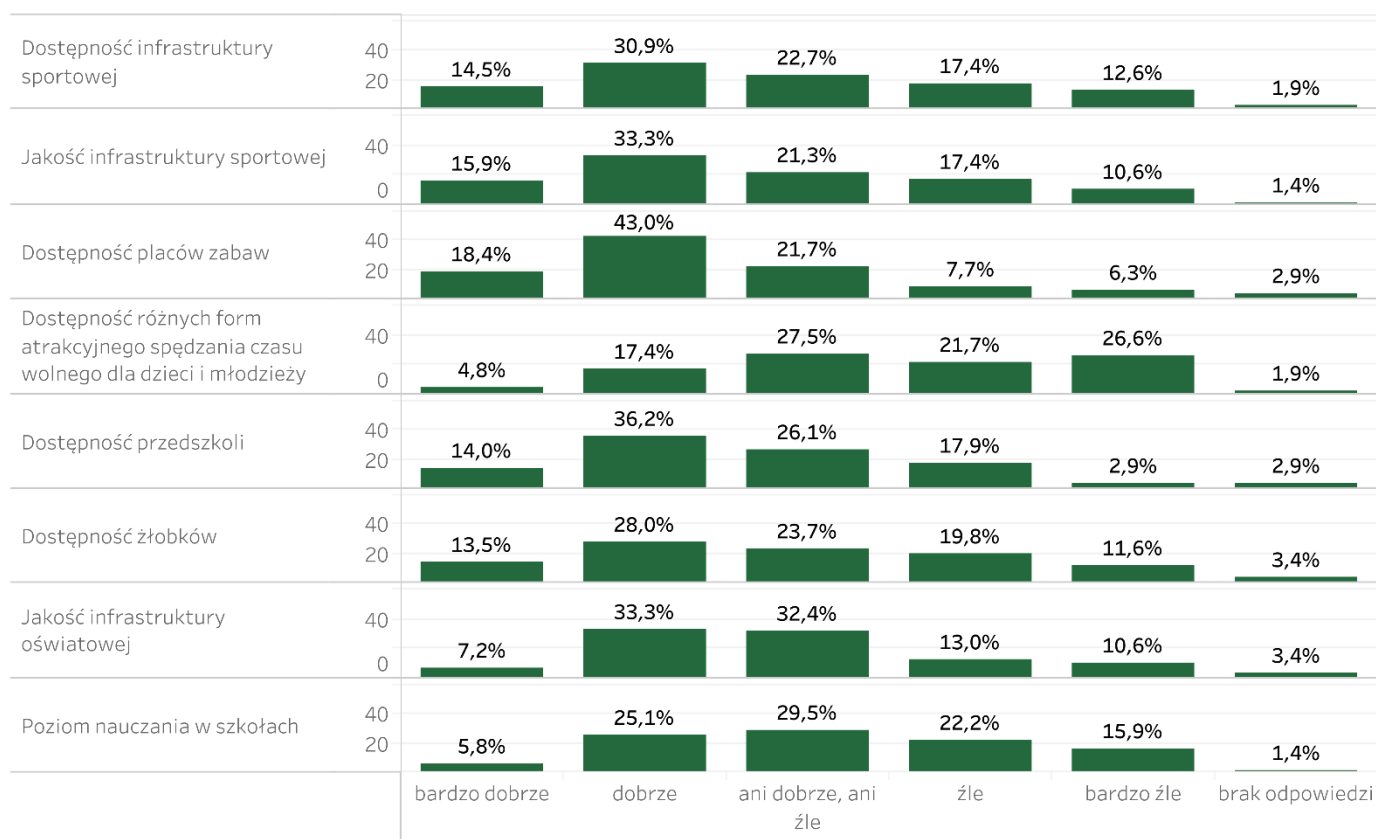
Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania rynek pracy?

Gdzie jest zlokalizowane Pani/Pana miejsce pracy?

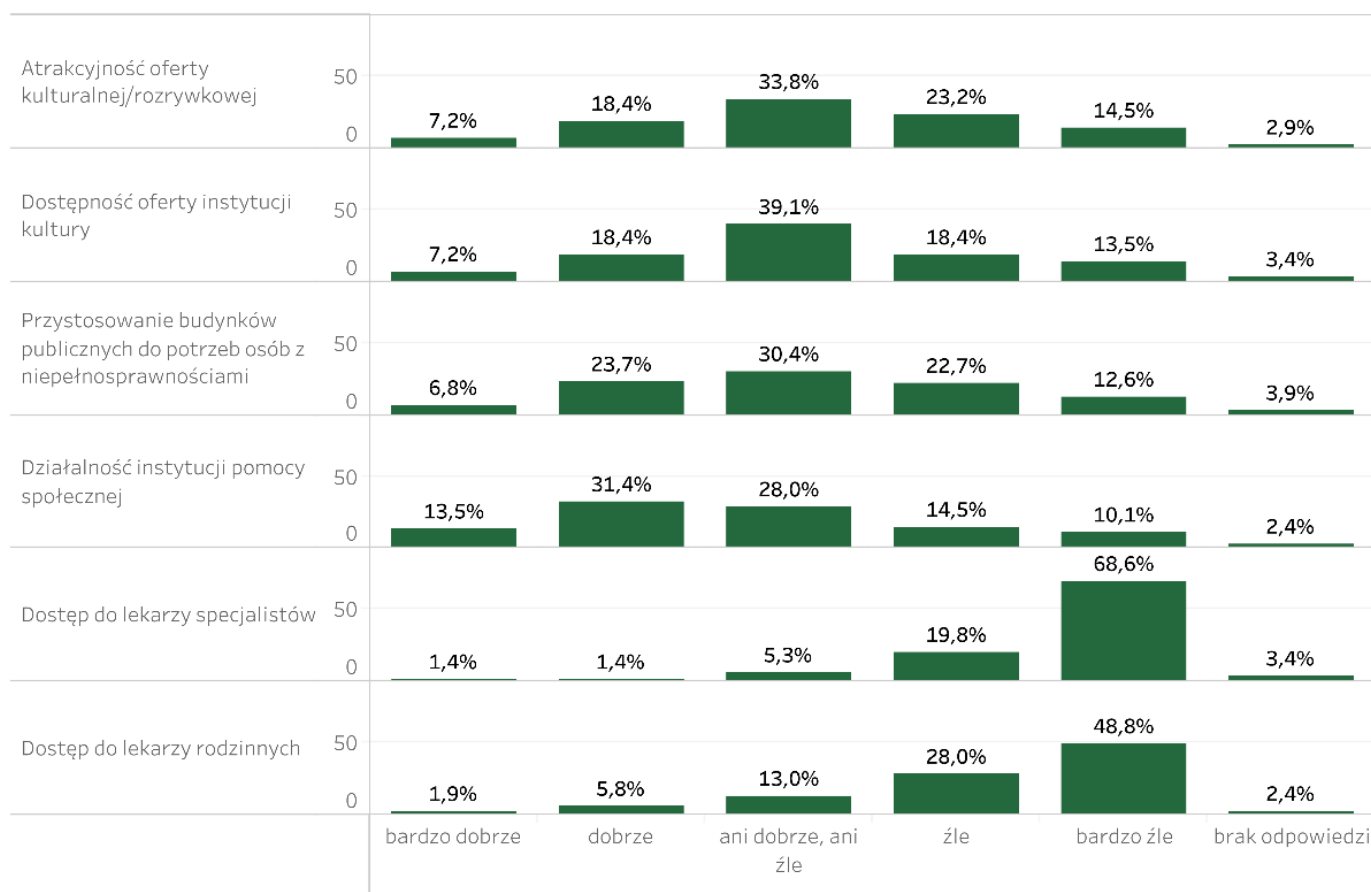

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania usługi skierowane do dzieci i młodzieży?

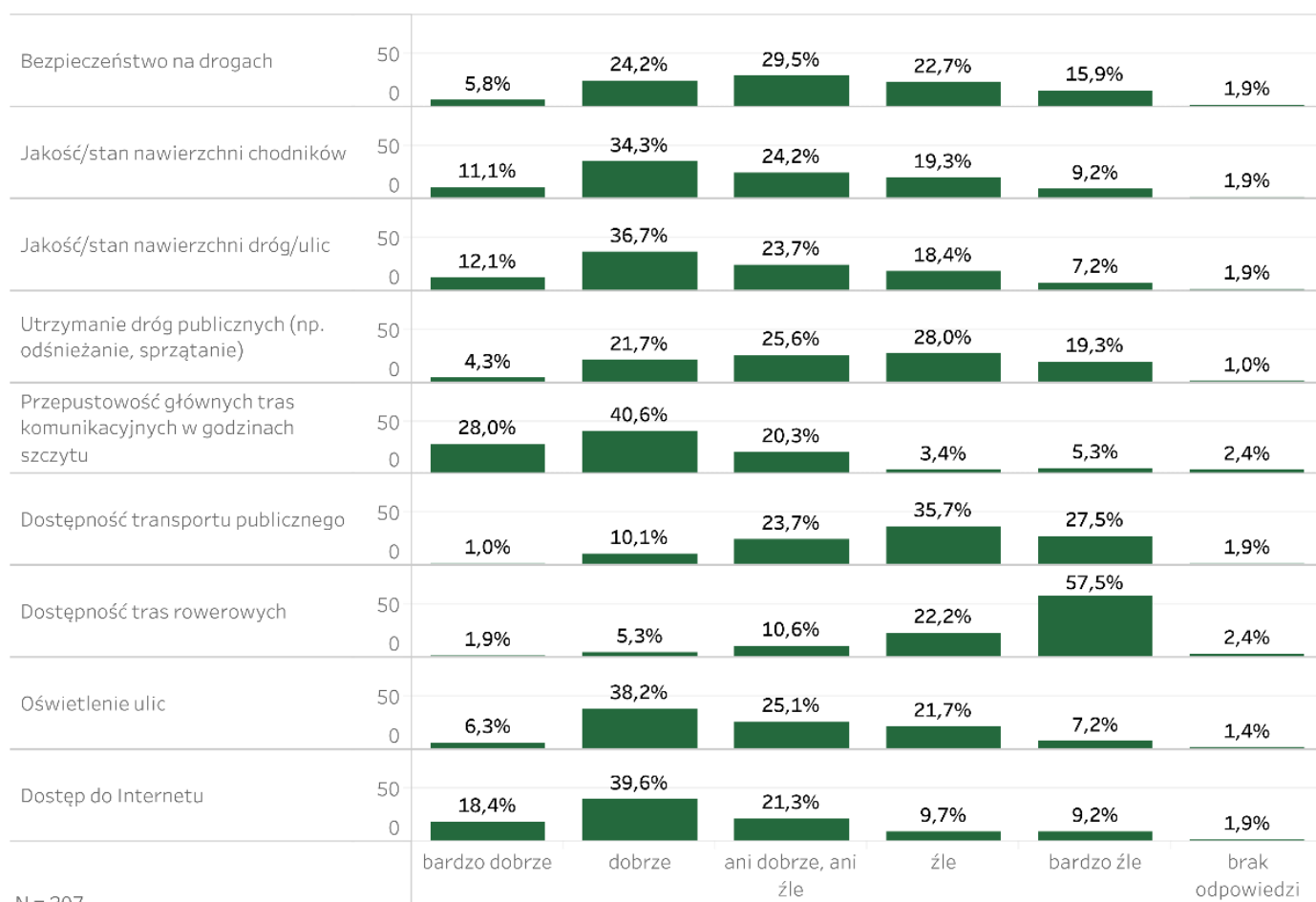

N = 207

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania świadczone usługi społeczne i zdrowotne?

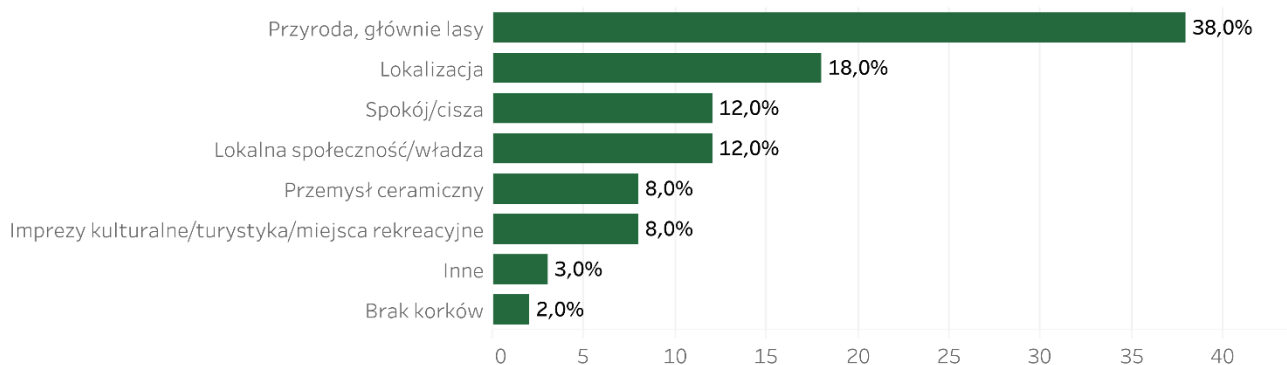

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania dostęp do komunikacji i stan infrastruktury?

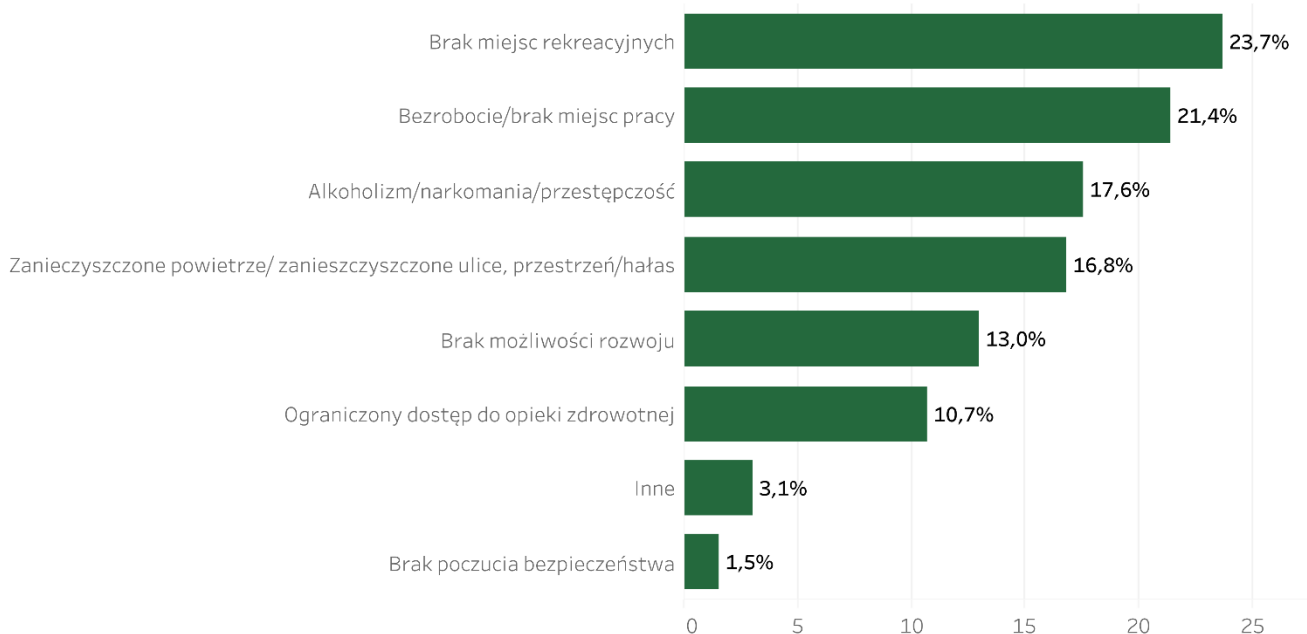

N = 207

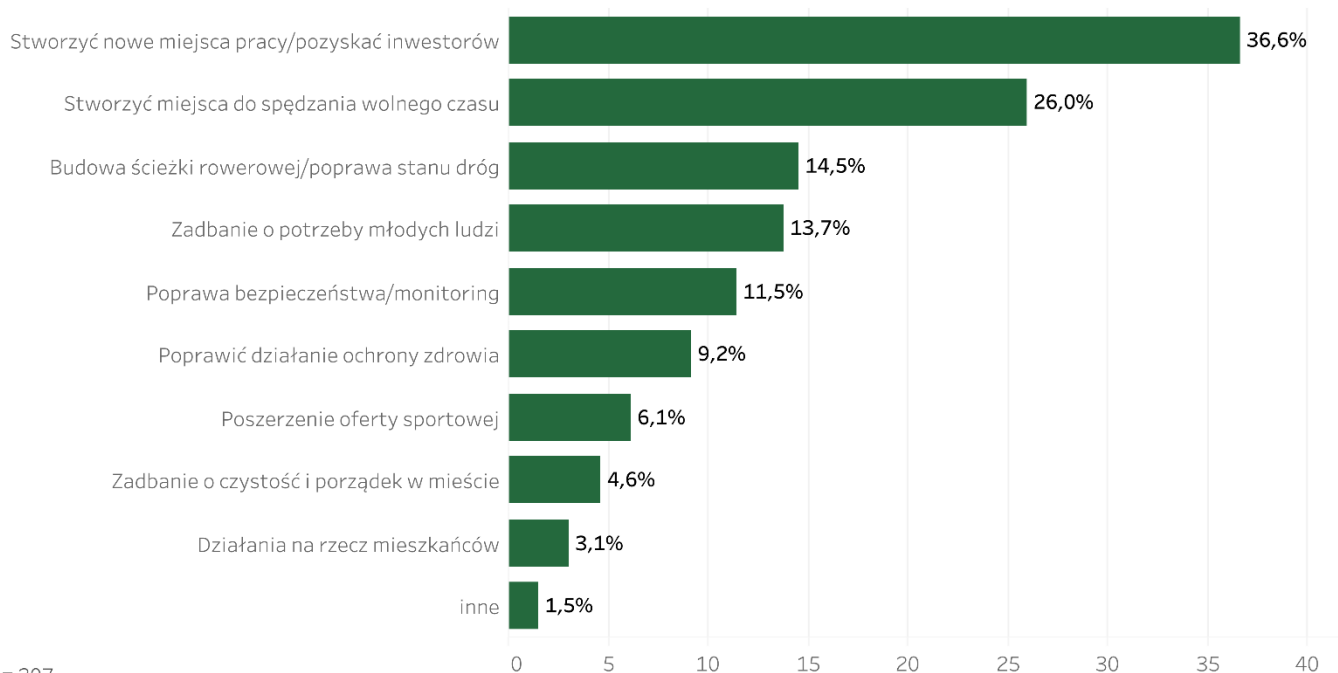
Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Miasta Gozdnica?

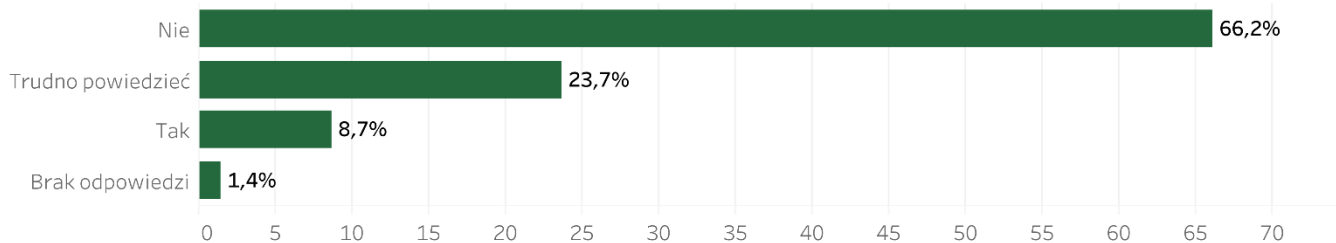
Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Miasta Gozdnica?

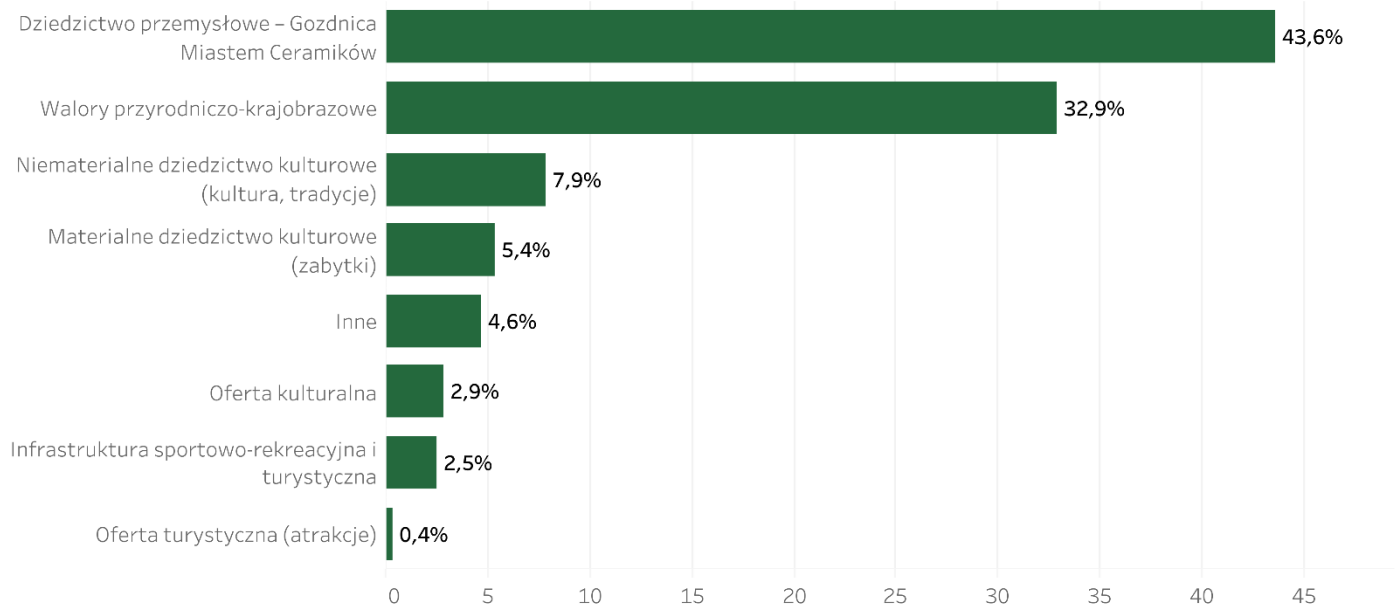
Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Mieście Gozdnica żyło się lepiej?

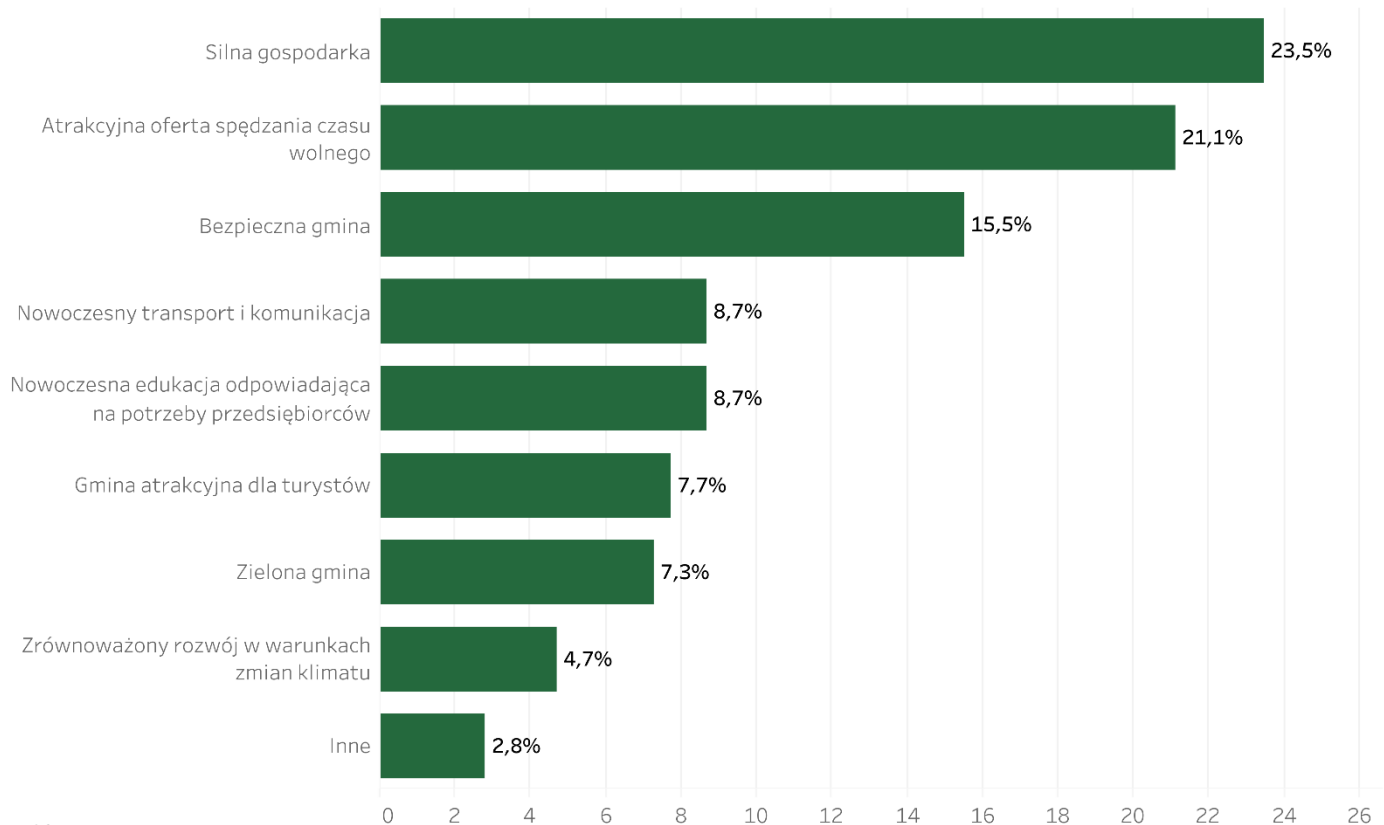
Czy według Pani/Pana Miasto Gozdnica jest atrakcyjne pod kątem turystycznym?

Jakie czynniki według Pani/Pana najbardziej wyróżniają Miasto Gozdnica na tle regionu?

Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Miasta Gozdnica proszę wybrać te, które władze gminy powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju

N = 207

Załącznik nr 2 Analiza oddziaływania na środowisko realizacji Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030

Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu

Strategia Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 stanowi nadrzędny dokument planistyczny i jest podstawową deklaracją i zobowiązaniem samorządu. W dokumencie sformułowano misję i wizję w długookresowej perspektywie wraz z określeniem podstawowych kierunków rozwoju. Wypracowane założenia oraz zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia skupiają się na poprawie jakości życia mieszkańców oraz rozwiązania problemów i wyzwań zidentyfikowanych w gminie. Dokument ma charakter kompleksowy, stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w gminie problemy i wyzwania oraz wspomaga zarządzanie gminą. Umożliwia również ubieganie się o środki finansowe w ramach Funduszy Europejskich. Dokument przyczyni się również do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochrony i rozwoju jego walorów. Odstąpienie od realizacji zapisów projektowanego dokumentu będzie wiązało się z odstąpieniem od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. W przypadku braku wdrażania zapisów strategii, przeprowadzona analiza i ocena istniejącego stanu środowiska może sugerować, iż może nastąpić pogorszenie stanu środowiska.

Brak realizacji zapisów strategii rozwoju może doprowadzić m.in. do:

- pogorszenia stanu i jakości powietrza atmosferycznego;
- pogorszenia stanu klimatu akustycznego;
- pogorszenia jakości i zasobności wód powierzchniowych i podziemnych;
- pogorszenia stanu gospodarki wodno-ściekowej;
- pogorszenia jakości i zasobności gleb i powierzchni ziemi;
- pogorszenia systemu gospodarowania odpadami, w tym ograniczenia powstawaniu odpadów;
- pogorszenia stanu zasobów przyrodniczych, różnorodności biologicznej, obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów objętych ochroną prawną;
- pogorszenia walorów krajobrazowych;
- pogorszenia jakości życia mieszkańców z uwagi na przekroczenia standardów ochrony środowiska.

Pozytywnym skutkiem środowiskowym, w przypadku zaniechania realizacji założeń strategii rozwoju, będzie wyeliminowanie negatywnego, krótkotrwałego wpływu występującego podczas działań typowo inwestycyjnych m.in. budowy, rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, czy budowy, rozbudowy i przebudowy ciągów komunikacyjnych.

W przypadku braku realizacji powyższych zamierzeń nie dojdzie do zajęcia nowych powierzchni biologicznie czynnych, wzrostu emisji hałasu oraz gazów i pyłów do powietrza w miejscach dotąd nieprzekształconych antropogenicznie. Brak realizacji zamierzeń inwestycyjnych wiąże się z mniejszą ingerencją w komponenty środowiska, tj.: wody, gleby, środowisko przyrodnicze oraz krajobraz lokalny.

Zaniechanie realizacji założeń dokumentu wiąże się z mniejszym prawdopodobieństwem zniszczenia siedlisk przyrodniczych oraz naruszenia funkcjonowania korytarzy migracyjnych czy też obszarów chronionych. Realizacja zadań ingerujących w stan środowiska wiąże się z niedogodnościami na etapie wdrażania, jednak skutkuje szeregiem korzyści po zakończeniu inwestycji (poprawa stanu powietrza, poprawa efektywności energetycznej, poprawa mobilności, szczelny system wodociągowy).

Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z budową, rozbudową i modernizacją sieci wodociągowej, kanalizacyjnej czy budową, rozbudową i przebudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz zadań zamieszczonych w Strategii Rozwoju powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy działań dla których taka decyzja jest konieczna). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;

- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniający zapisy dokumentów lokalnych oraz wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W wyniku realizacji strategii rozwoju może potencjalnie dojść do oddziaływania na obszary chronione, dlatego ważne jest, aby wszelkie przedsięwzięcia były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych w gminie.

Poniżej przedstawiono propozycje zapobiegania, łagodzenia negatywnego wpływu na środowisko, będącego konsekwencją realizacji działań ujętych w strategii rozwoju na poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona powierzchni ziemi i wód:

- Na etapie projektowania należy rozważać koncepcje organizacji placu budowy i jego zaplecza z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni;
- Po zakończeniu prac budowlanych, w razie konieczności, należy przeprowadzać rekultywację;
- W projekcie i wykonawstwie należy minimalizować zakres robót powodujących zdejmowanie warstw próchnicznych gleby, a także zaplanować wykorzystanie nadmiarów ziemi pochodzącej z wykopów;
- W opisach technicznych projektów budowlanych należy zaplanować miejsca przeznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną;
- Prawidłowe przechowywanie substancji ropopochodnych oraz innych materiałów;
- Opracowanie procedury na wypadek wystąpienia awarii na placu budowy, by nie doprowadzić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego;
- Właściwe postępowanie z odpadami;
- Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do odzysku lub unieszkodliwiania, a odpady niebezpieczne gromadzić w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, w wydzielonym miejscu;

- Powstające podczas realizacji inwestycji oraz eksploatacji obiektu odpady należy przekazywać tylko wyspecjalizowanym jednostkom posiadającym zezwolenie na odzysk, utylizację, zbieranie i transport tych odpadów;
- Materiał pozostały po robotach ziemnych w miarę możliwości należy wykorzystywać na miejscu;
- Ograniczenie uszczelniania zlewni, np. poprzez planowanie rezerw terenu, które ma służyć zapewnieniu możliwości swobodnej infiltracji wód do ziemi;
- Uregulowanie gospodarki wodami opadowymi - oczyszczenie ich oraz możliwość ich retencjonowania w celu ograniczenia spływu powierzchniowego, należy przy tym brać pod uwagę nie tylko dany obszar, ale i obszar położony niżej w zlewni (jest to szczególnie ważne w miastach);
- Prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód.

Ochrona powietrza:

- Wykonawcy wybierani do realizacji poszczególnych zadań powinni używać nowoczesnego sprzętu i wykazać się dbałością o prawidłową eksploatację i właściwą konserwację sprzętu i środków transportu. Takie zapisy mogą znaleźć się na odpowiednich etapach procedur przetargowych;
- Niedopuszczalne jest palenie na terenie budowy papy, opon, rozpuszczalników, farb oraz innych materiałów;
- Pogłębiona analiza lokalizacji przedsięwzięcia;
- Zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu;
- Prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów;
- Prowadzenie prac budowlanych i rozbiórkowych w porze dziennej;
- Stosowanie przepisów BHP;
- Zastosowanie do budowy nowoczesnego sprzętu, który emituje mniejsze ilości spalin;
- Na etapie eksploatacji - prowadzenie monitoringu powietrza.
- Unikanie emisji głównie substancji pyłowych na etapie budowy, rozbudowy czy modernizacji obiektów;
- Przestrzeganie zastrzonych zapisów pozwoleń budowlanych.

Różnorodność biologiczna (w tym fauna, flora, obszary chronione):

- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych

inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji;

- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną;
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych;
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk;
- Wycinkę drzew i krzewów należy ograniczyć do niezbędnego minimum wynikającego z bezpośredniej kolizji z przedmiotowym przedsięwzięciem.
- Za wycinkę drzew i krzewów należy dokonać nasadzeń zastępczych. Do nasadzeń należy wykorzystać jedynie rodzime gatunki drzew i krzewów. Oszacowanie ilości drzew i krzewów do wycinki oraz wskazanie lokalizacji nasadzeń zastępczych należy uzgodnić po sporządzeniu operatu dendrologicznego.
- Wycinkę drzew i krzewów należy prowadzić poza sezonem wegetacyjnym.
- Drzewa i krzewy nieprzeznaczone do wycinki, a które znajdują się w sąsiedztwie prac budowlanych należy zabezpieczyć przed uszkodzeniem pni, korzeni i konarów;
- Wykopy wykonywane w strefie korzeniowej drzew będą wykonywane wyłącznie ręcznie.
- Roboty ziemne w obrębie korzeni drzew i krzewów nie powinny być prowadzone w okresie wegetacji roślin, a szczególnie w okresie letnim. Najkorzystniejszym okresem do wykonania tych robót są miesiące od października do końca marca.
- Wykopy w obrębie drzew nie powinny trwać dłużej niż dwa tygodnie, a przy wietrznej, wilgotnej pogodzie trzy tygodnie. W celu niedopuszczenia do przesuszenia systemu korzeniowego, wykopy przy drzewach i krzewach powinny być zasypywane jak najkrótszym czasie.
- Powstałe wykopy w sąsiedztwie drzew i krzewów należy zasypać warstwą kompostu lub ziemi urodzajnej.
- W przypadku kolizji konarów drzew z pracą sprzętu budowlanego w wyniku, którego może dojść do uszkodzenia mechanicznego, gałęzie zagrożone uszkodzeniem należy podwijać do gałęzi położonych powyżej. Jeżeli jest to zabieg niewystarczający w ostateczności należy usunąć lub skrócić kolidujące gałęzie, a rany po cieniach należy zabezpieczyć środkiem impregnującym z dodatkiem środka grzybobójczego.

- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji;
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki;
- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów;
- Stosowanie technologii w jak najmniejszym stopniu wpływającej na środowisko (ograniczającej emisję zanieczyszczeń i hałasu);
- Uwzględnianie wariantu lokalizacyjnego w sposób zgodny z dokumentami planistycznymi, przepisami i aktami prawnymi obowiązującymi dla poszczególnych form ochrony przyrody, a także biorąc pod uwagę potrzeby ochrony siedlisk przyrodniczych, siedlisk zwierząt i roślin oraz korytarze migracyjne i łączność ekosystemów;

Ochrona przed hałasem i drganiami:

- Ograniczenie prac związanych z wykorzystaniem głośnego sprzętu, do pory dziennej między 7:00 a 20:00;
- W miejscach szczególnie wrażliwych obok zabudowy mieszkaniowej należy ograniczyć prędkość pojazdów dowożących materiały budowlane ze względu na drgania przenoszące się na konstrukcje budynków oraz wpływ na klimat akustyczny otoczenia;
- Projektanci powinni zwrócić uwagę na propozycję lokalizacji baz zaplecza technicznego budowy tak, aby planować je możliwe z dala od okien budynków mieszkalnych;
- Na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej należy tak planować roboty budowlane w ramach poszczególnych zadań by prowadzić prace związane z emisją hałasu w tym samym czasie tylko po jednej stronie budynku, aby w mieszkaniu były pomieszczenia nienarażone na emisję hałasu;
- Organizacja pracy, ograniczająca liczbę osób i czas ekspozycji na hałas;
- Stosowanie harmonogramów prac, ograniczających narażenie na hałas;
- Stosowanie tzw. cichych nawierzchni;
- Ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko;
- Racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów;
- Sprawne przeprowadzenie prac;
- Ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją;

- Dobór gatunków roślin pełniących rolę dźwiękochronną dostosowanych do wymogów siedliska;
- Stosowanie barier akustycznych na etapie realizacji konkretnych inwestycji drogowych (szczególnie w miejscach przejścia dróg uciążliwych przez tereny mieszkaniowe i usług chronionych);
- Zastosowania odpowiednio szerokich pasów zieleni o zróżnicowanej wysokości tak, aby zapewnić maksymalne wartości pochłaniania i odbijania fali akustycznej.

Propozycja działań alternatywnych

Art. 51 ust. 2 pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Dla zadań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 można zaproponować następujące działania alternatywne:

- Zmiana lokalizacji danego działania.
- Zmiana technologii realizacji zadania.
- Wybór alternatywnych materiałów do realizacji zadania.
- Rozważenie różnych wariantów organizacyjnych realizacji zadania i dobór odpowiedniego.
- Modyfikacja zakresu zadania, częściowe lub całkowite odstępnie od realizacji zadania, jeśli decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla danego zadania będzie wskazywać na taką potrzebę.

W przypadku Strategii Rozwoju Gminy Gozdnica na lata 2024-2030 nie ma możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań ze względu na wysoki stopień ogólności dokumentu. Dokument jest koncepcją rozwoju i przebudowy społecznej, infrastrukturalnej i przestrzennej obszaru gminy, która jako wizja całościowa i spójna pozwoli osiągnąć zamierzone efekty. Dlatego też wprowadzanie na tym etapie rozwiązań alternatywnych zaburzałoby spójność wspomnianej wizji. Należy jednak podkreślić, że istnieją duże możliwości w doborze najlepszych pod względem oddziaływania na środowisko wariantów lokalizacyjnych, technologicznych czy organizacyjnych.

Podkreślając charakter dokumentu, o wysokim stopniu ogólności oraz brak możliwości precyzyjnego wskazania działań alternatywnych należy w przypadku wszystkich przedsięwzięć przeanalizować działania alternatywne na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgodnie

z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W związku z ciągłym rozwojem gospodarczym regionu oraz wzrostem poziomu konsumpcji brak realizacji zapisów strategii rozwoju prowadzić będzie do pogorszenia wszystkich elementów środowiska.